

BULETIN SEMESTRIAL

Semestrul II 2008

ISSN 1842 - 6905

NOTĂ

Redactarea buletinului semestrial a fost finalizată la data de 24 martie 2009.

Datele statistice provin de la Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, Banca Națională a României și Institutul Național de Statistică.

Redactarea buletinului a fost realizată după cum urmează:

- *Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar, capitolele 1, 2, 3, 7, 8, 9, 10, 11, 12, 13 și anexele 1 și 2*
- *Centrul de Cercetări Financiare și Monetare “Victor Slăvescu”, unitate componentă a Institutului Național de Cercetări Economice din cadrul Academiei Române, capitolele 4, 5, 6, 14 și 15*

Reproducerea publicației este interzisă, iar utilizarea datelor în diferite lucrări este permisă numai cu indicarea sursei.

*Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar
Strada Negru Vodă nr. 3, corp A3, et. 2, sector 3, cod 030774, București
tel: 0314.232.804; 0314. 232.805 ; fax: 0314.232.800
e-mail: office@fgdb.ro
www.fgdb.ro*

*Tipărit la R.A. Imprimeria Băncii Naționale a României
www.imprimeriabnr.ro*

CUPRINS

Cuvânt înainte	5
1. Creșterea rolului și importanței schemei de garantare a depozitelor în contextul crizei financiare internaționale	8
2. Modificarea directivei europene privind schemele de garantare a depozitelor	10
3. Instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor	12
4. Contextul economic mondial	14
5. Efectele crizei financiare	17
6. Politica monetară, piața financiară și evoluții monetare	21
6.1. Politica monetară	21
6.2. Piețe financiare și evoluții monetare	24
6.2.1. Ratele dobânzilor	24
6.2.2. Cursul de schimb și fluxurile de capital	26
6.2.3. Moneda și creditul	27
7. Structura și evoluția depozitelor în sistemul bancar	30
7.1. Depozitele din sistemul bancar	30
7.1.1. Numărul total de titulari de depozite	30
7.1.2. Valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar	31
7.2. Depozitele la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului	34
7.2.1. Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond	34
7.2.2. Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond	36
8. Depozitele garantate	39
8.1. Numărul titularilor de depozite garantate	39
8.2. Valoarea depozitelor garantate	41
8.2.1. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor fizice	43
8.2.2. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor juridice	43
9. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora.....	45
9.1. Distribuția numărului deponenților garantați persoane fizice	45
9.2. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora	45

10.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora.....	46
10.1.	Distribuția numărului deponenților garantați persoane juridice	46
10.2.	Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora	46
11.	Valoarea depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari	48
12.	Valoarea medie și gradul de concentrare a depozitelor	49
12.1.	Valoarea medie a depozitelor	49
12.2.	Valoarea medie a depozitelor garantate	49
12.3.	Gradul de concentrare a numărului de titulari de depozite garantate	51
12.4.	Gradul de concentrare a valorii depozitelor garantate	51
13.	Rezultatele studiului de piață realizat de Metro Media Transilvania pentru Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar cu privire la comportamentul, factorii de influență, evoluția și perspectivele economisirii.....	52
13.1.	Aspecte generale	52
13.2.	Percepția economisirii	54
13.3.	Comportament general de economisire	58
13.4.	Comportament de economisire în produse bancare	67
13.5.	Comportament de utilizare a creditelor bancare	80
14.	Factorii de influență asupra economisirii	88
14.1.	Inflația	88
14.2.	Rata medie nominală a dobânzii bancare pasive	89
14.3.	Produsul intern brut	93
14.4.	Economisirea totală	96
14.5.	Creditul bancar neguvernamental	97
14.6.	Veniturile populației	98
15.	Concluzii	101
	Anexa 1 – Lista instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor la 31 decembrie 2008	103
	Anexa 2 – Lista depozitelor negarantate	104

Cuvânt înainte

Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar a apărut pe fondul înrăutățirii situației sistemului bancar prin apariția primelor semnale de criză, iar înființarea sa, în septembrie 1996, a reprezentat una din măsurile primei etape a reformei bancare.

La momentul apariției Fondului exista deja un cadru legal general cu privire la necesitatea înființării schemelor de garantare a depozitelor, respectiv Directiva 94/19/EC a Parlamentului European și a Consiliului Uniunii Europene din 30 mai 1994 privind schemele de garantare a depozitelor, ale cărei cerințe au fost avute în vedere la stabilirea cadrului legal al schemei de garantare a depozitelor din România.

Fondul, constituit astfel după modelul european, a fost înființat ca persoană juridică de drept public și își desfășoară activitatea în baza Ordonanței Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, republicată, cu modificările și completările ulterioare, fiind singura instituție de garantare a depozitelor din România și o componentă importantă a sistemului de asigurare a stabilității financiare.

Scopul principal al Fondului este garantarea depozitelor deținute de către persoanele fizice, persoanele juridice, precum și entitățile fără personalitate juridică la instituțiile de credit participante la schema de garantare și efectuarea plăților sub forma compensațiilor, potrivit condițiilor și limitelor stabilite de lege, în cazul în care o instituție de credit intră în faliment.

Existența mecanismului de garantare a rambursării depozitelor la instituțiile de credit sub forma compensațiilor este de natură să limiteze riscul sistemic pe care l-ar putea genera încetarea activității unei instituții de credit.

Pe linia creșterii complexității activității Fondului, o a doua componentă principală a activității acestuia o reprezintă lichidarea instituțiilor de credit. Astfel, Fondul poate fi desemnat de către instanță lichidator în cazul instituțiilor de credit intrate în faliment, respectiv poate fi, conform legii, unic lichidator în cazul în care lichidarea are loc la inițiativa acționarilor sau când Banca Națională a României dispune dizolvarea urmată de lichidare. De asemenea, în sfera de activitate a Fondului sunt incluse administrarea specială și administrarea interimară (pentru o perioadă de la momentul depunerii unei cereri de deschidere a procedurii falimentului până la data numirii lichidatorului).

O altă componentă a activității desfășurate de Fond o constituie recuperarea de la instituțiile de credit în faliment a creanțelor aferente sumelor plătite drept compensații deponenților acestora. Ca urmare a declanșării procedurilor de faliment, Fondul se subrogă în drepturile deponenților pentru plățile de compensații efectuate.

Gestionarea resurselor financiare reprezintă o altă activitate importantă a Fondului. Acestea sunt constituite, în principal, din contribuțiile instituțiilor de credit, veniturile din investirea resurselor financiare și recuperările din creanțele Fondului la instituțiile de credit în faliment.

Inițial, scopul Fondului era garantarea rambursării depozitelor constituite la instituțiile bancare, inclusiv la sucursalele instituțiilor de credit străine de către deponenții persoane

fizice. Ulterior, în vederea alinierii integrale a legislației naționale la directiva comunitară, cadrul legislativ al Fondului a fost modificat și completat prin Legea nr. 178/2004, prin intermediul căreia s-a lărgit sfera de garantare a depozitelor prin includerea în aria de acoperire a schemei de garantare și a depozitelor persoanelor juridice și a entităților fără personalitate juridică.

Începând cu data aderării României la Uniunea Europeană, depozitele constituite la sucursalele din România ale instituțiilor de credit străine având sediul în celelalte state membre ale Uniunii Europene au intrat în sfera de garantare a schemelor de garantare a depozitelor din țările de origine, doar instituțiile de credit autorizate de Banca Națională a României rămânând în continuare participante la Fond.

Tot un efect al preluării prevederilor Directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor în legislația națională este și majorarea graduală a plafonului de garantare pe deponent garantat de la echivalentul în lei al sumei de 3.329 euro în primul semestru al anului 2004 până la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro odată cu aderarea României la Uniunea Europeană, de la 1 ianuarie 2007.

Începând cu data de 15 octombrie 2008, plafonul de garantare a fost majorat la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro pentru deponenții garantați persoane fizice, în cazul deponenților garantați persoane juridice acesta rămânând în continuare la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro.

De asemenea, tot în direcția armonizării cu legislația europeană, s-au făcut demersuri în vederea creșterii gradului de informare și de conștientizare a publicului cu privire la garantarea depozitelor, aspect care stă la baza construirii și menținerii încrederii acestuia în sistemul financiar al unei țări.

În acest sens, Fondul a venit în sprijinul deponenților răspunzând cu promptitudine solicitărilor primite din partea acestora și extinzând aria de acoperire a informațiilor puse la dispoziție prin intermediul paginii de internet. Conducerea Fondului a fost prezentă, prin interviuri și articole, într-un număr însemnat de publicații, precum și în emisiuni de radio și televiziune și pe site-uri specializate sau ale agențiilor de presă.

Având în vedere necesitatea creșterii gradului de conștientizare a publicului cu privire la garantarea depozitelor, Fondul a inițiat o colaborare cu instituțiile de credit participante, în legătură cu tipărirea de materiale publicitare (pliante, postere etc.) care să fie distribuite instituțiilor de credit spre a fi puse la dispoziția clienților acestora.

În decursul celui de-al doilea semestru al anului 2008 activitatea Fondului s-a diversificat și amplificat în continuare, urmărindu-se efectuarea de analize aprofundate în ceea ce privește acoperirea depozitelor efectiv garantate din resursele Fondului, precum și stabilirea coordonatelor politicii de finanțare pentru anul 2009, respectiv stabilirea gradului-țintă de acoperire a expunerii, a cotei contribuției anuale datorate de instituțiile de credit, precum și a sumei liniilor de credit stand-by de contractat de către Fond de la instituțiile de credit participante. Ca element de noutate, în anul 2009 s-a urmărit flexibilizarea mecanismului contractării liniilor de credit stand-by, și anume contractarea acestora în funcție de oferta instituțiilor de credit, având prioritate băncile care dețin ponderea cea mai mare în totalul depozitelor garantate.

De asemenea, având în vedere extinderea activității Fondului prin atribuirea de noi responsabilități și dezvoltarea celor existente, în cadrul Fondului și-a început activitatea un nou serviciu, respectiv Serviciul Politici, studii, comunicare și relații internaționale.

*

* *

Acest buletin se adresează tuturor celor interesați de problematica garantării depozitelor, fiind prezentate semestrial analize în acest domeniu, cu accent pe evoluția economisirii populației.

În acest scop, demersurile noastre continuă în direcția colaborării cu instituții specializate de sondare a opiniei publice și efectuare de studii, în vederea realizării unor sondaje de opinie pe această problematică. Astfel, acest buletin cuprinde și rezultatele studiului de piață realizat de Metro Media Transilvania în perioada august-septembrie 2008 privind comportamentul, factorii de influență, evoluția și perspectivele economisirii populației. Informațiile obținute pe această cale ne sunt utile în vederea implementării celor mai bune metode în vederea creșterii gradului de informare a publicului în ceea ce privește garantarea depozitelor.

Buletinul semestrial reprezintă o privire de ansamblu asupra activității Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar pe piața financiară din România și totodată o imagine de ansamblu a evoluției depozitelor aflate în evidența instituțiilor de credit și raportate Fondului și a procesului de economisire în general, propunându-și să se constituie drept un mijloc de cunoaștere a activității specifice a Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar.

Niculae Vulpescu

Director

1. Creșterea rolului și importanței schemei de garantare a depozitelor în contextul crizei financiare internaționale

Garantarea depozitelor reprezintă unul din aspectele de bază ale activității bancare, fiind unul din fundamentele încrederii populației în sistemul financiar-bancar al unei țări, având astfel rolul de a asigura stabilitatea sistemului și de a minimiza riscul de contagiune financiară, evoluțiile pe plan internațional din ultimul an demonstrând acest rol important al schemelor de garantare a depozitelor.

Prin misiunea și rolul său, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar este o componentă importantă a asigurării stabilității sistemului bancar din România, fiind singura instituție de garantare a depozitelor din România.

Concretizarea misiunii sale devine evidentă în situația falimentului unei instituții de credit participante la schema de garantare din România, când, în conformitate cu prevederile legale, Fondul efectuează plăți sub forma compensațiilor deponenților garantați.

Turbulențele de pe piețele financiare externe și pierderile semnificative înregistrate de către nenumărate bănci comerciale și de investiții, precum și de către alte instituții financiare, au demonstrat faptul că încrederea în sistemul financiar-bancar al unei țări poate fi clătinată cu ușurință. Aceasta a determinat o accentuare a preocupării existente pe plan internațional, în particular în cadrul Uniunii Europene, cu privire la managementul crizelor financiare, conducând la creșterea interesului privind sistemele responsabile cu asigurarea stabilității financiare, una dintre principalele componente vizate fiind schema de garantare a depozitelor.

În vederea protejării piețelor financiare împotriva unor crize viitoare, în cadrul Consiliului de Miniștri ai Economiei și Finanțelor din statele membre (ECOFIN) s-au purtat discuții cu privire la trasarea de noi linii de acțiune în vederea îmbunătățirii transparenței, a standardelor de evaluare și a managementului riscului pentru sistemul bancar. S-au avut în vedere dezvoltarea și consolidarea cadrului prudential, a managementului riscului și îmbunătățirea supravegherii sectorului financiar, precum și efectuarea de analize în vederea posibilei extinderi a mandatelor acordate schemelor de garantare a depozitelor din Uniunea Europeană. Un interes deosebit s-a acordat și îmbunătățirii interoperabilității schemelor de garantare a depozitelor în legătură cu activitățile transfrontaliere ale grupurilor bancare, interdependențelor necesare în cazul prevenirii crizelor, precum și clarificării implicațiilor practice legate de costurile generate de intervențiile care se impun.

Recent, legislația europeană în domeniu, respectiv Directiva 94/19/CE privind schemele de garantare a depozitelor a suferit modificări importante în vederea restaurării încrederii deponenților în sectorul financiar și a bunei funcționări a acestuia în contextul foarte sensibil de pe piețele financiare, Consiliul Uniunii Europene angajându-se să ia toate măsurile necesare pentru protejarea deponenților. În capitolul următor sunt prezentate principalele modificări aduse directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor, printre acestea numărându-se : majorarea semnificativă a nivelului minim de garantare, reducerea termenului de plată a compensațiilor de la 3 luni la nivel de zile, reducerea de la 21 zile la 5 zile a termenului de constatare de către autoritățile competente că o instituție de credit nu a plătit depozitele datorate și exigibile, asigurarea cooperării dintre schemele de garantare a depozitelor etc.

Din punct de vedere al activității internaționale, Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar urmărește intensificarea relațiilor de cooperare și coordonare a eforturilor, precum și schimbul de informații cu alte scheme de garantare, aspecte considerate de importanță vitală mai ales datorită faptului că recenta criză financiară a scos la iveală unele lacune ale sistemului de asigurare a stabilității financiare, la nivel internațional urmărindu-se promovarea convergenței sistemelor de garantare a depozitelor.

Rolul Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar se completează cu misiunea de creștere a gradului de informare a publicului despre garantarea depozitelor. În lumina evenimentelor recente, acest aspect capătă o importanță deosebită, dată fiind creșterea preocupării deponenților cu privire la siguranța economiilor acestora constituite la instituțiile de credit din România.

Astfel, Fondul a dat curs multitudinii de solicitări primite din partea deponenților, a reprezentanților mass media și a altor persoane interesate, răspunzând cu promptitudine prin diferite mijloace (telefonice, e-mail, fax, etc.). În paralel au fost antamate discuții privind elaborarea și tipărirea, în colaborare cu instituțiile de credit participante la schemă, pliante și postere conținând informații despre schema de garantare a depozitelor. De asemenea, s-a dezvoltat secțiunea de întrebări și răspunsuri frecvente despre garantarea depozitelor din cadrul paginii de internet a Fondului, în cadrul căreia se urmărește acoperirea ariei generale a întrebărilor publicului și se va continua realizarea de studii de piață în vederea cunoașterii comportamentului de economisire, a factorilor de influență și tendințelor economisirii în România.

Tot pe linia informării publicului despre garantarea depozitelor, conducerea Fondului a fost prezentă, prin interviuri și articole într-un număr însemnat de publicații și în emisiuni de radio și televiziune care s-au bucurat de o largă audiență.

2. Modificarea directivei europene privind schemele de garantare a depozitelor

Pe fondul turbulențelor manifestate pe piețele financiare externe în ultimul an, s-a înregistrat o accentuare a preocupării existente pe plan internațional, în particular în cadrul Uniunii Europene, cu privire la managementul crizelor financiare, ceea ce a condus la acordarea unei atenții deosebite instituțiilor responsabile cu asigurarea stabilității financiare, una dintre principalele componente vizate fiind schema de garantare a depozitelor.

Având în vedere angajamentul din 7 octombrie 2008 al Consiliului Uniunii Europene de a lua toate măsurile necesare pentru protejarea deponenților persoane fizice, precum și poziția comună a statelor membre potrivit căreia restaurarea încrederii în sectorul financiar și a bunei funcționări a acestuia reprezintă o prioritate, Comisia Europeană a prezentat, în data de 15 octombrie 2008, o primă propunere de modificare a directivei comunitare privind schemele de garantare a depozitelor, iar în data de 11 martie 2009, Parlamentul European și Consiliul Uniunii Europene au adoptat Directiva 2009/14/CE de modificare a Directivei 94/19/CE privind schemele de garantare a depozitelor, în ceea ce privește plafonul de garantare și termenul de plată a compensațiilor.

Autoritățile din România au reacționat imediat față de cele convenite în data de 7 octombrie 2008 la nivelul Consiliului, astfel încât prin Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 129 din 14 octombrie 2008 pentru completarea art. 5 din Ordonanța Guvernului nr. 39/1996 privind înființarea și funcționarea Fondului de garantare a depozitelor în sistemul bancar, plafonul per deponent garantat – persoană fizică a fost stabilit, începând cu data de 15 octombrie 2008, la echivalentul în lei al sumei de 50.000 euro, în timp ce plafonul per deponent garantat – persoană juridică a fost menținut la echivalentul în lei al sumei de 20.000 euro.

Cel târziu până la 30 iunie 2009, și plafonul per deponent garantat – persoană juridică urmează să fie majorat la nivelul de 50.000 euro, pentru alinierea la noile prevederi ale directivei comunitare în materie de garantarea depozitelor.

Principalele modificări aduse directivei se referă la următoarele:

- majorarea nivelului minim de garantare în cadrul Uniunii Europene de la 20.000 euro la 50.000 euro, urmând ca, până la 31 decembrie 2010, acesta să fie stabilit la 100.000 euro, cu excepția cazului în care, în urma unei evaluări de impact realizată de Comisia Europeană și transmisă Parlamentului European și Consiliului până la 31 decembrie 2009, se ajunge la concluzia că o astfel de majorare și o astfel de armonizare nu sunt adecvate și nici viabile din punct de vedere financiar pentru toate statele membre. În acest ultim caz, Comisia Europeană va prezenta Parlamentului European și Consiliului propuneri corespunzătoare;
- posibilitatea ajustării plafonului de garantare de către Comisia Europeană în funcție de inflația din Uniunea Europeană, pe baza modificărilor indicelui armonizat al prețurilor de consum publicat de Comisie;
- reducerea termenului de plată a compensațiilor de la trei luni, cât era prevăzut în varianta inițială a directivei, la 20 de zile lucrătoare;
- reducerea de la 21 de zile la 5 zile a termenului de constatare de către autoritățile competente că o instituție de credit nu a plătit depozitele datorate și exigibile;
- asigurarea cooperării dintre schemele de garantare a depozitelor;

- asigurarea informării deponenților de către instituțiile de credit cu privire la schemele de garantare a depozitelor;
- informarea schemelor de garantare a depozitelor de către autoritățile competente în cazul în care acestea din urmă identifică, la nivelul unei instituții de credit, probleme care pot determina activarea acestora;
- efectuarea de către schemele de garantare a depozitelor de testări periodice ale propriilor sisteme.

Noua directivă trebuie transpusă în legislația națională până la 30 iunie 2009, cu unele excepții care au ca termen de implementare data de 31 decembrie 2010.

Pe lângă măsurile prevăzute de noua directivă a fi implementate în legislația națională până la sfârșitul primului semestru al anului 2009, Comisia Europeană trebuie să prezinte Parlamentului European și Consiliului Uniunii Europene, până la 31 decembrie 2009, un raport care să abordeze mai multe aspecte, printre acestea numărându-se:

- armonizarea mecanismelor de finanțare a sistemelor de garantare a depozitelor care să abordeze, în special, efectele lipsei unei astfel de armonizări în cazul unei crize transfrontaliere, în ceea ce privește disponibilitatea fondurilor pentru plata compensațiilor pentru depozite și în ceea ce privește concurența loială, precum și costurile și beneficiile unei astfel de armonizări;
- oportunitatea și modalitățile de asigurare a garantării integrale a anumitor majorări temporare ale soldurilor conturilor;
- modele posibile pentru introducerea unor contribuții în funcție de risc;
- avantajele și costurile unei posibile introduceri a unui sistem comunitar de garantare a depozitelor;
- impactul diferențelor legislative în ceea ce privește compensarea, atunci când creanțele unui deponent sunt compensate cu datoriile sale, asupra eficienței sistemului și a posibilelor distorsiuni, ținând seama de lichidările transfrontaliere;
- armonizarea sferei de produse și de deponenți care beneficiază de garantare, incluzând necesitățile specifice ale întreprinderilor mici și mijlocii și ale autorităților locale;
- legătura dintre sistemele de garantare a depozitelor și mecanismele alternative de despăgubire a deponenților, cum ar fi mecanismele de plată în condiții de urgență.

Dacă va fi necesar, Comisia Europeană va prezenta propuneri adecvate pentru modificarea directivei. În plus, în termen de 2 ani de la intrarea în vigoare a noii directive, Comisia Europeană trebuie să prezinte un raport privind eficacitatea procedurilor de plată a compensațiilor în care să se precizeze dacă ar fi necesară o reducere suplimentară a termenului de plată a compensațiilor de la 20 la 10 zile lucrătoare.

Față de cele prevăzute în noua directivă, la nivelul Fondului a fost inițiată acțiunea de elaborare, de către un grup de lucru special constituit în acest scop, a unor propuneri de modificare a legii sale de funcționare.

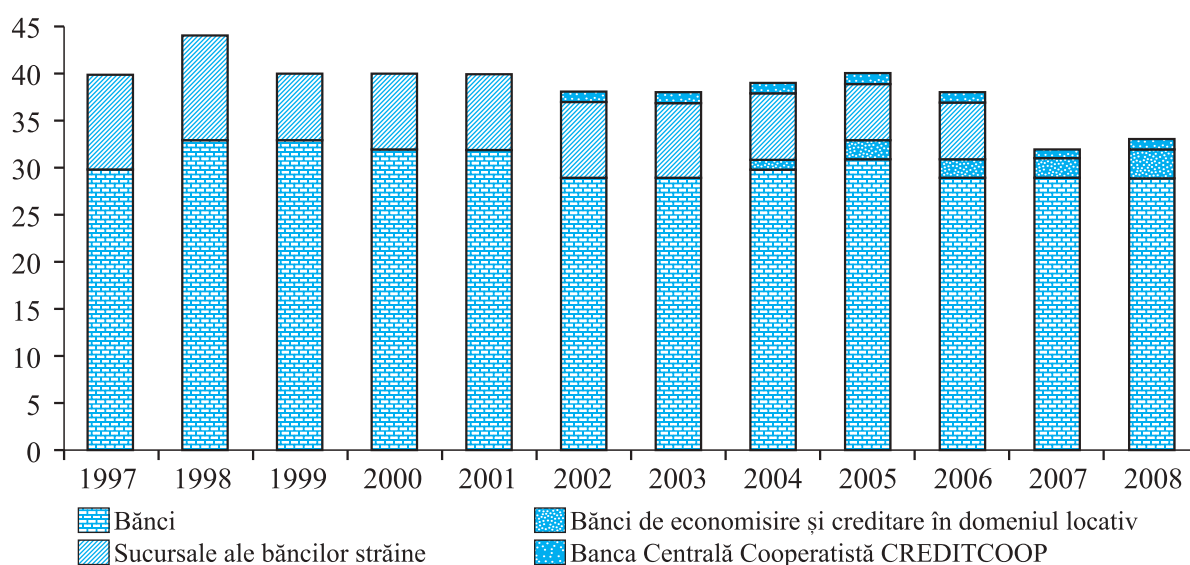
3. Instituțiile de credit participante la schema de garantare a depozitelor

Participarea la schema de garantare a depozitelor din România este obligatorie pentru toate instituțiile de credit autorizate de către Banca Națională a României să primească depozite de la public. În calitate de instituții de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor, acestea trebuie să participe la constituirea resurselor financiare ale Fondului prin plata de contribuții.

Începând cu 1 ianuarie 2007, sucursalele din România ale instituțiilor de credit străine cu sediul în celelalte state membre ale Uniunii Europene au ieșit din schema de garantare a Fondului, ca urmare a faptului că depozitele persoanelor fizice și persoanelor juridice la aceste sucursale sunt garantate de schema de garantare din țara în care își are sediul instituția de credit mamă. Astfel, având în vedere că în prezent în România funcționează doar sucursale ale instituțiilor de credit din Uniunea Europeană, la Fond participă actualmente numai instituții de credit persoane juridice române.

La data de 31 decembrie 2008, la Fond participau 33 de instituții de credit¹, persoane juridice române, din care: 29 de bănci, 3 bănci de economisire și creditare în domeniul locativ și Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP (casa centrală și cooperativele de credit afiliate).

Grafic 3.1. Evoluția numărului instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor

¹ Anexa nr. 1 – Lista instituțiilor de credit participante la schema de garantare a depozitelor la 31 decembrie 2008

Față de 31 decembrie 2007, pe parcursul anului 2008 numărul instituțiilor de credit participante la Fond a crescut de la 32 la 33 de instituții datorită faptului că în luna iulie 2008 a intrat în sfera de acoperire a Fondului o bancă de economisire și creditare în domeniul locativ, nou înființată, și anume BCR BANCA PENTRU LOCUINȚE S.A.

Dintre cele 33 de instituții de credit, una și-a schimbat denumirea, și anume: din ABN Amro BANK (Romania) S.A. în RBS Bank (Romania) S.A.

4. Contextul economic mondial

În anul 2008, contextul economic internațional s-a caracterizat prin derularea și propagarea efectelor crizei financiare, ale cărei loc și moment de începere au fost plasate în SUA, imediat după mijlocul anului 2007, iar principala cauză a fost pusă pe seama extinderii creditelor de tip subprime, cu risc ridicat. La începutul anului analizat, întrebarea majoră a fost legată de momentul în care constrângerile financiare ale crizei vor împiedica dezvoltarea economiei reale, inițial sectorul nefinanciar manifestând o anumită rezistență la respectivele constrângeri. Ritmul înalt de dezvoltare al economiilor avansate și momentul favorabil al evoluțiilor economiilor emergente se presupuneau că ar fi avut capacitatea de a fi întârziat mai mult efectele stresului financiar, reprezentat, în principal, de blocarea creditării, volatilitatea dobânzilor interbancare și reducerea drastică a lichidităților din piețele financiare.

Criza financiară, însă, a intrat într-o nouă etapă în septembrie 2008, prin câteva falimente de anvergură ale unor instituții financiare, din SUA și Europa în special, unele cu poziție sistemică, exacerband problemele de lichiditate și criza de încredere. Din acest moment, turbulențele financiare au început să afecteze sectorul corporatist nefinanciar prin costurile ridicate ale creditării și o rapidă escaladare a aversiunii față de risc cu depunctări serioase de rating, ceea ce a demonstrat ulterior că impactul microeconomic al crizei financiare a fost mai rapid și cu mult mai mare decât cel anticipat.

Factorii menționați au determinat o ajustare semnificativă, spre sfârșit de an, a creșterii economice globale, chiar dacă ea s-a resimțit diferențiat pe regiuni geografice, analiștii concluzionând că, spre deosebire de declinul piețelor financiare din 2000 – 2002, de data aceasta **modelul originate – distribute** al sectorului financiar, cu privire în special la instrumentele complexe, devenite toxice, de garanții și securitizare a riscurilor, nu mai poate funcționa.

Constrângerile canalului financiar, cuplate cu cele ale canalului de solvabilitate, cu care s-au confruntat mai ales corporațiile nefinanciare cu un rating scăzut, au determinat o diferențiere de comportament pe piața creditului, pe fondul reducerii drastice a lichidității.

Acest comportament a asimilat nu numai cerințele de finanțare corporatistă, ci și pe cele ale țărilor afectate, incumbând riscul major de stopare a fluxurilor de capital. Pentru țările emergente, cu deficite mari de cont curent, acest risc s-a asociat cu deprecierea semnificativă ale monedelor naționale, cu atât mai mult cu cât investitorii au considerat sectorul corporatist mai vulnerabil decât cel public, din punct de vedere al accesului la oportunități de finanțare pe plan local, și cu șanse mai mici și mai scumpe la surse financiare externe.

Nivelul scăzut al rezervelor din unele țări emergente a acutizat această vulnerabilitate, în contextul în care o mare pondere din fluxurile anterioare de capital era reprezentată de liniile de finanțare ale creditării contractate de băncile locale de la cele străine, acestea din urmă nemaiputând să le reînnoiască.

Economia globală în 2008 s-a aflat, astfel, sub influența unui puternic stres financiar, care s-a propagat pe diferite canale - singulare și/sau cumulative - mai ales spre sfârșit de an, începând cu cel financiar și cel de încredere și terminând cu cel al cursului de schimb și cel comercial. Încetinirea creșterii economiei globale, de la 5,2% în 2007, la 3,4% în 2008, a fost **efectul**

celui mai periculos șoc financiar produs pe piețele financiare mature de la Marea Depresiune din anii '30 ai secolului trecut, cu observația că actualele deteriorări în performanțele economiei globale urmează etapei numite **Marea Moderație**, etapă caracterizată printr-o expansiune economică sustenabilă până la un punct, bazată pe accelerarea integrării țărilor emergente și în curs de dezvoltare în economia globală și fluxuri active de capital.

În subsidiar și în strânsă legătură cu închiderea unei etape de performanțe pozitive, poate unice a economiei globale în perioada postbelică, sunt de subliniat următoarele:

- euforia acestei perioade a condus la relaxarea politicii macroeconomice, relaxarea reglementării și supravegherii în unele politici publice;
- existența unui exces de cerere, nesustenabilă, a condus la crearea și chiar consolidarea unor **dezechilibre simultane pe mai multe piețe**: financiare, imobiliare, produse de bază;
- iregularitatea fluxurilor piețelor și deficiențele în stance-ul politicilor publice au împiedicat **funcționarea normală a mecanismelor de re-echilibrare a piețelor**, iar lipsa de eficiență a acestora a accentuat percepția de risc a dezechilibrelor în creștere și implicit creșterea aversiunii față de riscuri.

Sinteza principalilor indicatori ne relevă o ajustare diferențiată în **creșterea economică** a țărilor avansate și celor emergente, reducerea la cele din urmă fiind de la 8,3% în 2007, la 6,3% în 2008, comparativ cu 2,7% și, respectiv, 1,0%. În același timp, a avut de suferit **comerțul internațional** de bunuri și servicii, ritmul anual de creștere al acestuia diminuându-se de la 7,2%, la 4,1%, cu aceeași diferențiere pe cele două grupuri de țări.

Prețurile la energie și alte produse de bază au cunoscut cele mai mari creșteri istorice (prețurile la țiței au crescut cu 36,4% în 2008, față de 10,7% în 2007). În același timp, la produsele de bază agricole, de la o creștere de 14,1% în 2007 s-a ajuns la 7,4% în 2008.

Inflația globală, în 2008, atinge un record al ultimului deceniu, atât ca urmare a propagării creșterilor de prețuri ale anului 2007, cât și a mecanismului de transmisie a efectelor negative ale crizei pe canalele financiare și ale cursului de schimb. În țările avansate, inflația în 2008 a fost de 3,5%, față de 2,1% în 2007, iar în țările emergente 9,2% comparativ cu 6,4%.

Impactul internațional al crizei financiare din SUA a intrat într-o fază acută în partea a doua a anului 2008 și a necesitat **măsuri de urgență** din partea guvernelor pentru a se găsi soluții la situația precară a principalelor instituții financiare americane și europene. Măsurile autorităților au fost în general de natură extraordinară, având în vedere faptul că nivelul pierderilor instituțiilor financiare a fost de peste un trilion de dolari. Dincolo de consemnarea mobilizării de urgență, cooperarea fără precedent între principalele bănci centrale, resursele disponibilizate, inclusiv prin decizii politice (aprobări ale parlamentelor) și dialogul larg prilejuit de reuniunea G-20 de la Washington, trebuie subliniată **orientarea** măsurilor preconizate pentru:

- stabilizarea piețelor financiare prin injecție masivă de lichiditate;
- achiziționarea portofoliilor instituțiilor financiare cu pierderi și cu poziții sistemice;
- extinderea garantării depozitelor;
- sprijin financiar public acordat instituțiilor financiare slăbite de criză, dar cu perspective de recuperare.

În anul 2008 intervenția statului a fost una excepțională și cu caracter nou prin mijloacele, pârgھیile și instrumentele folosite. Cu toate acestea, **stabilitatea sistemului financiar**

internațional a rămas precară în anul 2008, criza de încredere a persistat, iar creditarea a fost departe de a fi reluată la dimensiunile necesare.

Deteriorarea condițiilor economice spre sfârșitul anului analizat a accentuat spirala propagării efectelor crizei financiare, demonstrând necesitatea unei și mai mari implicări a responsabililor de politici și a partenerilor din piață în restabilirea încrederii și funcționării sectorului financiar, ca o garanție a posibilei redresări economice globale.

Trebuie menționat că eforturile făcute pentru redresarea sectorului financiar nu s-au reflectat în anul 2008 și în sectorul economiei reale. Pe plan internațional, dar și în România, șomajul, lipsa de lichiditate pentru agenții economici, scăderea producției ca urmare a reducerii cererii au reprezentat realități cu care economia mondială nu s-a mai întâlnit de peste 50 de ani.

5. Efectele crizei financiare

Pornind de la premisa cunoașterii cauzelor actualei crize financiare, amplificarea efectelor negative ale acesteia în anul 2008, sub aspectul falimentelor unor instituții financiare sistemice și intervențiilor selective de salvare a acestora, atât în SUA, cât și în alte țări europene, ne pune în față acceptarea evidenței unor realități în raport cu care sentimentul de imunitate sau de vulnerabilitate capătă conotații mai puternice și mult mai apropiate de fiecare firmă sau persoană fizică. La un astfel de moment al percepțiilor, dominate de incertitudine și lipsă de încredere, se impune ca orice evaluare să rămână în diapazonul raționalului, ceea ce înseamnă:

- recunoașterea existenței intrinseci a canalelor de propagare a crizei;
- evaluarea corectă a capacității de receptare a efectelor propagate ale crizei prin mecanismele normale sau extraordinare de transmisie;
- existența unor filtre care pot atenua efectele negative, constând din modificarea reglementărilor, modificarea politicilor macroeconomice (fiscal – bugetare și monetare);
- necesitatea de a constitui rezerve financiare de intervenție;
- creșterea capacității de coordonare a măsurilor specifice pe orizontala instituțiilor cu aceleași responsabilități ale partenerilor externi.

În ceea ce privește România, în anul 2008 a existat o anumită rezistență a sistemului financiar intern la turbulențele financiare internaționale, ceea ce a avut ca efect o temperare a amplitudinii impactului direct (impact asupra sectorului bancar și al piețelor financiare) cât și indirect (impact asupra economiei reale). Nu trebuie să uităm că, totuși, în anul 2008 s-a manifestat o volatilitate a dobânzilor inter-bancare, precum și atacuri speculative la cursul de schimb, care însă nu au condus la turbulențe majore în sistemul financiar românesc. Nu același lucru se poate spune despre economia reală, unde efectele negative s-au resimțit mult mai profund. În special în trimestrul IV din 2008 economia reală a suferit un recul al producției, o creștere semnificativă a șomajului și o lipsă de lichiditate a agenților economici. În acest context, actualele predicții făcute la nivel guvernamental sunt pesimiste pentru anul 2009. Față de nivelul prognozat, PIB s-ar putea să înregistreze o scădere față de anul 2008 (pentru prima dată după aproape zece ani de creștere!).

Limitarea impactului crizei financiare internaționale asupra sistemului financiar se datorează unor **caracteristici specifice mediului financiar din România**, precum și măsurilor de ordin prudential, de politică monetară și de întărire a stabilității financiare adoptate de-a lungul timpului de către banca centrală. În acest context sunt de amintit următoarele:

- marea majoritate a băncilor care funcționează în România, inclusiv cele cu capital străin, sunt persoane juridice supuse autorizării, reglementării și supravegherii prudenciale de către Banca Națională a României. Aceste bănci, în aceeași măsură ca și filialele băncilor străine care au sediul principal în alte țări ale Uniunii Europene, se supun aceluiași standarde prudenciale și de capitalizare Basel II;
- sistemul bancar are cea mai mare pondere în rândul instituțiilor financiare prezente pe piața românească din punct de vedere al volumului activelor ca pondere în PIB, de peste 85% ;
- pe parcursul formării sistemului bancar românesc în actuala configurație și al dezvoltării intermedierei financiare, reglementările Băncii Naționale a României au fost în multe cazuri mai restrictive decât cele prevăzute de standardele Basel II. Este de reamintit că cerințele de capital inițial pentru autorizarea unei instituții financiare în România au fost aproximativ duble față de nivelul minim impus prin reglementările Uniunii Europene;

- reprezentanții băncii centrale sunt implicați la nivelul structurilor comunitare competente în procesul de analiză și ameliorare a reglementărilor comunitare privitoare la arhitectura sistemului financiar, reacția fiind promptă ;
- procesul de dezinflație susținut a impus pe tot parcursul anului 2008, dar mai ales în a doua jumătate a sa, o restrictivitate deosebită a politicii monetare, inclusiv din motive de lipsă de acompaniere a acesteia de politici fiscal - bugetare adecvate ;
- nivelul rezervelor minime obligatorii s-a menținut la niveluri ridicate pe o perioadă îndelungată de timp, cu mult peste standardele Sistemului băncilor centrale europene: 20% pentru pasivele denominate în lei cu scadență de până la doi ani și 40% pentru cele denominate în valută ;
- pe lângă rolul de moderare a vitezei de creștere a creditului, rezervele minime obligatorii și-au îndeplinit și rolul prudențial de a avea o rezervă de lichiditate, care în prezent este benefică.

Astfel, instituțiile de credit din România nu au expuneri cu produse financiare care s-au aflat la originea acestor turbulențe, respectiv instrumente de tip „subprime”. Acest fapt se datorează ponderii ridicate a creditării prin produse bancare clasice, cu o profitabilitate asigurată preponderent de marjele ample de dobândă practicate pe piața internă.

Măsurile de temperare a creșterii creditării au avut permanent menirea calibrării unei dinamici a creditării sustenabile pe termen îndelungat, demonstrat de faptul că politica monetară, concentrată pe obiectivul de dezinflație, a permis o creștere constantă a intermedierei financiare, respectiv progresarea sustenabilă spre un sistem financiar matur.

Deși lichiditatea din sistemul instituțiilor de credit din România a scăzut în semestrul II din 2008, comparativ cu perioadele anterioare, ea are avantajul de repoziționare spre normalitate a rolului băncii centrale în sistemul financiar, de la cea de debitor net la cea de creditor net, cu avantajul creșterii eficacității impulsului monetar.

Aceste circumstanțe enumerate asigură o mai bună funcționare a instrumentelor și mecanismelor necesare asigurării lichidității în conformitate cu normele europene în materie.

Impactul crizei financiare în economia reală s-a resimțit mult mai acut în semestrul II din 2008 și mai ales în ultimele două luni.

Este evident că politica structurală și fiscal-bugetară nu a fost anticipativă, măsurile luate nu s-au corelat cu o strategie adecvată pe termen lung de contracarare a efectelor crizei financiare. Mai mult, rectificările bugetare, politica de investiții publice, politica salarială s-au orientat în concordanță cu o percepție de creștere viitoare sustenabilă. Aceasta a condus la începutul anului 2009 la constatarea că deficitul bugetar nu este cel așteptat, că nivelul și structura veniturilor salariale pentru instituțiile statului nu sunt corelate cu posibilitățile actuale de acoperire a acestora cu venituri predictibile și, cel mai grav, că agenții economici sunt într-un blocaj financiar și economic.

Dacă ne referim la **canalul direct de transmisie**, reprezentat de comerțul internațional, investițiile străine, cursul de schimb, dobânzile la liniile de credit în valută contractate de societățile financiare și nefinanciare, sunt de menționat următoarele:

- creșterea economică și activitatea de comerț exterior ale României au fost afectate în anul 2008 în principal datorită nivelului deschiderii față de economia globală;

- finanțarea deficitului de cont curent ar putea fi mai dificilă în anul 2009 dacă accesul la lichiditate pe plan extern al celor interesați în investiții directe de capital devine tot mai restrictiv din punct de vedere al disponibilităților și, implicit, al costurilor;
- pe parcursul anului 2008, dar mai ales în ultimul trimestru, tentativele de îmbunătățire a lichidității pe piața monetară au amplificat imediat apetitul de risc pentru speculații, în timp ce investitorii cu interese pe termen lung au identificat oportunități de cumpărare a acțiunilor depreciate. Este de așteptat ca acest fenomen să se manifeste și în continuare, ceea ce poate să conducă la o creștere a vulnerabilităților pe piața financiară;
- condițiile de creditare pentru companii și populație au devenit mai volatile pe latura dobânzilor și comisioanelor la sfârșitul anului 2008, sub influența volatilității cursului de schimb și a dobânzilor interbancare. Pentru a preveni o amplificare a volatilității pieței financiare, BNR împreună cu Guvernul României au negociat acordarea unui credit cu FMI, Banca Mondială și UE;
- în anul 2008 încrederea operatorilor din economie a înregistrat un declin, s-au instaurat așteptări pesimiste pentru următoarele 12 luni, ceea ce semnifică modificarea comportamentului viitor de consum și investiții.

Prin **canalul indirect**, sunt de reținut următoarele efecte ce pot apare în anul 2009 la nivelul sectorului bancar și al piețelor financiare interne:

(i)-afectarea activelor bancare garantate cu ipotecă a căror securitizare s-ar pierde pe alte piețe afectate de criza creditelor imobiliare. În ceea ce ne privește, există unele realități favorabile, reprezentate de faptul că:

- a. în România nu au fost emise titluri garantate cu ipotecă;
- b. creditele ipotecare acordate de către băncile românești au o calitate bună și sunt solid garantate;
- c. ponderea creditului ipotecar în total credit neguvernamental este încă modestă (8%), dar nu trebuie pierdut din vedere că există credite de consum pe termen lung finanțând proiecte imobiliare;
- d. gradul de capitalizare bancară și de solvabilitate este ridicat.

(ii)-manifestarea unui trend de scădere a prețului bunurilor imobile și o intenție evidentă a populației de a reduce valoarea și numărul achizițiilor de noi imobile va conduce în 2009 la un blocaj pe piața imobiliară;

(iii)-pe partea de pasive, sectorul bancar românesc s-a bucurat de o bună finanțare externă, ca urmare a politicii agresive de creditare într-un mediu concurențial activ, reprezentând deja aproape 40% din total pasive bancare în 2008, față de 5% în 2000. Nu trebuie omis faptul că reducerea lichidității de pe piețele financiare externe va trebui să ducă în mod implicit în perioada următoare la stimularea economisirii în țară, ajutată și de dobânda de politică monetară ridicată;

(iv)-comportamentul băncilor locale în situația de criză a început să se orienteze de la cota de piață către o prudențialitate sporită în creditare, tendință ce se va manifesta mai evident în 2009;

(v)-atacurile speculative ale nerezidenților pe cursul de schimb, pe un fond de vulnerabilitate indus de percepția efectelor probabile ale unui deficit de cont curent, nu pot fi excluse, ceea ce s-a și întâmplat, cu mențiunea că nu trebuie uitat rolul băncii centrale de regulator al lichidității în astfel de condiții, intervențiile acesteia pe piața monetară și valutară fiind legitime;

(vi)-piața monetară a suferit un impact semnificativ, datorită atacurilor speculative, drenării lichidității și insuficienței instrumentelor de colateralizare a creditelor lombard – împrumuturi de ultimă instanță acordate de banca centrală -, însă, deocamdată, penuria și/sau accesul la lichiditate prezintă deficiențe structurale;

(vii)-piața valutară a suportat în anul 2008, și mai ales în semestrul II, un impact mai puternic decât alte segmente ale pieței interne, ca urmare a unei mai mari reacții din partea

investitorilor nerezidenți. Creșterea participațiilor externe a fost stimulată atât de condițiile și performanțele economice în alte piețe emergente, cât și interne, respectiv creșterea temporară semnificativă a dobânzilor pe piața interbancară;

(viii)- în semestrul II din 2008 piața de capital a suportat corecțiile de pe piețele dezvoltate, reflectate de altfel în indicii Bursei de Valori din București, în special pe segmentul titlurilor entităților financiare. Efectele turbulențelor au fost favorizate de nivelul ridicat, în termeni relativi, al prețurilor acțiunilor și de scăderea atractivității pieței autohtone (înăutățirea raportului randament-risc), sub influența scăderii lichidității și a numărului redus de oferte publice de acțiuni și obligațiuni, care să absoarbă cererea.

În anul 2009, efectele negative ale crizei financiare se vor menține și nu pot fi omise. Atenția ar trebui să fie orientată către următoarele:

- posibila volatilitate mai pronunțată a cursului de schimb, asemănătoare tendințelor din celelalte țări din regiune, în condițiile reducerii apetitului pentru risc al investitorilor pe piețele emergente;

- creșterea în continuare a costului finanțării externe și reducerea volumului acestuia;

- moderarea posibilă a volumului intrărilor autonome de capital și eventuale repatrieri anticipate ale capitalurilor fructificate;

- decelerarea cererii pentru exporturi de bunuri și servicii românești ca urmare a reducerii perspectivelor de creștere economică în celelalte țări membre ale Uniunii Europene, dar și pierderii de competitivitate, creșterea veniturilor din 2008 erodând toate beneficiile aduse de productivitatea muncii.

Pe termen scurt, dependența de finanțarea externă în menținerea unui grad corespunzător de intermediere financiară este principalul risc pentru readucerea la niveluri acceptabile ale deficitului de cont curent pe baza dezvoltării ofertei interne.

Unele calcule conduc la concluzia că ponderea deficitului extern în PIB ar trebui redus cu 4-5 pp pentru a rămâne sustenabil. Această reducere poate fi asigurată de un control adecvat al deficitului bugetar, prin comprimarea cheltuielilor, creșterea salariilor într-o proporție care să nu mai depășească creșterea productivității muncii și în limita veniturilor reale, moderarea dinamicii creșterii creditului, stimularea economisirii interne, ca sursă de finanțare a investițiilor.

De asemenea, sunt de așteptat în continuare măsuri pentru stimularea producției din economia reală. Indiferent de măsurile ce se iau pentru asigurarea unui anumit nivel de stabilitate a sistemului financiar, politicile și strategiile cu efecte directe asupra economiei reale au o importanță aparte și ar trebui implementate imediat.

Pe termen lung, soluțiile la actualele provocări induse de criza financiară sunt continuarea reformelor de ordin structural, pentru a încuraja creșterea productivității muncii și a nivelului de competitivitate și, pe această bază, pentru a reduce decalajele față de nivelul mediu european. Reformele structurale impun simplificarea **sistemului de impozite și taxe**, de departe cel mai stufos din întreaga Uniune Europeană, **reducerea birocrăției de ansamblu**, care întârzie administrativ toate proiectele de infrastructură și, nu în ultimul rând, **flexibilizarea pieței forței de muncă**.

6. Politica monetară, piața financiară și evoluții monetare

6.1. Politica monetară

În perioada analizată s-au operat modificări semnificative în cadrul operațional al politicii monetare în scopul creșterii eficacității sale și contracarării efectelor negative ale crizei financiare, modificându-se nivelul ratelor rezervelor minime obligatorii, precum și al afirmării caracterului ferm al controlului exercitat de BNR asupra lichidității de pe piața monetară. Condițiile monetare în sens larg au devenit mult mai restrictive în această perioadă față de semestrul I 2008, în principal ca urmare a devalorizării monedei naționale în raport cu euro și dolarul SUA.

Rata anuală a inflației a atins un nivel peste așteptări în anul 2008. Potențialul inflaționist al contextului macroeconomic, dar mai ales creșterea magnitudinii anticipate a ajustărilor de prețuri administrate, precum și dinamica prețurilor combustibililor și a prețurilor volatile ale unor produse alimentare, au fost alimentate de sporirea față de proiecția anterioară a amplitudinii și duratei deviației pozitive a PIB, precum și de posibila accentuare – pe fondul menținerii incertitudinilor ce continuau să afecteze mediul economic internațional – a riscurilor inflaționiste asociate proiecției, principalele fiind cele induse de:

- creșterea salariilor în exces față de dinamica productivității muncii;
- posibila implementare a unei politici bugetare mai laxe decât cea asumată în semestrul II 2008;
- potențiala continuare a deprecierei leului și a creșterii prețurilor internaționale ale petrolului.

În perioada analizată, BNR a prelungit mișcarea crescătoare a ratei dobânzii de politică monetară, operând asupra acesteia câteva majorări, ajungându-se până la nivelul de 10,25 % la sfârșitul anului 2008. Decizia a fost justificată de continuarea înrăutățirii pe termen scurt a perspectivelor inflației, în condițiile anticipării menținerii și chiar ale amplificării acțiunii factorilor pe partea ofertei și a costurilor, de natură să inducă riscul deteriorării anticipațiilor inflaționiste.

Un alt argument major în favoarea deciziei BNR l-a constituit probabilitatea ridicată a creșterii și prelungirii intensității presiunilor inflaționiste ale cererii.

Decizia a fost motivată, pe de o parte, de ușoara încetinire a dezinflației prognozate pe orizontul apropiat de proiecție, comparativ cu exercițiul anterior de prognoză a evoluțiilor macroeconomice pe termen mediu. Sursa majoră a acestei înrăutățiri temporare a prognozei inflației a constituit-o intensificarea pe termen scurt a presiunilor inflaționiste ale cererii agregate, decurgând în principal din semnificativa accelerare a creșterii economice în trimestrul II și din sporirea impactului expansionist așteptat în perioada imediat următoare al politicii fiscale, precum și al dinamicii înalte a salariilor. Creșterea ratei anuale a inflației prognozate a mai fost indusă de preconizata ajustare mai amplă a prețurilor administrate, precum și de ameliorarea relativ mai lentă a anticipațiilor inflaționiste.

În schimb, analiza a scos în evidență o relativă diminuare a riscului inflaționist indus de evoluția cererii agregate, în condițiile în care s-a conturat perspectiva accelerării în cursul trimestrului IV a închiderii *gap*-ului pozitiv al PIB, cu toate că în trimestrul anterior acesta a continuat să înregistreze o valoare ridicată, ca urmare a menținerii la un nivel înalt a dinamicii

anuale a creșterii economice (9,1 %, față de 9,3 % în trimestrul II). Amplitudinea declinului așteptat al dinamicii PIB în trimestrul IV, dar mai ales viteza reducerii potențialului inflaționist al cererii erau însă dificil de evaluat, date fiind eterogenitatea recentelor evoluții ale indicatorilor relevanți ai cererii agregate – în speță, ai cererii de consum – dar și incertitudinile legate de propagarea efectelor crizei economice internaționale. Astfel, la începutul trimestrului IV, cadrul macroeconomic s-a caracterizat, pe de o parte, prin menținerea dinamicii înalte a salariului mediu net real, dar mai ales prin prefigurarea unui deficit bugetar mult mai amplu decât cel programat și, pe de altă parte, prin scăderea sensibilă a ritmului anual de creștere a cifrei de afaceri a sectorului comerțului de mărfuri cu amănuntul, prin accelerarea declinului dinamicii anuale în termeni reali a creditului acordat populației – în special a celui de consum - și prin reculul amplu al dinamicii anuale a plasamentelor bancare ale acestui segment, dar și a principalelor agregate monetare.

Reducerea în perioada octombrie-noiembrie 2008 a dinamicii anuale reale a creditelor acordate populației până la un nivel mediu de 37,4 % (cu 12,1 pp sub media trimestrului III) pare să fi fost influențată preponderent de factori ai ofertei, cei mai importanți fiind:

- restrângerea accesului băncilor la finanțarea externă în contextul crizei internaționale;
- epuizarea excedentului de lichiditate din sistemul bancar;
- reorientarea băncilor către alte categorii de plasamente cu grad relativ mai ridicat de lichiditate (titluri de stat și, într-o oarecare măsură, active externe);
- creșterea prudenței băncilor (reflectată de sporirea restrictivității termenilor și standardelor de creditare, posibil și ca efect al intrării în vigoare a Regulamentului BNR nr.11/2008), inclusiv în contextul sporirii riscului de selecție adversă;
- reducerea gradului și a sferei de eligibilitate a potențialilor clienți.

Din punct de vedere al cererii, un efect restrictiv au avut:

- creșterea ratelor dobânzilor la creditele noi (în unele cazuri neașteptat de amplă), dar și la cele contractate anterior;
- deprecierea leului și sporirea incertitudinilor legate de evoluția cursului de schimb.

În aceste condiții, toate categoriile de credite ale populației au înregistrat scăderi de ritm mai ales în primele două luni ale trimestrului IV 2008, cele mai afectate fiind însă creditele în valută pentru consum (un declin al ratei anuale medii de creștere de 24,4 pp față de media trimestrului III, până la un nivel mediu de 50,5 %), respectiv pentru locuințe (-10,4 pp, până la 46,1 %); o scădere mai moderată (5,2 pp) a înregistrat dinamica anuală medie a creditelor în lei acordate persoanelor fizice, care a coborât la 18,8 %.

La rândul lor, plasamentele din bănci ale populației au înregistrat o scădere amplă a ritmului anual de creștere în special în lunile octombrie-noiembrie 2008 – evoluție similară celei a depozitelor companiilor –, cel mai mare recul fiind consemnat în cazul depozitelor *overnight* ale acestui segment; variația anuală reală a celor din urmă s-a redus cu 13,8 pp față de media trimestrului III din 2008 (până la 50,1 %), în special pe seama componentei în devize, reflectând *debutul unui proces de dezechimonisire* asociat menținerii unei dinamici încă relativ înalte a consumului și a prețurilor corespunzătoare, precum și creșterii serviciului datoriei aferente împrumuturilor bancare.

În acest sens, un semnal de alarmă îl poate reprezenta reducerea ritmului mediu de creștere a depozitelor la termen cu scadența sub doi ani ale populației (doar 1,4 % la sfârșitul anului 2008), ca și pierderea sensibilă de dinamică pe care a consemnat-o componenta în devize, al cărei ritm mediu a devenit negativ la sfârșitul anului 2008 (-0,7 %, cu 16,5 pp sub media

trimestrului III din 2008). În ultimul trimestru din 2008, depozitele la termen pe scadență mai mare de doi ani ale populației au consemnat la rândul lor o scădere a dinamicii, ce a contrastat cu evoluția acestor plasamente din trimestrul III din 2008.

Decizia referitoare la rata dobânzii de politică monetară a avut în vedere în semestrul II din 2008 riscul accentuării persistenței anticipațiilor inflaționiste nefavorabile, alimentată în principal de accelerarea creșterii cursului de schimb leu/euro, precum și de sporirea la un nivel fără precedent a volatilității acestuia.

Determinantul major al acestor evoluții – relativ similare celor consemnate de alte economii emergente, inclusiv europene – a fost noul val de creștere a aversiunii față de risc și de accentuare a neîncrederii investitorilor care s-a manifestat începând cu finele trimestrului III din 2008 în contextul adâncirii crizei financiare și economice internaționale și al extinderii efectelor negative ale acesteia.

În acest context, considerentele legate de dimensiunea ridicată a deficitului contului curent al balanței de plăți, respectiv a celui bugetar, precum și cele referitoare la dependența sistemului bancar de finanțarea externă au făcut ca România să fie inclusă de investitori, alături de alte țări din regiune, în categoria economiilor cu grad relativ mai ridicat de vulnerabilitate. Această nouă degradare rapidă de percepție – confirmată și de acțiunile de reducere a calificativelor acordate României inițiate de unele agenții de *rating* – a fost de natură să amplifice presiunile în sensul deprecierei leului; temporar, acestea au fost alimentate și de intensificarea operațiunilor cu caracter speculativ derulate în principal de nerezidenți pe piața valutară interbancară. Acestea din urmă au accentuat tensiunile de pe piața monetară interbancară ce s-au manifestat în luna octombrie ca urmare a relativei contaminări cu neîncredere a operatorilor, dar mai ales a restrângerii excedentului structural de lichiditate din sistemul bancar și a trecerii băncilor în poziție netă de deficit de lichiditate. Urmărind să asigure funcționarea adecvată a pieței monetare interbancare în acest context dificil, BNR și-a flexibilizat maniera de gestionare a lichidității din sistem, injecțiile de rezerve derulându-se prin intermediul facilității de creditare, al operațiunilor de *swap* valutar și al celor *repo*; sporadic, banca centrală a drenat lichiditate prin intermediul facilității de depozit, precum și prin atragerea de depozite. În acest context, piața monetară s-a detensionat treptat, la aceasta contribuind și măsura de reducere de la 20 % la 18 % a ratei rezervelor minime obligatorii aplicabile pasivelor în lei (începând cu perioada de aplicare 24 noiembrie - 23 decembrie 2008) pe care banca centrală a adoptat-o în vederea îmbunătățirii gestionării lichidității din sistemul bancar.

Cu toate că a resimțit relativ puternic efectele indirecte ale amplificării crizei financiare internaționale, sistemul bancar românesc nu a fost afectat până în prezent de probleme de solvabilitate. În aceste condiții, nu s-a impus recurgerea la implementarea unor măsuri speciale de întărire a sistemului bancar de natura celor introduse în schemele naționale adoptate în alte țări (care au inclus intervenții ale statului prin recapitalizări ale instituțiilor de credit, garantarea unor categorii de împrumuturi atrase de bănci sau cumpărarea anumitor active deținute de acestea). Unica măsură – adoptată în concordanță cu recomandările Consiliului ECOFIN – a fost cea de majorare la echivalentul sumei de 50 000 euro a plafonului garantat pentru depozitele persoanelor fizice, începând cu data de 15 octombrie 2008 (Ordonanța de urgență a Guvernului nr. 129/14.10.2008).

6.2. Piețe financiare și evoluții monetare

Randamentele pieței interbancare au continuat să crească în perioada analizată, într-un context marcat de schimbarea poziției nete a lichidității sistemului bancar autohton, dar și de influențe ale accentuării crizei financiare internaționale. Cursul de schimb al leului și-a accelerat însă creșterea, receptând, alături de paritățile celorlalte monede naționale din regiune, efectul deteriorării severe a apetitului față de risc al investitorilor. Masa monetară și-a comprimat mai rapid dinamica anuală, pe fondul continuării încetinirii vitezei de creștere a creditului acordat sectorului privat.

6.2.1. Ratele dobânzilor

Ratele dobânzilor pieței monetare interbancare au început să se poziționeze la niveluri înalte începând cu prima jumătate a trimestrului IV 2008, resimțind influența schimbării structurale pe care a reprezentat-o trecerea sistemului bancar în poziție netă deficitară a lichidității. Efectele acestea au fost însă amplificate de acțiunea unor factori externi – decurgând din prelungirea și accentuarea recentă a crizei financiare internaționale – care s-a concretizat în creșteri sporadice neobișnuit de ample ale randamentelor interbancare și implicit în sporirea sensibilă a volatilității acestora. În a doua parte a intervalului, ratele dobânzilor au înregistrat o relativă normalizare, astfel încât media aferentă perioadei octombrie-decembrie s-a situat la 15,1 %, nivel ce l-a devansat cu 3,6 pp pe cel din trimestrul III din 2008. În debutul lunii octombrie, randamentele interbancare s-au plasat în partea superioară a coridorului determinat de ratele dobânzilor facilităților permanente, iar ulterior au urcat abrupt și au rămas la valori deosebit de ridicate până în primele zile ale lunii următoare. La originea acestei evoluții s-a aflat un cumul de factori precum:

- „contaminarea cu neîncredere” a instituțiilor de credit, în contextul intensificării turbulențelor de pe piețele financiare internaționale;
- relativa segmentare a pieței interne și posibila ajustare descendentă a limitelor de expunere între unele bănci;
- creșterea incertitudinii operatorilor privind condițiile lichidității – curente și pe termen scurt;
- amplificarea cererii speculative de lei a nerezidenților, mai ales în a doua parte a lunii octombrie.

Atenuarea parțială a unora dintre aceste constrângeri, precum și adaptarea flexibilă de către BNR a manierei de gestionare a lichidității au diminuat într-o oarecare măsură presiunile asupra ratelor dobânzilor pe termen scurt, acestea intrând ulterior într-un proces de relativă normalizare, în condițiile accentuării preferinței băncilor pentru plasamentele pe scadența *overnight*. Activitatea de tranzacționare pe segmentul interbancar a înregistrat la rândul său o revigorare, volumul zilnic al depozitelor nou-constituite revenind la valori obișnuite, după restrângerea episodică înregistrată de rulajul pieței în ultimele zile ale lunii octombrie și la începutul lunii noiembrie. Ecartul randamentelor interbancare față de rata dobânzii de politică monetară s-a diminuat astfel gradual pe parcursul perioadelor de constituire a rezervelor minime obligatorii încheiate în lunile noiembrie și decembrie. Acest proces a fost influențat benefic și de decizia de reducere a ratei RMO aferente pasivelor în lei ale instituțiilor de credit adoptată de BNR în vederea îmbunătățirii gestionării lichidității.

Ratele dobânzilor pe termen scurt și-au redus volatilitatea, dar aceasta a rămas încă la niveluri relativ ridicate în ultima parte a perioadei analizate, reflectând persistența incertitudinii privind condițiile lichidității. Una dintre principalele surse de alimentare a acesteia a constituit-o de această dată comportamentul Trezoreriei, care, în condițiile intensificării fără precedent a recursului autorității publice la atragerea de depozite de pe piața monetară în vederea finanțării sporului substanțial de cheltuieli bugetare, a devenit deosebit de impredictibil.

Disfuncționalitățile temporare ale pieței din prima parte a trimestrului IV din anul 2008 s-au repercutat însă în forță și asupra cotațiilor ROBOR, conducând la creșterea neobișnuit de amplă și la distanțarea semnificativă a acestora de randamentele efective ale tranzacțiilor. Riscul ca aceste creșteri ale cotațiilor să fie încorporate în ratele dobânzilor la credite – care începuse să se materializeze – a determinat BNR să modifice regulile de stabilire a cotațiilor ROBOR, fiind instituită posibilitatea suspendării temporare a publicării acestor indici calculați pe baza cotațiilor băncilor participante, dacă acestea depășesc cu peste 25 % rata dobânzii la facilitatea de creditare. Ulterior, ratele ROBOR au înregistrat o corecție descendentă graduală, cele pe scadențele 1M-12M stabilizându-se în luna decembrie 2008 la aproximativ 15,5 % (media lor fiind superioară cu circa 2 pp celei din ultima lună a trimestrului III din anul 2008).

Și ratele dobânzilor titlurilor de stat au continuat să crească, autoritatea publică efectuând două majorări semnificative ale randamentelor maxime acceptate la toate categoriile de înregistrări (cu valori cuprinse între 1 și 2,7 pp); acestea au ajuns la nivelul de 14,25 % în cazul certificatelor de trezorerie și la 13 % în cel al obligațiunilor de stat de tip benchmark cu maturitatea de 3 și 5 ani. În același timp, ratele medii ale dobânzilor titlurilor de stat au crescut, cu valori cuprinse între 0,4 și 2,3 pp, astfel încât la sfârșitul trimestrului IV din 2008 înregistrările cu maturitatea de cel mult un an erau remunerate cu 14,23 %, iar cele cu scadența mai mare de un an cu 13 %.

În ultimul trimestru al anului, Ministerul Finanțelor Publice a emis un volum de titluri de stat de circa 6.711 milioane lei, în condițiile în care suma anunțată a fost de 9.900 milioane lei. În acest interval s-a consemnat cel mai ridicat grad de adjuđecare (67 %, față de o medie a primelor trimestre de 19 %), în condițiile în care, la două dintre cele șase licitații organizate în luna decembrie, autoritatea publică a acceptat un volum de titluri de stat superior celui anunțat. Ministerul Finanțelor Publice a reintrodus în ultimele două luni ale anului 2008 emisiunile de certificate de trezorerie cu scadența la 3 luni (după o întrerupere de peste 3 ani), adaptându-se preferinței crescute a investitorilor pentru plasamente pe termen mai scurt. Nerezidenții au depus oferte de cumpărare doar la primele două licitații din luna octombrie 2008, în valoare de circa 22 milioane lei, care au fost acceptate în proporție de 97 %.

Rulajul pieței secundare a titlurilor de stat a înregistrat în ultimul trimestru din 2008 aproape o triplare comparativ cu trimestrul III din 2008, ajungând la peste 7.900 milioane lei (exclusiv BNR), ca urmare a sporirii numărului și valorii tranzacțiilor încheiate între bănci și clienți. Cele mai tranzacționate au fost titlurile cu scadența reziduală la 1, 3 și 5 ani, ale căror randamente medii s-au plasat între 9,6 și 12,5 % (mai ridicate decât cele din trimestrul anterior cu valori cuprinse între 0,1 și 2,8 pp).

Pe fondul intensificării mișcării ascendente a randamentelor interbancare și al sporirii necesităților de resurse interne ale băncilor, dar și al accentuării prudenței băncilor în contextul incertitudinilor crescute legate de repercutarea efectelor crizei financiare internaționale asupra economiei românești, ratele medii ale dobânzilor la creditele noi și la

depozitele la termen noi și-au accentuat creșterea în perioada septembrie-noiembrie 2008, acumulând cele mai ample variații pozitive din ultimele 22 de trimestre. În contrast cu perioada anterioară, ajustările au fost mai mari în cazul ratelor dobânzilor aferente creditelor noi, unde cel mai mare avans s-a înregistrat pe segmentul societăților nefinanciare: o creștere față de august 2008 cu 5,29 pp (la 20,49 %); pe segmentul populației, creșterea a fost de 3,75 pp (nivelul atins fiind de 17,45 %).

Amplitudinea modificării a fost și mai mare în cazul creditelor noi cu rata dobânzii variabilă și perioada inițială fixă sub un an (4,05 pp, până la 17,48 % la populație, respectiv 5,32 pp, până la 20,51 % la societăți nefinanciare). La rândul său, randamentul mediu al depozitelor noi la termen a devansat pe segmentul societăților nefinanciare cu 3,62 pp (până la 15,24 %), respectiv cu 3,46 pp (până la 14,13 % în noiembrie 2008) pe cel al populației.

6.2.2. Cursul de schimb și fluxurile de capital

Semestrul II din anul 2008 aduce în atenție influența combinată a mai multor factori asupra cursului de schimb al leului, tendința de ansamblu fiind de depreciere, pe o piață valutară caracterizată în general ca fiind volatilă. Astfel, sunt de menționat factori externi, în cadrul cărora influența majoră a fost reprezentată de **bascularea tentației de risc** a investitorilor financiari spre aversiune, ca efect al reacției față de recesiunea globală și răspunsul confuz al comunității executive la problemele generate de criza financiară.

Principalii factori interni care au influențat cursul de schimb al leului au fost modificarea percepției gravității deficitului de cont curent în contextul creșterii restrictivităților de acces la lichiditatea externă, creșterea generală a veniturilor, acumularea de perspective negative în ceea ce privește evoluția economică, reflectate în scăderea rating-ului de țară, chiar sub investment grade, de către principalele agenții de profil. Acești factori, în combinație cu evoluțiile internaționale și regionale, precum și constrângerile politicii monetare impuse de puseul inflaționist, au constituit un fond favorabil intensificării operațiunilor speculative ale operatorilor valutar.

Având în vedere punctul de plecare al deprecierei, de la un nivel de curs de 3,11 la mijlocul anului 2007, reflectând o apreciere nesustenabilă produsă de liberalizarea totală a contului de capital în septembrie 2006 și aderarea României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007, se poate aprecia că, în anul 2008, asistăm principial la revenirea cursului pe palierul sustenabil, dar sensibil la atacurile speculative favorizate de factorii menționați anterior.

Moneda națională a manifestat o tendință de depreciere în semestrul II din anul 2008, evoluție ce a reflectat în principal:

- creșterea aversiunii față de risc a investitorilor financiari;
- relativa înrăutățire a percepției operatorilor valutar asupra perspectivei economiei românești, în condițiile în care o parte din datele publicate în acest interval s-au situat sub așteptări (producția industrială, exporturile, investițiile directe și câștigul salarial mediu nominal);
- modificarea randamentelor pieței monetare.

În acest context, interesul nerezidenților pentru plasamente pe piața financiară locală s-a redus – fapt confirmat și de modificarea fluxurilor de depozite pe termen lung, iar cumpărările lor de devize au devenit excedentare. Deprecierea leului a fost susținută și de evoluția

nefavorabilă a intrărilor de natura împrumuturilor financiare dar, mai ales, de reducerea investițiilor directe.

În semestrul II din anul 2008 s-a manifestat o creștere a gradului de circumspecție manifestată de investitorii financiari vis-à-vis de piața financiară locală, având ca potențiale resorturi:

- concluziile relativ pesimiste ale unor analize/prognoze privind evoluția pe termen scurt a economiei românești publicate în această perioadă;
- caracterul contradictoriu al unora dintre datele statistice apărute, de natură a alimenta incertitudinile privind perspectivele fundamentelor economice interne;
- înfirmarea așteptărilor unor investitori străini privind magnitudinea majorării ratei dobânzii de politică monetară operate de BNR în această perioadă.

Pe acest fond, interesul nerezidenților pentru plasamente pe piața financiară locală s-a diminuat, vânzările nete de devize ale acestora reducându-se semnificativ.

Evoluția relativ sinuoasă a cursului de schimb al leului s-a manifestat în această perioadă sub influențele exercitate de: (i) publicarea cifrelor peste așteptări privind creșterea PIB în trim. 3/2008 și preliminar pentru anul 2008 și, mai ales, de (ii) reescaladarea aversiunii față de risc a investitorilor financiari în contextual înțetirii semnalelor nefavorabile privind economiile principalelor state ale lumii.

6.2.3. Moneda și creditul

Moneda

În perioada analizată, dar mai ales în intervalul septembrie-noiembrie 2008, masa monetară (M3) și-a accentuat declinul dinamicii, aceasta atingând astfel minimul ultimilor doi ani (17,7 %). Evoluția a fost însă caracteristică doar ultimelor două luni ale intervalului, în care viteza de creștere anuală în termeni reali a M3 a coborât (înregistrând succesiv cea mai mică valoare a ultimilor doi ani, respectiv minimul absolut al seriei de date disponibile), după ce în septembrie aceasta consemnase o reaccelerare temporară. Scăderea dinamicii principalului agregat monetar a reflectat efectele exercitate de accentuarea constrângerilor de lichiditate ale companiilor și ale populației – în condițiile creșterii mai rapide a serviciului datoriei aferente creditelor și ale reducerii dinamicii împrumuturilor noi atrase de la bănci –, precum și de încetinirea creșterii economice. Dintre contrapartide, în sensul frânării ritmului de creștere a M3 au acționat continuarea dinamicii de descreștere a principalei surse de creație monetară – creditul acordat sectorului privat – și, într-o măsură mai mică, accelerarea vitezei de creștere a pasivelor financiare pe termen lung (îndeosebi a conturilor de capital). O influență opusă ca sens au exercitat sporirea mai rapidă a creditului acordat sectorului public, dar mai ales declinul mai accentuat pe care l-a înregistrat rata de creștere a depozitelor administrației publice centrale (care a atins minimul seriei de date disponibile).

Principalele componente ale masei monetare – agregatul monetar M1 și depozitele la termen sub doi ani – au continuat să-și tempereze creșterea, în timp ce dinamica instrumentelor financiare tranzacționabile a consemnat o majorare semnificativă, ca urmare a sporirii numărului de fonduri de piață monetară și, implicit, a numărului acțiunilor emise; ponderea medie a acestora în M3 s-a menținut însă foarte redusă (0,2 %). Atât ritmul de creștere a numerarului în circulație, cât și dinamica depozitelor overnight și-au prelungit traiectoria descendentă, declinul celui dintâi fiind însă mult mai lent comparativ cu perioada anterioară.

Reducerea ritmului de creștere a depozitelor overnight a caracterizat atât plasamentele în lei, cât și pe cele în valută, evoluția reflectând în principal majorarea serviciului datoriei aferente creditelor; alți posibili factori i-au constituit, în cazul populației, reorientarea parțială către depozitele la termen în lei, iar în cel al companiilor, slăbirea creditării și reducerea creșterii economice în trimestrul IV 2008. Temperarea vitezei de creștere a depozitelor la termen sub doi ani a reflectat evoluția similară a plasamentelor în valută ale populației – care s-a corelat cu scăderea dinamicii remiterilor din străinătate, dar și a celei a depozitelor în lei și în valută ale companiilor; scăderea dinamicii acestora din urmă s-a datorat, cel mai probabil, diminuării volumului creditelor noi și contracției relative a profiturilor firmelor și a încasărilor de devize (exporturile au consemnat în luna noiembrie prima variație anuală negativă din ultimii cinci ani).

Creditul

În perioada analizată, și mai ales în lunile septembrie-noiembrie 2008, viteza de creștere a creditului acordat sectorului privat a continuat să se diminueze rapid, atingând astfel cel mai mic nivel din ultimii trei ani (-9,3 pp, până la 34,9 %). Tendința de declin a caracterizat atât dinamica împrumuturilor în lei, cât și pe cea a creditelor în devize, acestea consemnând minimul ultimilor trei ani și jumătate și respectiv pe cel al ultimilor doi ani. Cu toate că și-au decelerat mai rapid creșterea, creditele în valută au continuat să fie mai dinamice decât cele în monedă națională (în special în cazul populației), astfel încât ponderea medie a împrumuturilor în devize în totalul creditelor acordate sectorului privat a înregistrat un vârf al ultimilor trei ani (55,9 %).

Cauzele acestor evoluții s-au regăsit atât la nivelul cererii, cât și, mai ales, pe partea ofertei de credite. Cea din urmă a resimțit acțiunea tot mai intensă a unor factori care au început să se manifeste anterior, precum:

- înăsprirea condițiilor de finanțare externă a băncilor;
- reducerea excedentului de lichiditate din sistemul bancar;
- sporirea prudenței instituțiilor de credit, inclusiv pe fondul creșterii riscului de selecție adversă;
- declinul gradului și/sau al sferei de eligibilitate a clienților (în parte și ca efect al intrării în vigoare a Regulamentului BNR nr. 11/2008);
- sporirea restrictivității termenilor și a standardelor de creditare;
- creșterea interesului băncilor pentru titlurile de stat și activele externe (deși ponderea acestora în bilanțul monetar a rămas modestă).

În același timp, cererea de împrumuturi a fost negativ influențată de:

- creșterea puternică a ratelor dobânzilor la credite;
- deteriorarea așteptărilor operatorilor economici privind condițiile economice și, implicit, financiare;
- deprecierea monedei naționale și sporirea incertitudinilor legate de evoluția acesteia;
- menținerea la un nivel ridicat a finanțării din străinătate a sectorului nebancaar.

În această perioadă, toate categoriile de credite ale populației și ale companiilor au consemnat un nou recul al dinamicii, care s-a corelat cu reducerea semnificativă a volumului creditelor noi acordate persoanelor fizice – pentru consum și pentru locuințe –, respectiv societăților nefinanciare. În cazul populației, cea mai drastică pierdere de ritm a fost înregistrată de soldul împrumuturilor în franci elvețieni, instituțiile de credit renunțând aproape în totalitate, în luna noiembrie 2008, la creditarea în această monedă. La nivelul companiilor, cea mai afectată categorie a fost cea a creditelor cu scadența mai mare de cinci ani (28,5 % din soldul împrumuturilor totale acordate acestui segment), a căror componentă în valută a înregistrat, în premieră, trei reduceri lunare consecutive de volum.

Creditul net acordat administrației publice centrale și-a menținut efectul expansionist exercitat asupra M3, ca urmare a reaccelerării creșterii portofoliului de titluri de stat al instituțiilor de credit și, îndeosebi, a noii scăderi record consemnate de dinamica depozitelor administrației publice centrale.

7. Structura și evoluția depozitelor în sistemul bancar

7.1. Depozitele din sistemul bancar

În accepțiunea legii de funcționare a Fondului, depozitul reprezintă “orice sold creditor, inclusiv dobânda datorată, aflate într-un cont bancar de orice tip, inclusiv cont comun, ori din situații tranzitorii provenind din operațiuni bancare și pe care o instituție de credit îl datorează titularului de cont, în conformitate cu condițiile legale și contractuale aplicabile, precum și orice datorie a instituției de credit evidențiată printr-un certificat emis de aceasta, cu excepția obligațiunilor cumpărate de organisme de plasament colectiv.”

7.1.1. Numărul total de titulari de depozite

Numărul total de titulari de depozite din sistemul bancar românesc² la sfârșitul semestrului al II-lea al anului 2008 era de 18.909.518 persoane, din care 17.924.491 deponenți persoane fizice și 985.027 deponenți persoane juridice.

Astfel, din numărul total al deponenților din sistemul bancar românesc, cea mai mare pondere o are numărul deponenților persoane fizice, respectiv 94,79 % la 31 decembrie 2008, valoare aproximativ egală cu cea înregistrată în aceeași perioadă a anului anterior (94,85 %) și ușor diminuată față de finele semestrului I 2008 (95,10 %).

În cel de-al doilea semestru al anului 2008, numărul total al deponenților a scăzut cu 2,56 % față de primul semestru al anului 2008, evoluție explicată prin diminuarea, în aceeași perioadă, a numărului deponenților persoane fizice cu 2,88 %.

Una dintre cauzele reducerii numărului de deponenți persoane fizice în cel de-al doilea semestru al anului 2008 este reprezentată de corecțiile raportate de instituțiile de credit cu privire la acest indicator. Spre exemplu, numai una din instituțiile de credit participante a făcut o rectificare în sens negativ cu circa 400.000 deponenți. Explicația este dată de faptul că, în cazul persoanelor cu mai multe depozite la aceeași instituție de credit, acestea nu au fost agregate și raportate ca un depozit consolidat al unui singur titular, ci pentru fiecare depozit în parte s-a considerat în mod eronat un alt titular.

În ciuda evoluției înregistrate în ultimele șase luni ale anului 2008, analiza întregului an evidențiază o majorare a numărului total de deponenți, ritmul anual de creștere fiind de 5,63% datorită tendinței ascendente urmate în semestrul I 2008, cu o variație semestrială de +8,40 %.

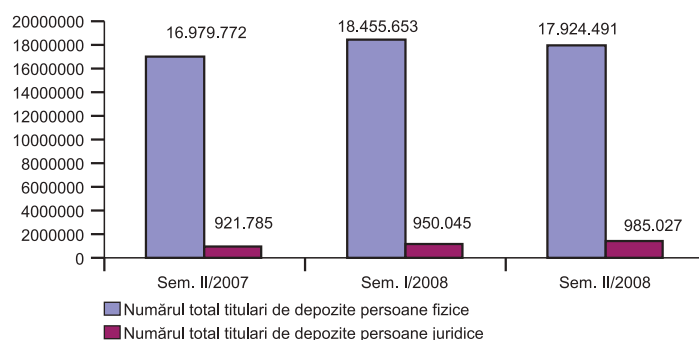
Această creștere anuală a numărului de deponenți este susținută atât de majorarea numărului deponenților persoane fizice, cu un ritm anual de +5,56 %, cât și de cea a numărului deponenților persoane juridice, cu un ritm anual de +6,86 %.

² Se au în vedere atât instituțiile de credit persoane juridice române, care au obligația legală de a participa la Fond, cât și sucursalele instituțiilor de credit străine cu sediul în alte state membre. Acestea din urmă nu mai sunt membre ale Fondului începând cu data de 1 ianuarie 2007, data aderării României la Uniunea Europeană, fiind incluse în schemele de garantare a depozitelor din țările de origine.

De altfel, în ceea ce privește numărul deponenților persoane juridice se remarcă traiectoria crescătoare urmată în ambele semestre ale anului 2008, cu variații semestriale relativ apropiate, respectiv +3,07 % în primele șase luni ale anului 2008 și +3,68 % în următoarele șase luni.

Evoluția numărului deponenților persoane fizice și persoane juridice este prezentată în graficul următor.

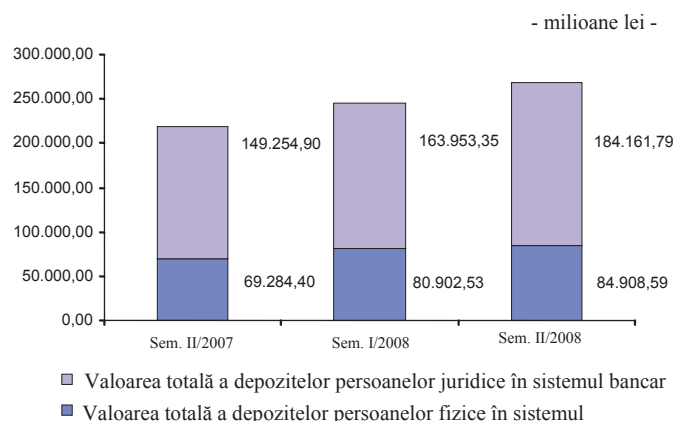
Grafic 7.1. Evoluția numărului de titulari persoane fizice și juridice din sistemul bancar românesc

7.1.2. Valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar

Valoarea totală a depozitelor în sistemul bancar a cunoscut o creștere de 23,12 % în perioada 31 decembrie 2007 - 31 decembrie 2008, de la 218.539,3 milioane lei la **269.070,38** milioane lei.

Grafic 7.2. Evoluția valorii totale a depozitelor în sistemul bancar

Majorarea valorii totale a depozitelor din sistemul bancar românesc este o caracteristică a ambelor semestre ale anului 2008 pe fondul creșterii economice și al măsurilor luate de

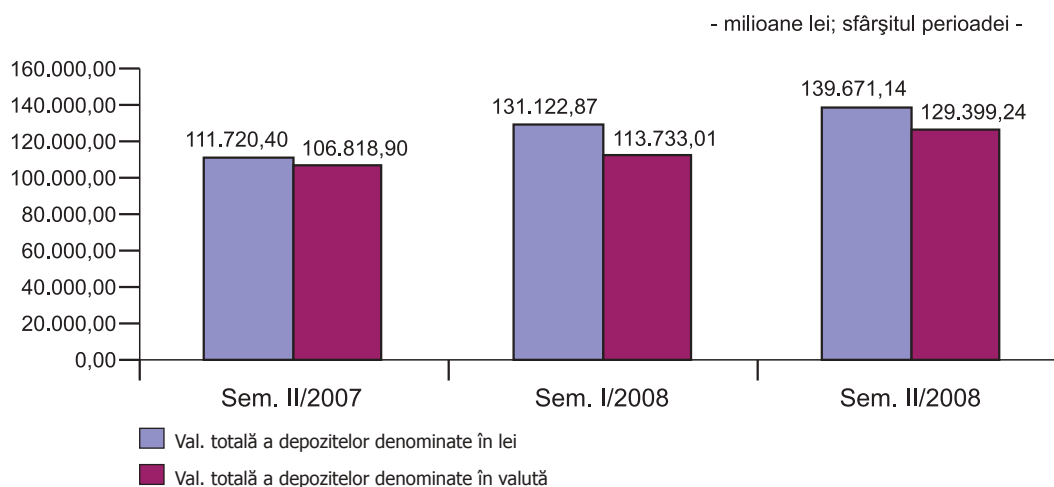
instituțiile de credit, în principal prin mărirea ratelor dobânzilor la depozite, în vederea atragerii de resurse de la public pentru asigurarea unui nivel de lichiditate adecvat.

Cu toate acestea, în ultima parte a anului se constată o încetinire a ritmului de creștere (+9,89 % în semestrul II 2008 față de +12,04 % în semestrul I 2008).

Analiza evoluției depozitelor pe monede în perioada 31 decembrie 2007 - 31 decembrie 2008 reflectă o creștere relativ mai rapidă a valorii depozitelor în lei (+25,02 %) decât cea a depozitelor în valută (+21,14 %).

Astfel, la 31 decembrie 2008, valoarea totală a depozitelor în lei a ajuns la 139.671,14 milioane lei, în timp ce, la aceeași dată, depozitele în valută însumau 129.399,24 milioane lei.

Grafic 7.3. Dinamica valorii nominale a depozitelor pe monede de denominare

Comparând evoluțiile depozitelor pe monede în cele două semestre ale anului 2008, se evidențiază diferențe majore între cele două categorii de depozite.

În semestrul I 2008 valoarea totală a depozitelor în lei a crescut mult mai rapid decât cea a depozitelor în valută (+17,37 % variația semestrială a depozitelor în lei față de +6,47 % variația semestrială a depozitelor în valută), în timp ce perioada ultimelor șase luni ale anului 2008 reflectă o accelerare a valorii depozitelor în valută (+13,77 %) și o variație mult mai lentă a depozitelor în lei (+6,52 %), aceasta având loc și pe fondul deprecierei monedei naționale, în special în ultimul trimestru al anului 2008.

Evoluțiile respective au influențat și structura depozitelor pe monede. Valoarea depozitelor în lei continuă să ocupe ponderea majoritară în cadrul valorii totale a depozitelor (51,91 %), deși la un nivel ușor mai redus față de jumătatea anului 2008 (53,55 %).

7.1.2.1. Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice

Valoarea depozitelor persoanelor fizice la finele semestrului al II-lea al anului 2008 era de **84.908,59** milioane lei, din care 51.855,20 milioane lei valoarea depozitelor în moneda națională și 33.053,39 echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

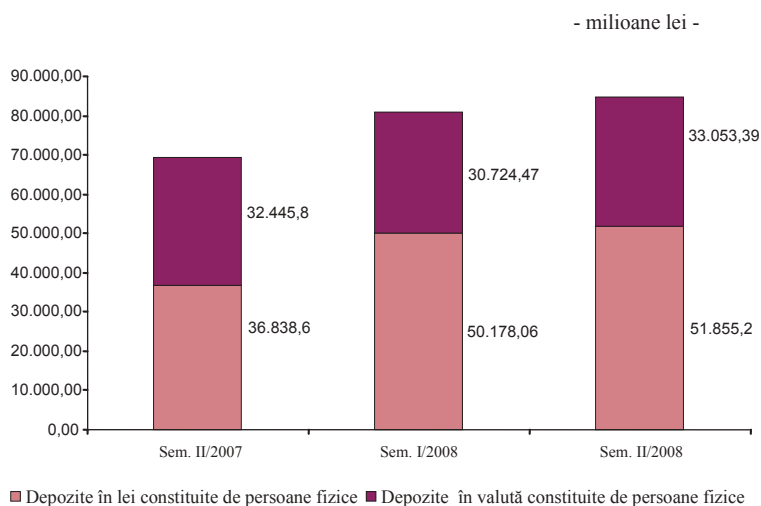
La 31 decembrie 2008, ponderea depozitelor în lei ale persoanelor fizice în totalul depozitelor persoanelor fizice (61,07 %) este mai mare cu circa 8 p.p. față de aceeași perioadă a anului anterior.

În anul 2008, ritmul anual de creștere a valorii totale a depozitelor persoanelor fizice a fost de 22,55 %, cu o evoluție accentuată în prima jumătate a anului (+16,77 %) și o încetinire în semestrul II 2008 (+4,95 %).

Valoarea depozitelor în lei ale persoanelor fizice s-a mărit în perioada 31 decembrie 2007-31 decembrie 2008 cu 40,76 %, cu o creștere însemnată în prima jumătate a anului 2008 (+36,21 %), în timp ce în al doilea semestru 2008 majorarea a fost de numai 3,34 %.

În ceea ce privește economisirea în valută a persoanelor fizice, creșterea valorii depozitelor a cunoscut un ritm foarte lent (+1,87 % pe parcursul întregului an 2008), în condițiile în care pe primul semestru s-a înregistrat o scădere cu 5,31 %, care a fost recuperată în următorul semestru al anului 2008, când variația semestrială a atins +7,58 %.

Grafic 7.4. Dinamica structurii depozitelor persoanelor fizice, pe monede de denominare

7.1.2.2. Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice

Valoarea depozitelor persoanelor juridice la sfârșitul semestrului al II-lea al anului 2008 se cifrează la **184.161,79** milioane lei, din care **87.815,94** milioane lei valoarea depozitelor în moneda națională și **96.345,85** echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

Analiza perioadei 31 decembrie 2007 – 31 decembrie 2008 arată creșteri de 23,39 % pentru valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice, respectiv de 17,27 % pentru depozitele în lei și de 29,54 % pentru depozitele în valută.

Raportat la finele primului semestru al anului 2008, în ultimele șase luni ale anului se înregistrează o creștere de 12,33 % la totalul depozitelor persoanelor juridice, variația semestrială fiind de +8,49 % pentru depozitele în lei și +16,07 % pentru cele în valută. Creșterile înregistrate de valoarea depozitelor persoanelor juridice în cel de-al doilea semestru al anului 2008 sunt mai rapide decât cele aferente semestrului I 2008, atât pe total (+2,48 p.p.), cât și pentru depozitele în valută (+4,46 p.p.), în timp ce la depozitele în lei

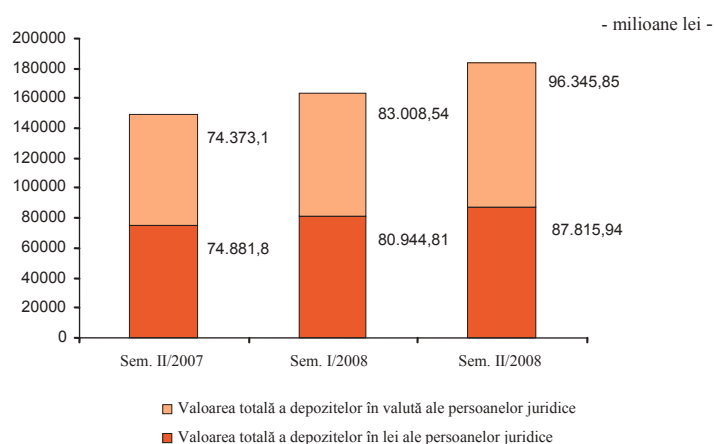
variația din semestrul II 2008 este apropiată de cea din semestrul anterior, diferența fiind de numai +0,39 p.p.

Avansul mai mare al depozitelor în valută ale persoanelor juridice față de cele în lei pe parcursul întregului an 2008 face ca ponderea valorii depozitelor în valută în totalul depozitelor persoanelor juridice să se majoreze în detrimentul celei al depozitelor în lei. Astfel, de la o pondere a depozitelor în valută ale persoanelor juridice în totalul depozitelor persoanelor juridice de 49,83 % la 31 decembrie 2007, s-a ajuns la o pondere de 50,63 % la 30 iunie 2008 și, mai departe, la 52,32 % la 31 decembrie 2008.

Creșterile depozitelor în valută ale persoanelor juridice, de aproape două ori mai rapide decât cele în lei, le putem corela cu deprecierea leului față de euro și dolar de la sfârșitul anului.

Mai jos este prezentată evoluția valorii depozitelor persoanelor juridice pe monede de denominare.

Grafic 7.5. Dinamica structurii depozitelor persoanelor juridice, pe monede de denominare

Tendința ascendentă a depozitelor persoanelor juridice a fost determinată, într-o oarecare măsură, și de redirecționarea plasamentelor fondurilor mutuale dinspre instrumentele pieței de capital, cu un grad ridicat de risc, înspre investiții mai sigure, în principal depozite la instituțiile de credit, această politică fiind urmată chiar și de fondurile de acțiuni. Potrivit unor informații publicate în luna decembrie 2008, fondurile mutuale au plasat peste 40 % din activele nete în depozite bancare, în timp ce în urmă cu un an această pondere era de 23,6 %. De asemenea, administratorii de fonduri de pensii private facultative (pilonul III) au urmărit plasarea cu precădere a contribuțiilor încasate în depozite bancare.

7.2. Depozitele la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

7.2.1. Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond

Numărul total de titulari de depozite la instituțiile de credit participante la Fond la sfârșitul semestrului al II-lea al anului 2008 era de 18.276.296 persoane, din care 17.318.920 deponenți persoane fizice și 957.376 deponenți persoane juridice.

Față de numărul total al deponenților din sistemul bancar la sfârșitul anului 2008, 96,65 % dintre aceștia erau concentrați la instituțiile de credit participante la Fond.

Din numărul total al deponenților la instituțiile de credit participante la Fond, ponderea covârșitoare o are numărul persoanelor fizice, mai precis 94,76 % la 31 decembrie 2008, valoare aproximativ egală cu cea înregistrată în aceeași perioadă a anului 2007 (94,85 %) și ușor diminuată față de sfârșitul semestrului I 2008 (95,12 %).

În cel de-al II-lea semestru al anului 2008, numărul total al deponenților la instituțiile de credit participante la Fond a scăzut cu 3,51 % față de primul semestru al anului 2008, evoluție legată direct de scăderea cu 3,87 % a numărului deponenților persoane fizice, în aceeași perioadă. La fel ca în cazul numărului deponenților din sistemul bancar (subcap. 7.1.1), una dintre cauzele reducerii numărului de deponenți o reprezintă corecțiile efectuate de instituțiile de credit în datele raportate Fondului.

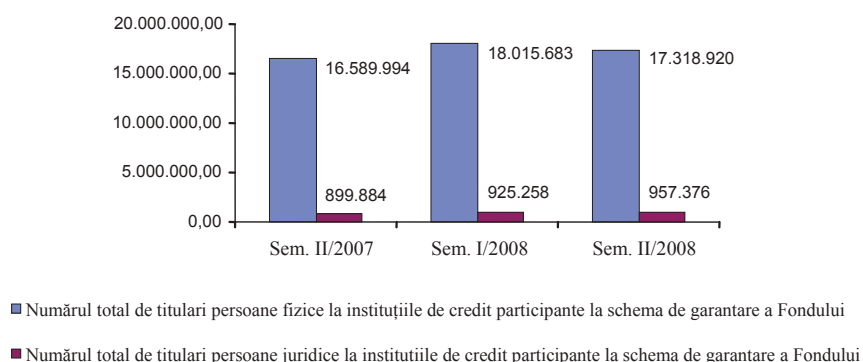
Cu toate că în ultimul semestru al anului 2008 datele au reflectat o reducere a numărului deponenților, pe ansamblul anului se constată o mărire a numărului de deponenți la instituțiile de credit participante la Fond, ritmul anual de creștere fiind de 4,50 % datorită evoluției pozitive înregistrate în primul semestru al anului 2008, cu o variație semestrială de +8,30 %.

Această creștere anuală a numărului total de deponenți la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului este bazată atât pe majorarea numărului de deponenți persoane fizice (+4,39 %), cât și pe cea a numărului deponenților persoane juridice (+6,39 %).

Analizând evoluția numărului de deponenți persoane juridice se observă traiectoria crescătoare urmată în ambele semestre ale anului 2008, respectiv +2,82 % pentru primele șase luni ale anului 2008 și +3,47 % în următoarele șase luni.

Evoluția numărului deponenților persoane fizice și juridice este prezentată în grafic mai jos.

Grafic 7.6. Dinamica numărului de titulari persoane fizice și persoane juridice

7.2.2. Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond

Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului a cunoscut o creștere în perioada 31 decembrie 2007-31 decembrie 2008, de la 208.891,2 milioane lei la 256.307,44 milioane lei.

La 31 decembrie 2008, valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond reprezenta 95,26 % din valoarea totală a depozitelor din sistemul bancar românesc.

Față de primul semestru al anului 2008, în cea de-a doua jumătate a anului s-a înregistrat o încetinire a ritmului de creștere a valorii totale a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond (+9,48 % în semestrul II 2008 față de +12,07 % în primul semestru al anului 2008).

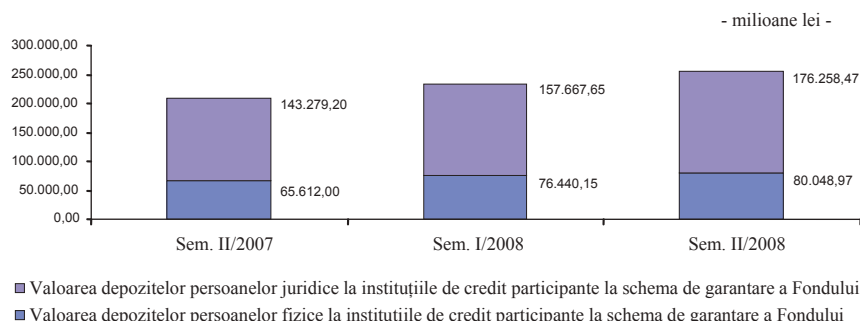
Analiza evoluției depozitelor pe monede în perioada 31 decembrie 2007-31 decembrie 2008 reflectă o creștere mai rapidă a depozitelor în lei (+24,67 %) decât cea a depozitelor în valută (+20,69 %).

Astfel, la 31 decembrie 2008, valoarea totală a depozitelor în lei la instituțiile de credit participante la Fond a ajuns la 131.568,12 milioane lei, iar cea a depozitelor în valută la 124.739,32 milioane lei.

Spre deosebire de valoarea totală a depozitelor în lei, care are o creștere mult mai rapidă în primul semestru al anului 2008 comparativ cu cea de-a doua jumătate a anului (+17,96 % în semestrul I 2008 și +5,69 % în semestrul II 2008), în cazul depozitelor în valută evoluția mai lentă este localizată în prima parte a anului 2008, după care se înregistrează o accelerare în ultimele șase luni ale anului (+6,06 % în semestrul I 2008 și +13,79 % în semestrul II 2008).

Valoarea depozitelor în lei continuă să fie preponderentă în cadrul valorii totale a depozitelor (51,33 %), fiind totuși la un nivel ușor mai redus față de jumătatea anului 2008 (53,17 %).

Grafic 7.7. Evoluția valorii totale a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond

7.2.2.1. Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice

Valoarea totală a depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului la finele semestrului al II-lea 2008 era de **80.048,97** milioane lei, din care 49.039,78 milioane lei valoarea depozitelor în moneda națională și 31.009,19 echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

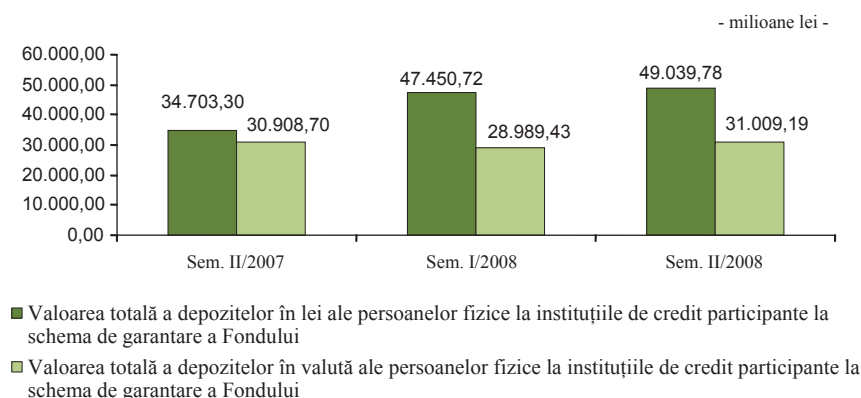
La 31 decembrie 2008, ponderea depozitelor în lei ale persoanelor fizice în totalul depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond se ridică la 61,26 %, cu 8,37 p.p. mai mare față de aceeași perioadă a anului anterior.

Ritmul anual de creștere în 2008 a depozitelor persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la Fond a fost de 22 %, mult mai accentuat în primul semestru al anului (+16,5 %), în timp ce în ultima jumătate a lui 2008 s-a redus la +4,72 %.

Analiza evoluției depozitelor persoanelor fizice din punct de vedere al monedei de denominare reflectă o diferență semnificativă la nivelul întregului an, ritmul de creștere al depozitelor în lei fiind de +41,31 %, în timp ce la depozitele în valută se poate vorbi de o stagnare, ritmul anual fiind de doar +0,33 %.

Trebuie menționat că, similar evoluției depozitelor persoanelor fizice pe ansamblul sistemului bancar, primul semestru al anului 2008 este caracterizat de creșterea importantă a depozitelor în lei ale persoanelor fizice, cu o variație semestrială de +36,73 %, concomitent cu declinul depozitelor în valută (variație semestrială de -6,21 %). În schimb, situația semestrului II 2008 indică încetinirea creșterii depozitelor în lei (+3,35 %), în timp ce depozitele în valută cunosc o revenire pe traiectoria de creștere (+6,97 %).

Grafic 7.8. Dinamica valorii depozitelor în lei și valută ale persoanelor fizice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

7.2.2.2. Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice

La 31 decembrie 2008, valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului era de 176.258,47 milioane lei, din care 82.528,34 milioane lei depozite în lei și 93.730,13 echivalent milioane lei valoarea depozitelor în valută.

Valoarea totală a depozitelor persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la Fond deține cea mai mare pondere în valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond, respectiv 68,77 %, valoare aproximativ egală cu cea înregistrată la sfârșitul anului 2007.

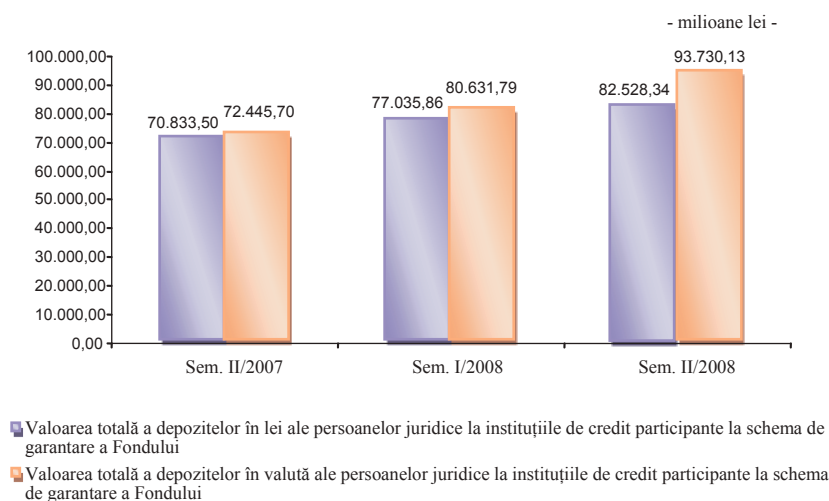
Creșterea relativă anuală în 2008 a depozitelor persoanelor juridice a fost de 23,02 %, cu variații relativ apropiate în cele două semestre, respectiv +10,04 % în semestrul I 2008 și +11,79 % în semestrul II 2008, deci cu 1,75 p.p. mai mult decât în semestrul anterior.

Analiza evoluției pe monede a depozitelor persoanelor juridice indică menținerea pe parcursul întregului an a tendinței de creștere mai rapidă a depozitelor în valută comparativ cu cele în lei. Astfel, ritmul anual de creștere a depozitelor în lei a fost de 16,51 %, în timp ce depozitele în valută s-au majorat cu un ritm anual de 29,38 %.

Față de primul semestru al anului 2008, se constată o ușoară încetinire a creșterii depozitelor în lei (variație semestrială de +7,13 % în semestrul II 2008 comparativ cu +8,76 % în semestrul I 2008), în timp ce depozitele în valută au avut o creștere mai accentuată (variație semestrială de +16,24 % în semestrul II 2008 comparativ cu +11,30 % în semestrul I 2008).

Ponderea valorii depozitelor în valută ale persoanelor juridice în totalul depozitelor persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la Fond a crescut față de finele anului 2007, ajungând la 53,18 % la 31 decembrie 2008, cu 2,62 p.p. mai mare decât în aceeași perioadă a anului anterior.

Grafic 7.9. Dinamica valorii depozitelor în lei și valută ale persoanelor juridice la instituțiile de credit participante la schema de garantare a Fondului

8. Depozitele garantate

Depozitul garantat este definit ca fiind depozitul a cărui restituire este garantată până la concurența plafonului de garantare.

Garantarea depozitelor aflate în sistemul bancar reprezintă un stimulent important de încurajare a acestei forme de economisire. De aceea, analizarea comportamentului de economisire sub forma depozitelor bancare este de natură să ofere atât un model explicativ, cât și sugestii de politică monetară pentru a asigura o circulație eficientă a economisirii spre investiții și pentru a realiza, în consecință, premisele echilibrului macroeconomic intern pe piața economiei reale.

8.1. Numărul titularilor de depozite garantate

Analiza semestrială ne indică orizontul temporal la care comportamentul monetar al persoanelor fizice și al persoanelor juridice are caracteristici de stabilitate și de "așezare" pe trenduri sustenabile.

Numărul titularilor de depozite garantate este de 18.200.747, la 31 decembrie 2008 și se prezintă astfel:

➤ **persoane fizice**, 17.316.029, reprezentând **95,14%** din numărul total al titularilor de depozite garantate, din care:

- titulari depozite în cadrul plafonului 17.278.013, reprezentând 99,78%
- titulari depozite peste plafon 38.016, reprezentând 0,22%

➤ **persoane juridice**, 884.718, reprezentând **4,86%** din numărul total al titularilor de depozite garantate, din care:

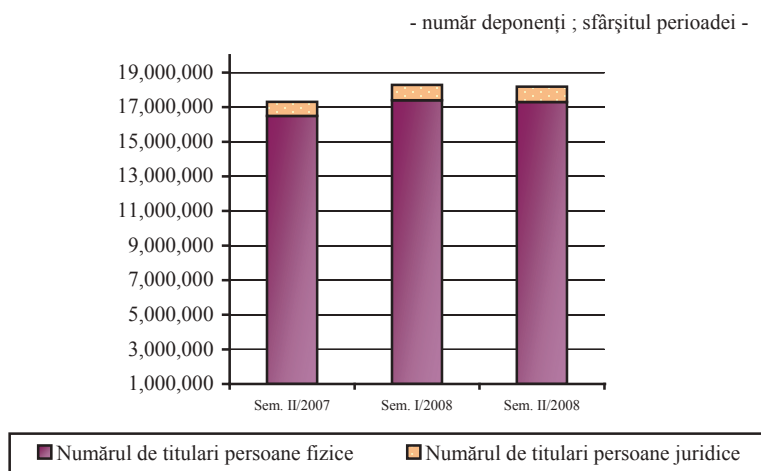
- titulari depozite în cadrul plafonului 838.377, reprezentând 94,76%
- titulari depozite peste plafon 46.341, reprezentând 5,24%

Numărul titularilor de depozite garantate a scăzut cu 125.289 deponenți, de la 18.326.036 la 18.200.747, respectiv cu 0,68% față de semestrul I 2008.

Comparativ cu semestrul II 2007 se remarcă o creștere a numărului titularilor de depozite garantate cu 4,66 %, adică de la 17.390.774 la 18.200.747 titulari.

În structura titularilor de depozite garantate, deponenții garantați persoane fizice dețineau ponderea majoritară, respectiv 95,14%, față de ponderea deținută de deponenții garantați persoane juridice de 4,86%.

Grafic 8.1. Evoluția numărului titularilor de depozite garantate

După cum s-a prezentat în capitolul anterior, în expresie nominală, la sfârșitul semestrului II al anului 2008 numărul total de titulari de depozite a fost de 18.276.296, din care 94,76% era reprezentat de persoane fizice.

Astfel, la 31 decembrie 2008, numărul deponenților garantați persoane fizice reprezenta peste 99,98% din numărul total al titularilor de depozite persoane fizice, în timp ce, în cazul persoanelor juridice, erau garantați 92,4% dintre deponenți. Această situație este explicabilă dacă avem în vedere că aproape toți deponenții persoane fizice sunt garantați, în timp ce din categoria deponenților persoane juridice există o serie de excluderi de la garantare.

Ritmul de creștere a numărului deponenților garantați persoane fizice, în anul 2008 față de anul precedent, a fost de 4,4%, în timp ce, în cazul deponenților garantați persoane juridice, ritmul de creștere a fost de 9,8%.

La 31 decembrie 2008 exista o pondere covârșitoare (99,78%) a deponenților persoane fizice care aveau depozite mai mici sau egale cu plafonul de garantare, fiind astfel garantați integral. Această situație se explică, în principal, prin nivelul relativ redus al depozitului mediu pe deponent comparativ cu plafonul de garantare, un alt factor fiind creșterea plafonului de garantare la persoanele fizice de la 20.000 la 50.000 euro per deponent garantat.

În unele articole din presă a apărut informația potrivit căreia în ultimul trimestru din anul 2008, un număr de cca. 800.000 titulari de depozite persoane fizice și-au retras banii din depozite.

În realitate, situația respectivă s-a datorat faptului că unele instituții de credit au raportat în perioadele anterioare un număr mai mare de titulari, luând în calcul numărul conturilor acestora și nu numărul deponenților ca atare.

8.2. Valoarea depozitelor garantate

Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la schema de garantare, la **31 decembrie 2008** a fost de 256.307,44 milioane lei, cu 9,48 % mai mare față de **semestrul anterior**, când valoarea era de 234.107,80 milioane lei și cu 22,70% mai mare față de **semestrul II 2007** când valoarea reprezenta 208.891,20 milioane lei.

Evoluția pe cele două categorii de **depozite definite din punct de vedere al garantării** acestora de către Fond, respectiv depozite garantate și depozite negarantate, evidențiază traiectorii ascendente caracterizate de ritmuri anuale de creștere ce diferă de la o categorie la alta.

Astfel, în timp ce valoarea depozitelor garantate s-a majorat față de anul trecut cu un ritm anual de +14,35%, depozitele negarantate au cunoscut o dinamică mai accentuată, cu un ritm anual de +30,30%.

Pe perioada analizată, situația valorii depozitelor garantate se prezintă după cum urmează:

În expresie nominală, valoarea depozitelor garantate a ajuns, la sfârșitul **semestrului II 2008** la 113.828,18 milioane lei, cu 4,47% mai mare decât în **semestrul I 2008**, când valoarea era de 108.956,73 milioane lei, și cu 14,35% mai mare față de semestrul II 2007, când valoarea era de 99.542,20 milioane lei.

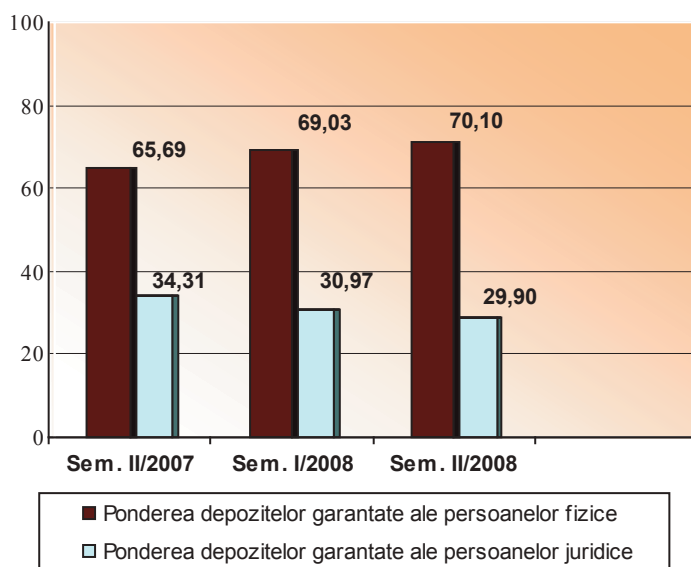
Din totalul depozitelor garantate la 31 decembrie 2008, **70,10% aparțineau persoanelor fizice**, pondere ușor în creștere față de cea aferentă sfârșitului anului 2007 (65,69%). Valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice a avut un ritm de creștere de 22,05%, iar depozitele garantate ale persoanelor juridice s-au diminuat cu 0,38%.

În structură, depozitele garantate la 31 decembrie 2008 se prezintă astfel:

- **depozite persoane fizice și persoane juridice**
 - depozite ale persoanelor fizice 79.802,72 milioane lei, reprezentând 70,10 % din valoarea totală a depozitelor garantate.
 - depozite ale persoanelor juridice 34.025,46 milioane lei, reprezentând 29,90 % din valoarea totală a depozitelor garantate.
- **depozite în cadrul plafonului și peste plafon**
 - depozite **în cadrul** plafonului de garantare 61.950,30 milioane lei reprezentând 54,42 % din total depozite garantate.
 - depozite **peste** plafonul de garantare 51.877,88 milioane lei reprezentând 45,58 % din total depozite garantate.

Ponderea depozitelor garantate ale persoanelor fizice și ale persoanelor juridice în totalul depozitelor garantate în semestrul II 2008, comparativ cu semestrul I 2008 și II 2007, este prezentată în figura următoare.

Grafic 8.2. Evoluția ponderilor depozitelor garantate ale persoanelor fizice și juridice în totalul depozitelor garantate

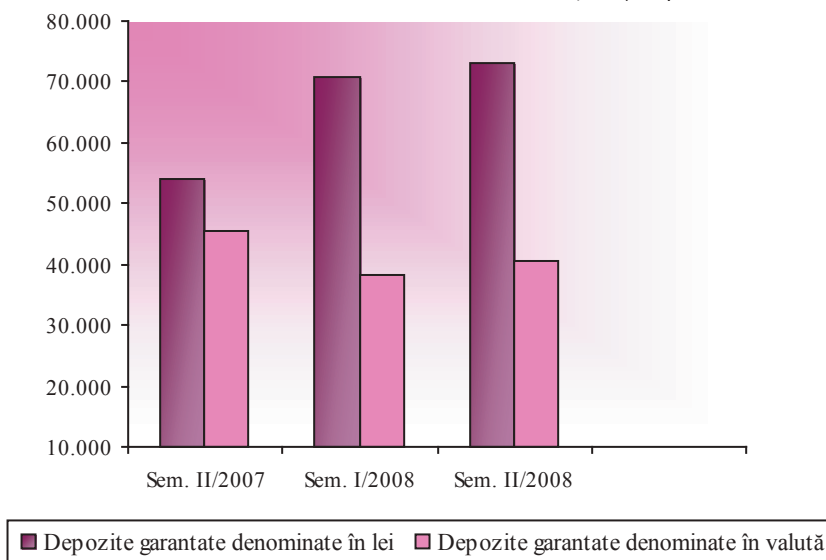
Această evoluție a avut loc pe fondul ușoarei creșteri a ratelor dobânzilor oferite de bănci pentru depozitele atrase.

Din punct de vedere al monedei de denominare, depozitele garantate denumite **în lei** continuau să dețină ponderea majoritară (**64,27%**) în totalul depozitelor garantate la sfârșitul semestrului II 2008, însumând 73.162,48 milioane lei. Depozitele garantate denumite **în valută** la sfârșitul semestrului II 2008 reprezentau **35,73%** în totalul depozitelor garantate, respectiv 40.665,70 milioane lei.

Față de aceeași perioadă a anului trecut, volumul depozitelor garantate denumite în moneda națională a crescut cu 35,47%, în timp ce volumul depozitelor garantate denumite în valută a înregistrat o scădere (- 10,69%).

Grafic 8.3. Evoluția depozitelor garantate pe monede

- milioane lei ; sfârșitul perioadei -

8.2.1. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor fizice

Valoarea depozitelor garantate ale persoanelor fizice a crescut cu 6,10% în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 și cu 22,05% față de semestrul II 2007.

În structură, **depozitele garantate ale persoanelor fizice** se prezintă astfel:

- **în cadrul plafonului/peste plafon**
 - depozite **în cadrul** plafonului de garantare 57.367.970,8 mii lei, reprezentând 71,89 % din total
 - depozite **peste** plafonul de garantare 22.434.746,1 mii lei, reprezentând 28,11% din total
- **în lei/ în valută**
 - depozite **în lei:** 48.937.285,5 mii lei, reprezentând 61,32% din total
 - depozite **în valută:** 30.865.431,3 mii lei, reprezentând 38,68% din total

Ponderea depozitelor **în lei** ale persoanelor fizice a scăzut în semestrul II 2008 cu 0,29 p.p. față de semestrul I 2008, iar față de semestrul II 2007 a crescut cu 8,39 p.p. astfel rezultă că moneda preferată pentru economisire este leul pentru această perioadă analizată.

Ponderea depozitelor denuminate **în valută** a crescut, în mod corespunzător, în semestrul II 2008 cu 0,29 p.p. față de semestrul I 2008, iar față de semestrul II 2007 a scăzut cu 8,39 p.p.

8.2.2. Evoluția depozitelor garantate ale persoanelor juridice

Depozitele **persoanelor juridice** garantate de Fond însumau la 31 decembrie 2008, **34.025,46** milioane lei, reprezentând 29,90% din volumul depozitelor garantate.

Valoarea depozitelor garantate ale **persoanelor juridice** a crescut cu 0,85% în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 când însumau 33.738,66 milioane lei. De asemenea, trebuie remarcat faptul că față de semestrul II 2007, când însumau 34.156,80 milioane lei, se constată o ușoară scădere cu 0,38 %.

În structură, **depozitele garantate ale persoanelor juridice** se prezintă astfel:

- **în cadrul plafonului/peste plafon**

- depozite **în cadrul** plafonului de garantare 4.582.331,5 mii lei,
reprezentând 13,47%

- depozite **peste** plafonul de garantare 29.443.133,7 mii lei,
reprezentând 86,53%

- **în lei/ în valută**

- depozite **în lei:** 24.225.200,3 mii lei,
reprezentând 71,20%

- depozite **în valută:** 9.800.264,9 mii lei,
reprezentând 28,80%.

Ponderea depozitelor **în lei** ale persoanelor juridice a scăzut, în semestrul II 2008, cu 1,27 p.p. față de semestrul I 2008, iar față de semestrul II 2007 se constată o creștere a ponderii depozitelor în lei ale persoanelor juridice cu 14,4 p.p.

Ponderea depozitelor denuminate **în valută** a crescut, în mod corespunzător, în semestrul II 2008 cu 1,27 p.p. față de semestrul I 2008, iar față de semestrul II 2007 a scăzut cu 14,4 p.p.

9. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora

9.1. Distribuția numărului deponenților garantați persoane fizice

Referitor la numărul de deponenți garantați persoane fizice **în cadrul plafonului de garantare**, respectiv **50.000 euro** la 31 decembrie 2008, aceștia dețineau o pondere covârșitoare de 99,78%, respectiv **17.278.013** titulari persoane fizice, din totalul titularilor de depozite garantate de 17.316.029 titulari persoane fizice, ca urmare a majorării plafonului de garantare la persoanele fizice la 50.000 euro per deponent garantat.

Depozitele între **50.001 euro și 100.000 euro** inclusiv, la 31 decembrie 2008, erau deținute de **26.527** titulari persoane fizice, reprezentând **0,15%** din totalul titularilor de depozite garantate persoane fizice.

Numărul deponenților garantați persoane fizice care dețineau depozite **peste 100.000 euro** la 31 decembrie 2008, era de **11.489** titulari, reprezentând **0,07%** din totalul titularilor de depozite garantate persoane fizice.

9.2. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor fizice din punct de vedere al valorii acestora

Valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor fizice la 31 decembrie 2008 este de **79.802.716,9** mii lei.

În structură distribuția valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor fizice, se prezintă astfel:

- Depozite în cadrul plafonului, respectiv **50.000 euro**,
la **31 decembrie 2008** **57.367.970,8** mii lei reprezentau 71,9%
din total depozite garantate ale persoanelor fizice
- Depozitele **între 50.001 euro și 100.000 euro** inclusiv
la 31 decembrie 2008 **6.724.699,2** mii lei reprezentau 8,4%
din total depozite garantate ale persoanelor fizice
- Depozitele **peste 100.000 euro**
la 31 decembrie 2008 **15.710.046,9** mii lei reprezentau 19,7%
din total depozite garantate ale persoanelor fizice

10. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora

10.1. Distribuția numărului deponenților garantați persoane juridice

Numărul total de deponenți garantați persoane juridice la 31 decembrie 2008 este de **884.718** titulari.

Referitor la numărul de deponenți garantați persoane juridice, care dețineau depozite **mai mici sau egale cu plafonul de garantare**, respectiv **20.000 euro**, la 31 decembrie 2008 acesta era de **838.377** titulari, reprezentând **94,76 %** din totalul titularilor de depozite garantate persoane juridice.

Titularii care dețineau depozite între **20.001 euro și 50.000 euro** inclusiv, la 31 decembrie 2008, însumau **24.715** titulari, reprezentând **2,79 %** din totalul titularilor de depozite garantate persoane juridice.

Numărul deponenților garantați care dețineau depozite între **50.001 euro și 100.000 euro** inclusiv, la 31 decembrie 2008, însuma **10.251** titulari, reprezentând **1,16 %** din totalul titularilor de depozite garantate persoane juridice.

Numărul deponenților garantați persoane juridice care dețineau depozite **peste 100.000 euro** la 31 decembrie 2008, era de **11.375** titulari, reprezentând **1,29 %** din totalul titularilor de depozite garantate persoane juridice.

10.2. Distribuția depozitelor garantate ale persoanelor juridice din punct de vedere al valorii acestora

Valoarea totală a depozitelor garantate ale persoanelor juridice la 31 decembrie 2008 este de **34.025.465,2** mii lei.

În structură, distribuția valorii totale a depozitelor garantate ale persoanelor juridice se prezintă astfel:

- Depozite în cadrul plafonului, respectiv **20.000 euro**,
la 31 decembrie 2008 **4.582.331,5** mii lei reprezentau 13,47%
din total depozite garantate ale persoanelor juridice
- Depozite peste plafon, respectiv **20.000 euro**,
la 31 decembrie 2008 **29.443.133,7** mii lei reprezentau 86,53%
din total depozite garantate ale persoanelor juridice

din care:

- Depozitele **între 20.001 euro și 50.000 euro** inclusiv
la 31 decembrie 2008 **3.230.626,2** mii lei reprezentau 9,49 %
din total depozite garantate ale persoanelor juridice

-	Depozitele între 50.001 euro și 100.000 euro inclusiv
la 31 decembrie 2008	2.977.152,3 mii lei reprezentau 8,75 %
din total depozite garantate ale persoanelor juridice
-	Depozitele peste 100.000 euro
la 31 decembrie 2008	23.235.355,2 mii lei reprezentau 68,29 %
din total depozite garantate ale persoanelor juridice

11. Valoarea depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari

Valoarea **depozitelor efectiv garantate** este definită ca valoarea totală a depozitelor din categoria celor garantate, rambursabile în cadrul plafonului de garantare în cazul producerii evenimentului de faliment al instituțiilor de credit, și se calculează după formula:

Valoarea totală a depozitelor efectiv garantate = valoarea totală a depozitelor garantate având valori mai mici sau egale cu plafonul de garantare + numărul deponenților garantați cu depozite ale căror valori sunt mai mari decât plafonul de garantare × echivalentul în lei al plafonului de garantare (50.000 euro pentru persoane fizice și 20.000 euro pentru persoane juridice)

Pe perioada analizată, situația valorii depozitelor efectiv garantate se prezintă după cum urmează:

La 31 decembrie 2008 **depozitele efectiv garantate**, în valoare de 73.218.933,5 mii lei reprezintă 64,32% din totalul de 113.828.182,1 mii lei aferent depozitelor garantate aflate în evidențele instituțiilor de credit. În semestrul II 2008, comparativ cu **semestrul I 2008** valoarea depozitelor efectiv garantate a sporit cu 20,26 %, iar față de **semestrul II 2007** creșterea a fost de 39,50 %.

În structură, valoarea depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari se prezintă după cum urmează:

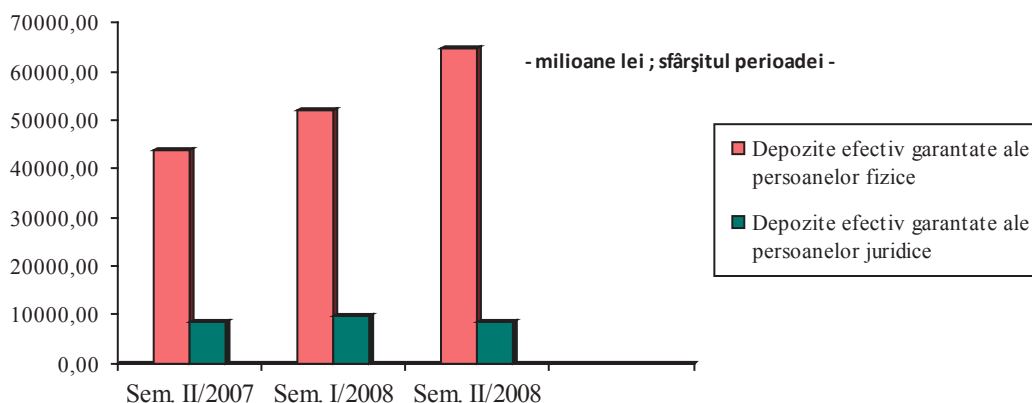
Total	73.218.933,5 mii lei
din care:	
➤ persoane fizice	64.943.038,9 mii lei, reprezentând 88,70% din total
➤ persoane juridice	8.275.894,6 mii lei, reprezentând 11,30% din total

Depozitele efectiv garantate ale **persoanelor fizice** au crescut cu 27,35 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 iar față de semestrul II 2007 au sporit cu 47,58 %, datorită creșterii plafonului de garantare de la 20.000 la 50.000 euro.

Depozitele efectiv garantate ale **persoanelor juridice** au scăzut cu 16,31 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 iar față de semestrul II 2007 au scăzut cu 2,42 % în condițiile în care, pentru persoanele juridice plafonul de garantare a rămas neschimbat, la 20.000 de euro.

O imagine sinoptică a evoluției valorii depozitelor efectiv garantate este prezentată în figura următoare.

Grafic 11. Evoluția valorii depozitelor efectiv garantate pe tipuri de titulari

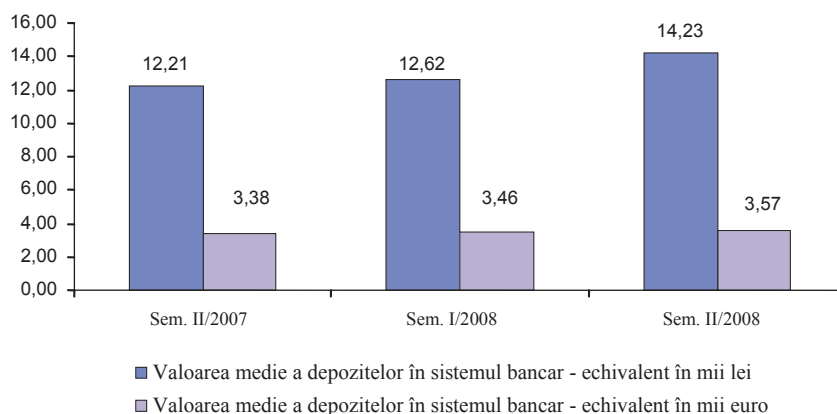
12. Valoarea medie și gradul de concentrare a depozitelor

12.1. Valoarea medie a depozitelor

Valoarea medie a depozitelor din sistemul bancar românesc la 31 decembrie 2008 era de 14.23 mii lei/depozit, în creștere cu 12,76 % față de semestrul I 2008, respectiv cu 16,54 % față de semestrul II 2007. Ea a fost de aproape 39,44 ori mai mare în cazul persoanelor juridice comparativ cu cel al persoanelor fizice (186,96 mii lei comparativ cu doar 4,74 mii lei). Se poate observa o creștere accelerată în semestrele I și II ale anului 2008 a valorii medii în cazul depozitelor pe cele două categorii de titulari.

Evoluția valorii medii a depozitelor în sistemul bancar este prezentată în graficul de mai jos.

Grafic 12.1. Valoarea medie a depozitelor în sistemul bancar

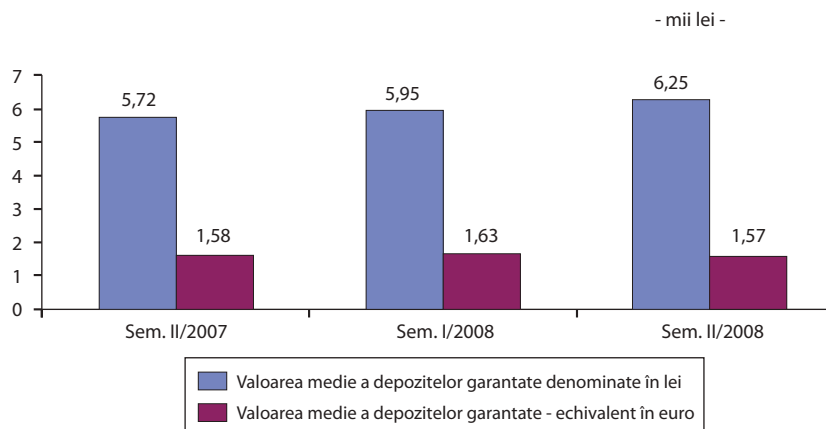
În cazul instituțiilor de credit participante la Fond, se poate observa că valoarea medie a depozitelor se situa, la 31 decembrie 2008 la 14,02 mii lei (cu o valoare de 4,62 mii lei pentru persoanele fizice, respectiv cu o valoare de 184,11 mii lei pentru persoanele juridice). Explicația existenței unei diferențe așa de mari între valoarea medie a depozitelor persoanelor juridice și cea a persoanelor fizice (un raport de 39,85 ori) poate fi reprezentată de motivația diferită pentru constituirea de depozite bancare, precum și de nivelul surselor financiare pentru constituirea acestor depozite. Persoanele fizice constituie depozite bancare îndeosebi pentru o investiție sau consum viitoare, din surse financiare de cele mai multe ori reprezentate de veniturile salariale. Persoanele juridice constituie depozite bancare în principal din cifra de afaceri realizată, cu scopul de a fi utilizate ulterior, mai ales pentru plata unor furnizori sau pentru investiții.

12.2. Valoarea medie a depozitelor garantate

În ceea ce privește valoarea medie a depozitelor garantate, se constată o creștere a nivelului acestora în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 (6,25 mii echivalent în lei față de 5,95 mii echivalent în lei). În perioada menționată, valoarea medie a depozitelor garantate ale

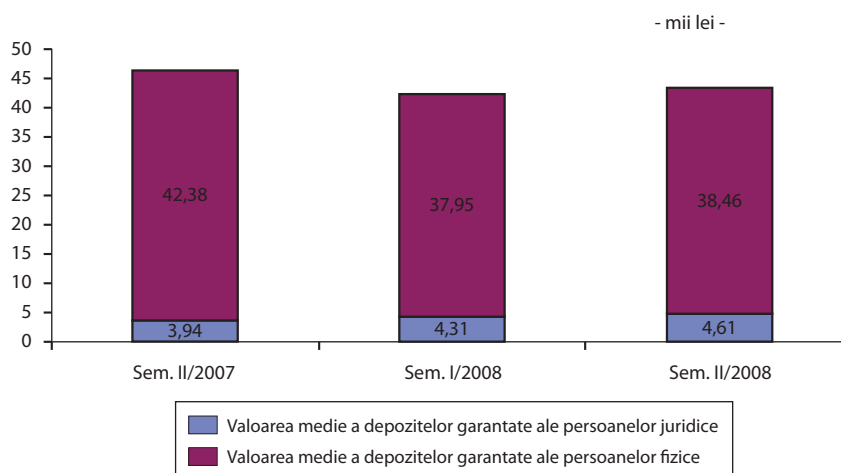
persoanelor fizice a sporit cu 6,96 %, în timp ce în cazul persoanelor juridice s-a înregistrat o creștere cu 1,34 %.

Grafic 12.2. Valoarea medie a depozitelor garantate

Ritmul anual de creștere în semestrul II 2008/semestrul II 2007 a valorii depozitelor garantate s-a situat la 9,27 % (de la 5,72 mii echivalent în lei la 6,25 mii echivalent în lei). În ceea ce privește valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor fizice, acestea au înregistrat o creștere de 17,01 %, în perioada mai sus menționată, iar valoarea medie a depozitelor garantate ale persoanelor juridice a înregistrat o scădere de 9,25 %.

Grafic 12.3. Valoarea medie a depozitelor garantate pe deponenți

12.3. Gradul de concentrare a numărului de titulari de depozite garantate

La 31 decembrie 2008, analiza ABC³ a gradului de concentrare a numărului titularilor de depozite garantate indică faptul că 84,32% dintre aceștia erau concentrați la 7 instituții de credit participante la Fond, adică la 21,2% din numărul total al instituțiilor de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor din România. Față de semestrul I 2008, când acest grad era de 86,32%, se remarcă o diminuare a concentrării, fără însă ca acesta să ajungă la valoarea de la sfârșitul anului 2007, respectiv 81,20%.

12.4. Gradul de concentrare a valorii depozitelor garantate

Finele anului 2008 se caracterizează printr-o concentrare a 79,44% din valoarea totală a depozitelor garantate la un număr de 7 instituții de credit participante la Fond (21,2% din numărul total al instituțiilor de credit membre ale schemei de garantare a depozitelor din România). Astfel, rezultatele analizei ABC a gradului de concentrare a valorii depozitelor garantate reflectă aceeași tendință de diminuare a concentrării ca în cazul numărului de titulari de depozite garantate, dacă avem în vedere că la 30 iunie 2008 gradul de concentrare a valorii depozitelor garantate era de 80,75%, în timp ce la 31 decembrie 2007 era de 80,09%.

³ Analiza ABC este analiza care pune în evidență celebra proporție euristică funcțională 80/20 (80% din esența funcțională a unui agregat instituțional oarecare este concentrată în 20% din structura celui agregat).

13. Rezultatele studiului de piață realizat de Metro Media Transilvania pentru Fondul de garantare a depozitelor în sistemul bancar cu privire la comportamentul, factorii de influență, evoluția și perspectivele economisirii

În vederea cunoașterii comportamentului de economisire, a factorilor de influență și a tendințelor economisirii, Fondul a comandat un studiu de piață cu această tematică.

Studiul a fost realizat de către Metro Media Transilvania, institut de studii sociale, sondaje, marketing și publicitate, și s-a desfășurat în perioada august – septembrie 2008, presupunând derularea unei anchete sociologice în rândul populației adulte a României, pe un eșantion de 1.604 subiecți, persoane în vârstă de peste 18 ani. Marja maximă de eroare admisă este de +/- 2,5%, la o probabilitate de 95%.

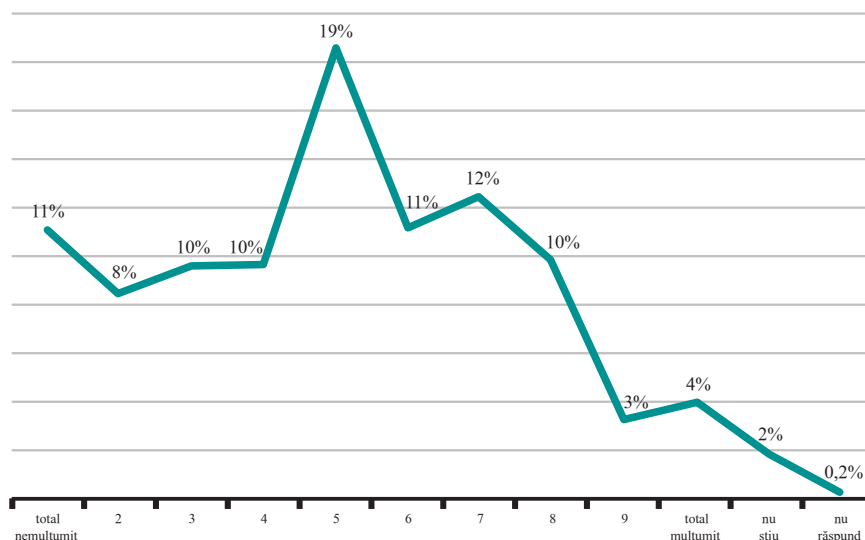
13.1. Aspecte generale

În prima secțiune a studiului de piață se urmărește evaluarea satisfacției respondenților față de situația generală de viață a acestora, cu referire în special la situația financiară, inclusiv la așteptările cu privire la aceasta.

Analiza satisfacției relative la situația financiară în rândul principalelor categorii socio-demografice indică o satisfacție scăzută în rândul categoriilor cu resurse reduse (financiare, educaționale, de status ocupațional), în timp ce gradul cel mai ridicat de mulțumire e asociat cu deținerea de resurse ridicate de venituri, educație, status ocupațional. Așadar, potențialul de a atrage resurse generatoare (direct sau indirect) de venituri se asociază puternic cu satisfacția față de propria situație financiară. La nivel regional, mulțumirea cea mai ridicată față de veniturile proprii se întâlnește în București, locul unde potențialul de valorificare a resurselor proprii are cel mai înalt randament.

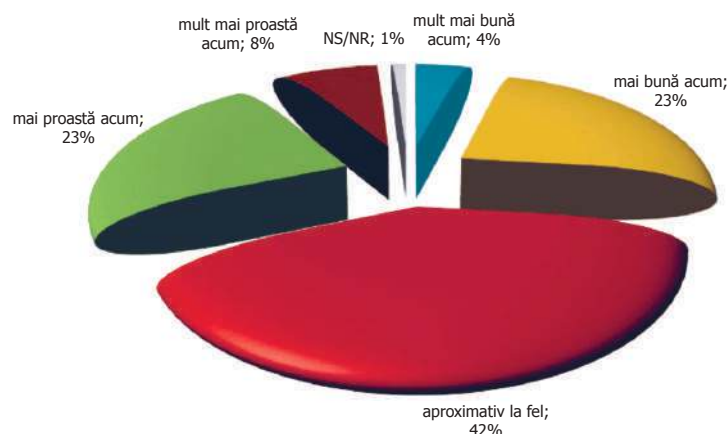
Grafic 13.1. Cât de mulțumit sunteți în general de situația financiară de care dispuneți?
Acordați o notă de la 1 la 10, unde 1 = total nemulțumit, iar 10 = total mulțumit

Media=5

Un echilibru de percepție poate fi remarcat și în privința aprecierii evoluției din ultimul an a situației financiare. Astfel, 27% dintre subiecți, în principal tinerii cu vârste între 18 și 25 ani, cei cu un nivel mai înalt de educație, persoanele angajate, cei cu venituri personale și familiale ridicate, percep într-o mai mare măsură o evoluție pozitivă a situației financiare din ultimul an, în timp ce 42% apreciază că aceasta nu s-a modificat, iar 31% sunt de părere că situația financiară s-a înrăutățit.

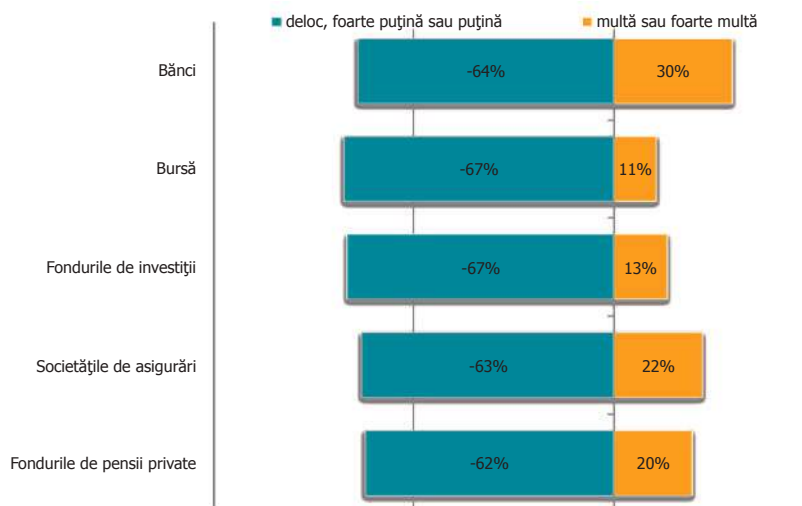
Grafic 13.2. Cum este situația financiară de care dispuneți în prezent, comparativ cu cea de acum un an (mult mai bună/ mai bună/ aproximativ la fel/ ceva mai proastă/ mult mai proastă/ nu pot aprecia)?

Previziunea stării financiare pentru anul următor indică, la nivel general, o poziționare optimistă, 34% dintre subiecți, preponderent din rândul categoriilor cu resurse ridicate, declarând că o vor duce mai bine din punct de vedere financiar, 34% anticipând că o vor duce la fel și numai 21%, preponderent din rândul celor cu resurse scăzute, declarând că o vor duce mai rău.

Încrederea în principalele instituții financiare naționale indică o ierarhie în care băncile cumulează 30% capital de încredere, societățile de asigurări 22%, fondurile de pensii private 20%, fondurile de investiții 13% și Bursa 11%.

Grafic 13.3. Câtă încredere aveți în bănci/ bursă/ fonduri de investiții/societățile de asigurări/fondurile de pensii private?

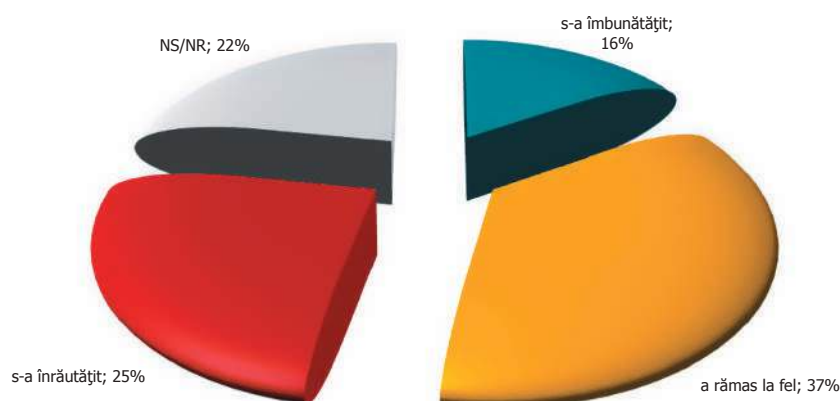

Încrederea în instituțiile financiare se asociază cu o autoevaluare pozitivă a situației financiare, cu percepția unei evoluții pozitive a acesteia în ultimul an și cu un optimism ridicat în privința anului care urmează, înregistrându-se preponderent în rândul persoanelor cu vârste cuprinse între 18 și 50 ani, cu resurse educaționale și financiare ridicate, din orașele mari (cu peste 200 mii locuitori).

Evoluția stabilității sistemului bancar e percepută de o manieră neunitară, 37% considerând că stabilitatea a rămas neschimbată în timp ce 16% apreciază că s-a îmbunătățit.

Resursele ridicate educaționale, financiare și de status deținute de subiecți determină o percepție pozitivă a stării financiare, aspect care, coroborat cu o evoluție financiară pozitivă în ultimul an, determină un optimism în privința percepției anului care urmează. Respondenții care își percep situația financiară în termeni pozitivi au încredere mai ridicată în instituțiile financiare și apreciază îmbunătățirea stabilității sistemului bancar din România.

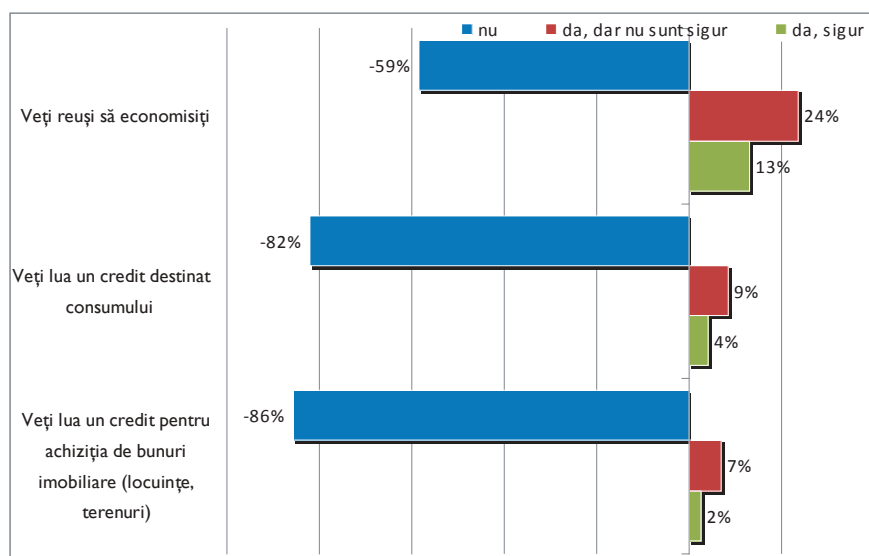
Grafic 13.4. Cum considerați că a evoluat stabilitatea sistemului bancar în ultimii doi ani?

13.2. Percepția economisirii

În ceea ce privește intenția de economisire pe perioada următoarelor 12 luni, 13% dintre cei intervievați și-au exprimat cu certitudine această opțiune, în timp ce pentru 24% dintre aceștia există o oarecare incertitudine. Dacă se consideră că, dintre aceștia din urmă, ponderea celor care economisesc cu siguranță este de 25%, iar a celorlalți de 75%, atunci se poate afirma că intenția de economisire pentru următoarele 12 luni variază între 19% și 31% din populație.

Grafic 13.5. Credeți că în următoarele 12 luni veți reuși să economisiți sau veți lua un credit pentru consum / achiziția de bunuri imobiliare?

Se observă o intenție mai accentuată spre economisire în următorul an în rândul persoanelor tinere, celor de sex masculin, persoanelor cu studii superioare, celor cu venituri ridicate, precum și al celor cu domiciliul în orașele mari (peste 200 mii locuitori).

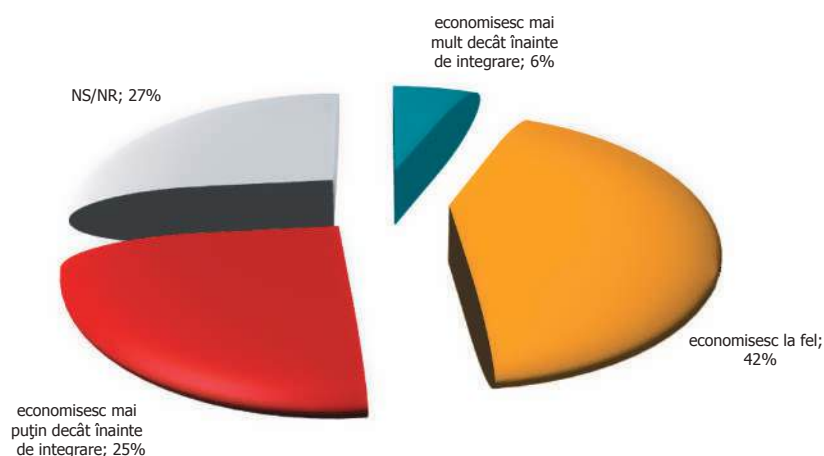
Încrederea în sistemul financiar - bancar se corelează puternic cu tendința de economisire, cei care sunt siguri că vor reuși să economisească în următoarele 12 luni fiind și cei care au o încredere ridicată în instituțiile de credit, în timp ce cei care nu sunt foarte siguri că vor economisi au o încredere moderată, iar cei care declară că nu vor economisi au puțină încredere în bănci.

În ceea ce privește contractarea de credite pentru consum și bunuri imobiliare, se constată o intenție mai ridicată în acest sens, în următoarele 12 luni, în rândul persoanelor tinere și al celor de vârstă medie, al celor cu studii superioare, cu venituri personale ridicate și medii-ridicate, al persoanelor cu status ocupațional ridicat, al celor rezidente în orașe medii-mari (cu peste 30.000 mii locuitori). Între 6% și 10% din populație intenționează să achiziționeze un credit destinat consumului și între 3% și 7% se orientează către credite imobiliare.

Achiziția unui credit este corelată, mai mult decât economisirea, cu modul de percepție al mediului financiar, al principalelor instituții care activează în acest mediu.

Integrarea în Uniunea Europeană e percepută de mai mult de jumătate dintre subiecți ca un factor care a redus nivelul economisirii sau, în cel mai bun caz, l-a păstrat neschimbat. În această situație, populația tinde să își schimbe opinia odată ce se acomodează la realitățile integrării. Vârstnicii, persoanele cu venituri lunare medii, precum și cele din orașe cu peste 30.000 locuitori și locuitorii din zona Moldovei economisesc mai puțin în perioada post-integrare.

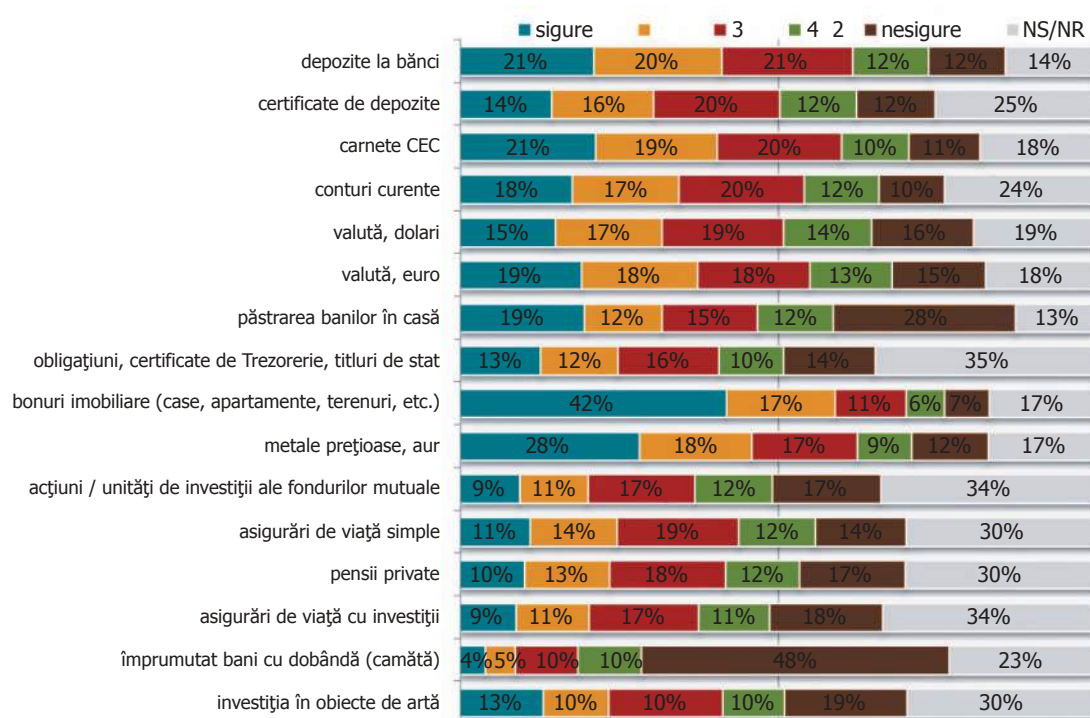
Grafic 13.6. Considerați că odată cu integrarea în Uniunea Europeană dvs. economisiți mai mult, la fel sau mai puțin?

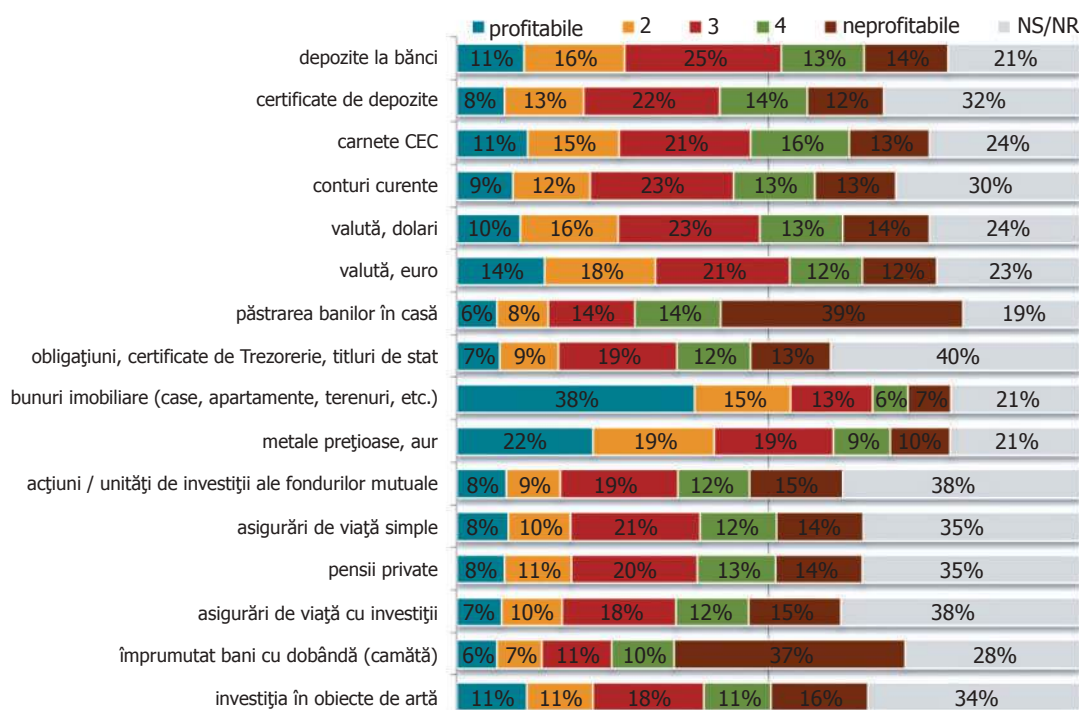
Analiza siguranței și profitabilității investițiilor într-o serie de instrumente de economisire ne indică o ierarhie în care cele mai sigure sunt considerate investițiile în bunuri imobiliare, achiziția de metale prețioase și carnetele CEC.

Ierarhia pentru cele mai profitabile instrumente de economisire se prezintă la fel pentru primele două locuri, pe locul trei fiind achiziționarea de valută, în special euro.

Grafic 13.7. Cum ați caracteriza următoarele forme de economisire din punct de vedere al siguranței, acordând o notă de la 1 la 5, unde 1 înseamnă „sigure”, iar 5 înseamnă „nesigure”?

Grafic 13.8. Cum ați caracteriza următoarele forme de economisire din punct de vedere al profitabilității, acordând o notă de la 1 la 5, unde 1 înseamnă „profitabile”, iar 5 înseamnă „neprofitabile”?

Analiza celor mai importante instrumente de economisire ne indică următoarele:

Bunurile imobiliare sunt considerate mai sigure de către cei cu venituri familiale mari (peste 3.000 RON lunar) (cu un scor mediu de 4,4), de către cei din orașele cu 30-100 mii locuitori (4,2) și de către cei din regiunea Banat-Crișana-Maramureș (4,3).

Din punct de vedere al profitabilității, bunurile imobiliare sunt considerate mai profitabile de către cei cu venituri personale medii-ridicate (1.001-1.500 RON) și ridicate (peste 1.500 RON) (având un scor mediu de 4,3) și de cei cu venituri familiale medii-ridicate (2.001-3.000 RON) (4,3).

La polul opus, o percepție ceva mai proastă a bunurilor imobiliare din punct de vedere al siguranței și profitabilității se constată în rândul persoanelor din orașele sub 30 mii locuitori, al celor vârstnici, peste 70 ani, și al celor cu un nivel redus de educație.

Metalele prețioase sunt considerate mai sigure de către cei cu educație liceală (3,7), cei angajați (3,7), cei cu venituri personale medii (501-1.500 lei) (3,7) sau ridicate (3,8) și mai profitabile de către cei cu venituri lunare mari (3,8), cei cu venituri familiale mari (3,7) și cei din mediul rural mediu-dezvoltat (3,8).

Moneda euro este considerată mai sigură de către cei fără venit personal (3,6), cei din zona Banat-Crișana-Maramureș (3,6), cei neocupați (3,5), elevi și studenți (3,4) și cei cu venituri familiale mari (peste 3.000 RON) (3,4), iar mai profitabilă de către cei neocupați (3,5) și fără venit personal (3,4) sau cu venituri personale mari, de peste 1.500 RON (3,4).

Depozitele la bănci sunt percepute ca fiind mai sigure de către elevi și studenți (3,7), cei cu venituri mari (3,7), cei cu venituri familiale medii (1.501-2.000 RON) (3,6) sau cei cu venituri familiale mari (peste 3.000 RON) (3,7) și cei din București (3,7) și mai profitabile de către elevi și studenți (3,4).

Carnetele CEC sunt considerate mai sigure de către elevi și studenți (3,6), de cei cu venituri mari (peste 1.500 RON) (3,6), de cei cu venituri familiale mari (peste 3.000 RON) (3,6) și de către cei din București (3,7), iar profitabile de către elevi și studenți (3,2) sau persoane neocupate (3,2), de cei fără venit personal (3,3) și de cei din Oltenia (3,3).

În general, au o percepție mai bună asupra siguranței principalelor instrumente de economisire elevii și studenții, cei cu venituri personale și familiale mari și cei din Banat-Crișana-Maramureș și București.

La polul opus, o percepție mai proastă o au cei cu studii elementare sau postliceale, pensionarii, cei cu venit familial mic (de maxim 500 RON), atât cei din orașele cu mai puțin de 30 mii locuitori cât și cei din orașele mari (100-200 mii locuitori), precum și cei din Moldova.

În privința profitabilității principalelor instrumente de economisire, o percepție mai bună o au elevii și studenții, cei neocupați, atât cei fără venit personal cât și cei cu venit personal mare, cei cu venituri familiale medii-ridicate (2.001-3.000 RON) și cei din București.

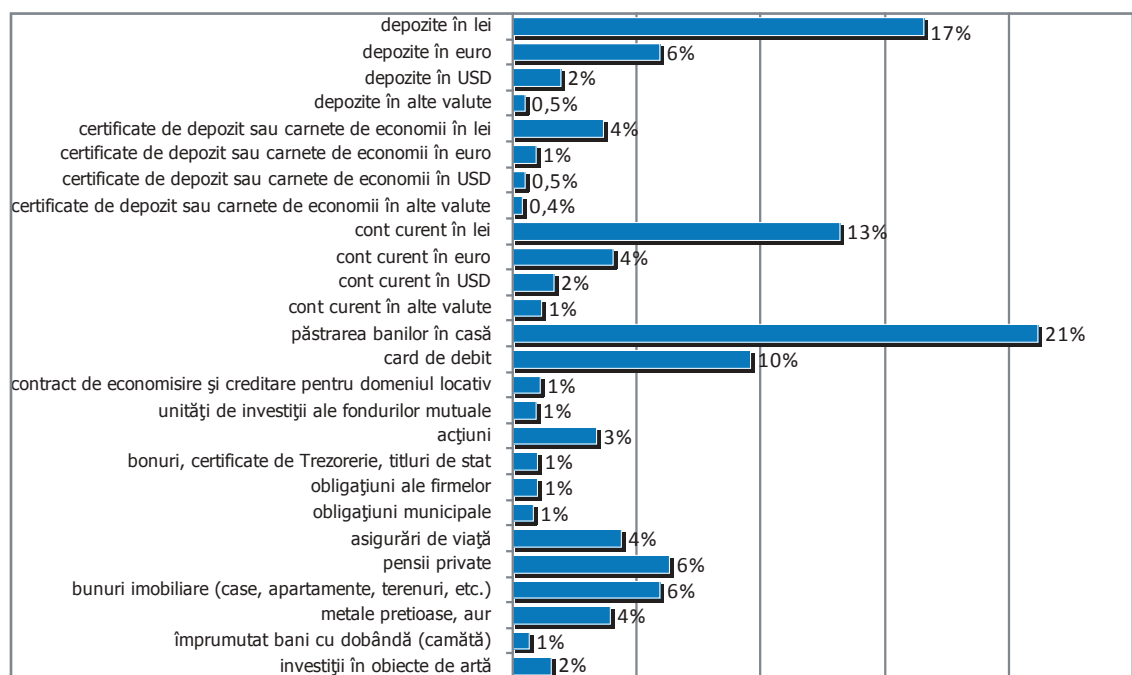
O percepție mai proastă o au cei cu educație postliceală, din orașele mici și din Moldova.

Putem constata diferențe semnificative în privința modului de apreciere a instrumentelor de economisire la nivelul principalelor categorii socio-demografice. Factorii care determină cele mai diversificate percepții ale acestor instrumente sunt: educația, în special trecerea de la educația elementară la cea medie, vârsta, clivajul perceptiv determinat de schimbarea de status ocupațional, de la activ la inactiv, veniturile personale și gospodărești, rezidența, clivajul urban-rural, aria culturală, cu poziționări distincte între București, Banat-Crișana-Maramureș, pe de-o parte și Moldova, Muntenia sau Oltenia, pe de altă parte.

13.3. Comportament general de economisire

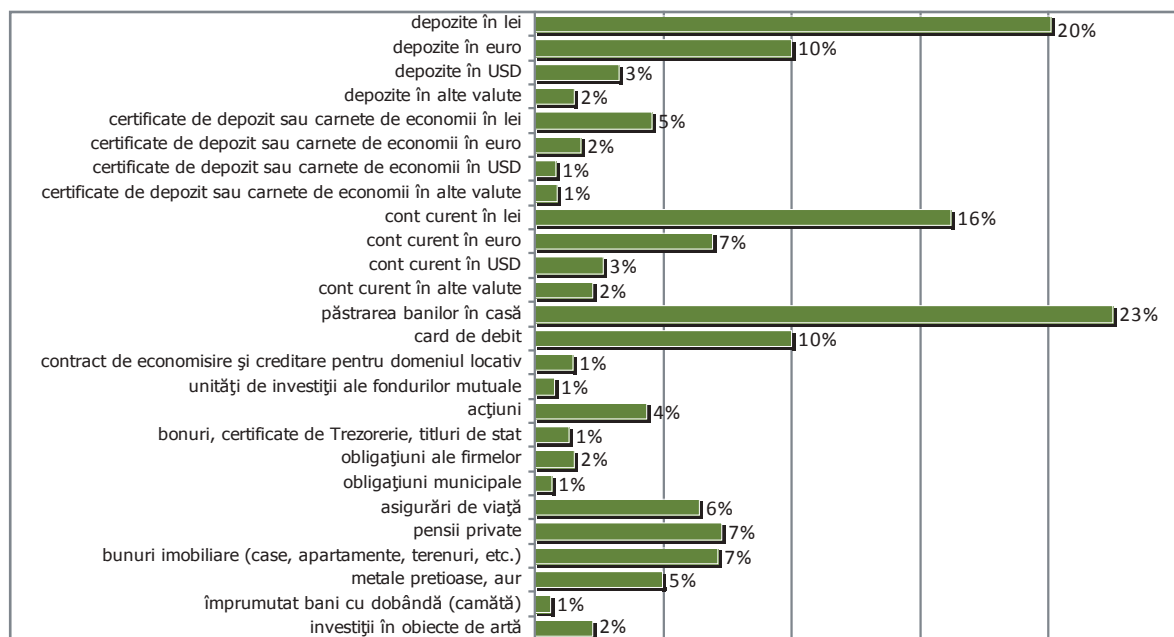
În ultimul an, populația a economisit în special prin păstrarea banilor în casă (21%), depozite în lei (17%), conturi curente în lei (13%) și carduri de debit (10%). Deși această ierarhie e similară cu cea din 2007, remarcăm nivelul mai redus al păstrării economiilor la domiciliu (de la 33% la 21%).

Grafic 13.9. În ultimul an ați economisit în / prin...?

Intențiile de economisire pentru anul următor sunt doar mici corecții ale comportamentului de economisire actual.

Grafic 13.10. În următorul an intenționați să economisiți în/ prin...?

În privința depozitelor, datele ne indică o incidență mai ridicată a acestei forme de economisire în rândul celor cu educație superioară (35%) sau liceală (25%), al celor cu un status ocupațional ridicat, patroni sau liber-profesioniști (30%), al celor cu venituri personale mari, de peste 1.500 RON (41%), al celor cu venituri familiale mari (peste 3.000 RON) (38%), medii-ridicate (2.001-3.000 RON) (34%) sau medii (1.501-2.001 RON) (28%), al celor din orașele mari (100-200 mii locuitori) (27%) și din București (25%).

Certificatele de depozit sunt mai utilizate de către persoanele vârstnice (6%), cei cu educație medie și superioară (liceu, școală postliceală, studii superioare) (6%), cei cu un status ocupațional ridicat, patroni sau liber-profesioniști (7%), cei cu venituri familiale medii-ridicate (2.001-3.000 RON) (8%) sau cu venituri familiale mari (3.000 RON) (6%), cei din mediul rural slab-dezvoltat sau cei din orașele cu 30-200 mii locuitori (6%), cei din Oltenia (9%).

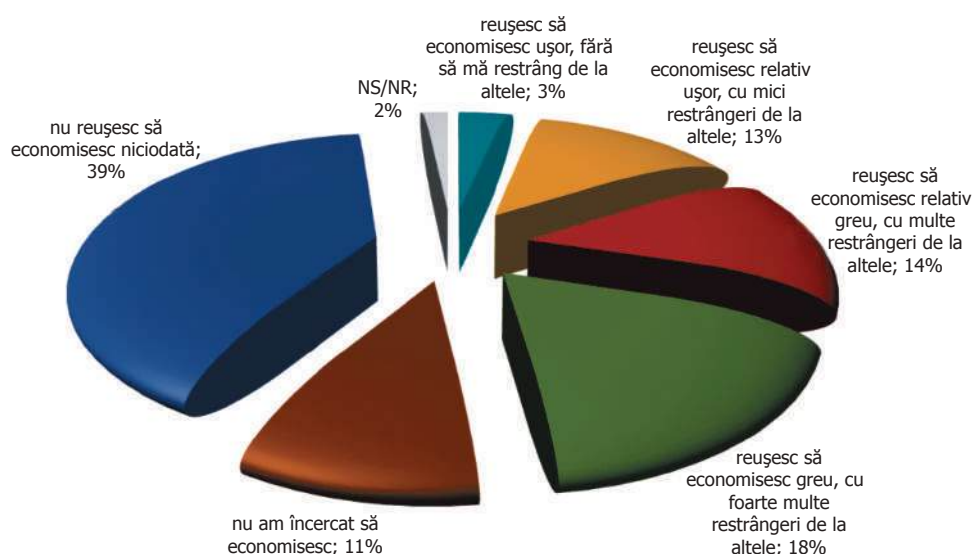
Conturile curente sunt preferate de cei de vârstă medie (31-50 ani) (19%) sau tineri (18-30 ani) (18%), de cei cu studii superioare (26%), cu liceu (23%) sau studii postliceale (18%), patroni și liber-profesioniști (27%), angajați (21%), elevi și studenți (19%), cei cu venituri personale și familiale mari și medii-ridicate, orașele foarte mari și din București.

Păstrarea banilor în casă e mai des întâlnită în rândul celor de vârstă medie (31-50 ani) (24%), al celor cu educație liceală (25%), al celor cu un status ocupațional ridicat, patroni și liber-profesioniști (34%), al celor cu venituri personale medii-ridicate (1.000-1.500 RON) (28%), al celor cu venituri familiale medii-ridicate (2.000-3.000 RON) (29%) sau ridicate (peste 3.000 RON) (25%), în mediul rural slab-dezvoltat (33%) dar și în orașele cu 30-100 mii locuitori (26%), în Oltenia (28%), Moldova (27%), Transilvania (25%) sau București (25%).

Dacă deținerea de depozite, certificate de depozit sau conturi curente se corelează puternic cu încrederea în mediul financiar-bancar, ar fi fost de așteptat ca păstrarea banilor în casă, ca formă de economisire, să fie determinată de încrederea redusă în aceste instituții. Cu toate acestea, datele indică și în cazul celor care își păstrează banii acasă, o încredere destul de mare în bănci, Bursă, fondurile de investiții, etc.

Numai un român din 7 (16%) reușește să economisească relativ ușor în timp ce 39% nu reușesc să economisească. Față de 2007 constatăm o creștere cu 3 p.p. a ponderii celor care pot să economisească relativ ușor și o scădere cu 5 p.p. a celor care declară că nu pot să economisească.

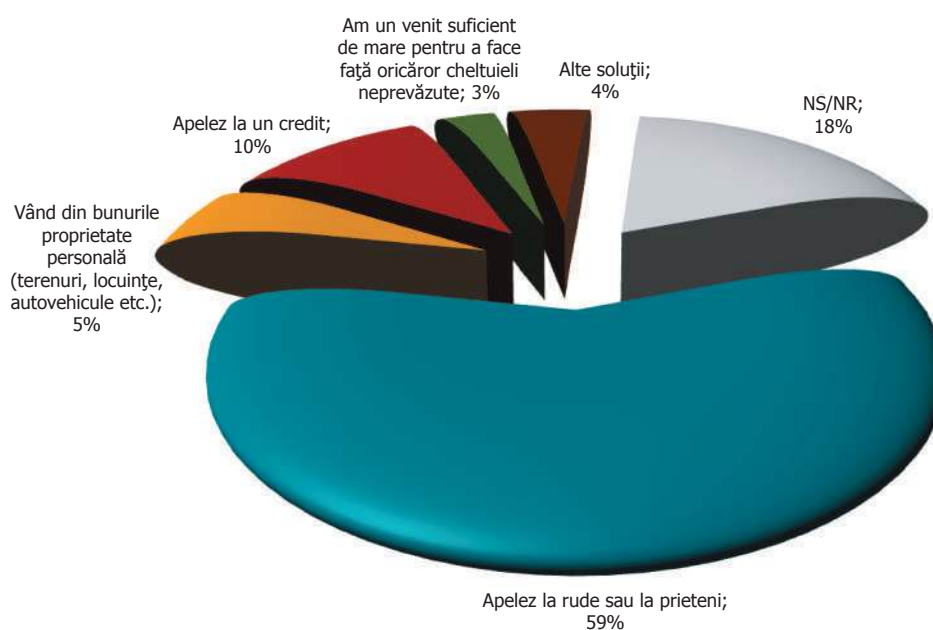
Graficul 13.11. În cazul Dvs., care din următoarele afirmații s-ar potrivi cel mai bine?

Reușesc să economisească mai ușor tinerii de 18-30 ani, cei cu educație medie și superioară, patronii, cei cu venituri personale mari, de peste 1.500 RON, și cu venituri familiale de peste 2.000 RON, cei din orașele peste 30 mii locuitori.

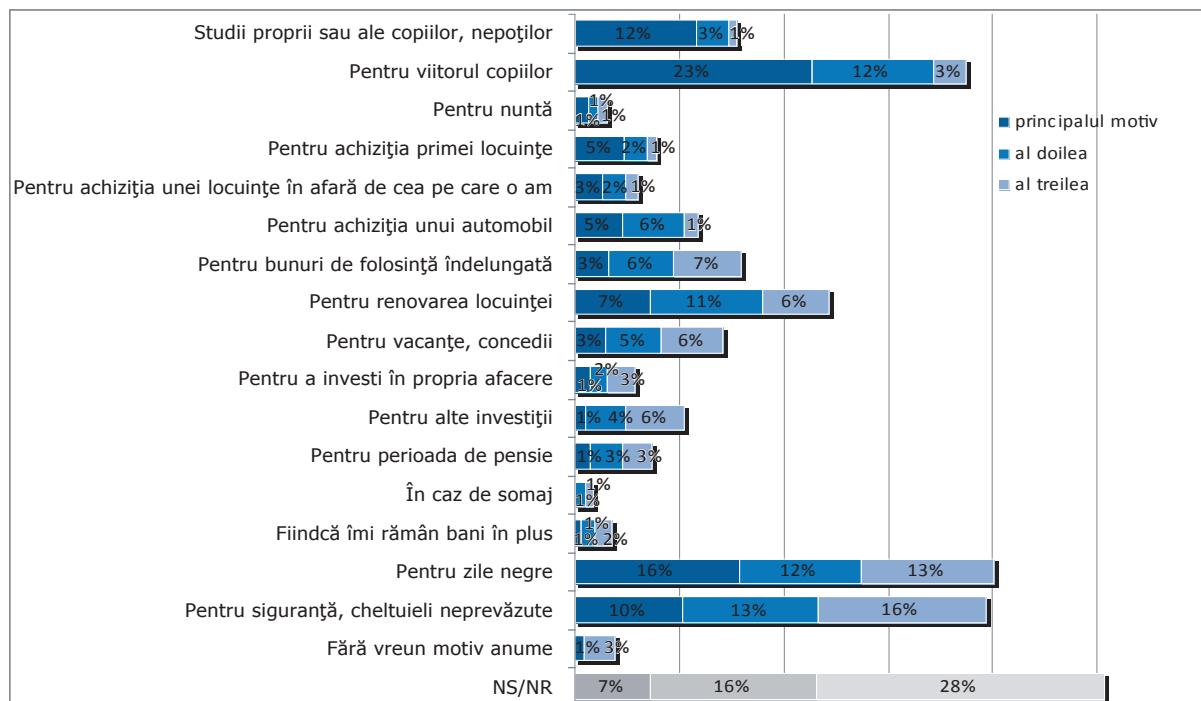
Cei care nu economisesc utilizează, de obicei, rețele informale pentru a face față unor cheltuieli neprevăzute, majoritatea apelând la rude sau prieteni (59%).

Graficul 13.12. Dacă nu economisiți, cum procedați de obicei în cazul unor cheltuieli neprevăzute?

Motivația economisirii este marcată de nevoia de a depăși momentele dificile, nevoia de siguranță și dorința de a asigura un viitor copiilor.

Graficul 13.13. Care e principalul motiv pentru care economisiți? Dar următorul? Și al treilea?

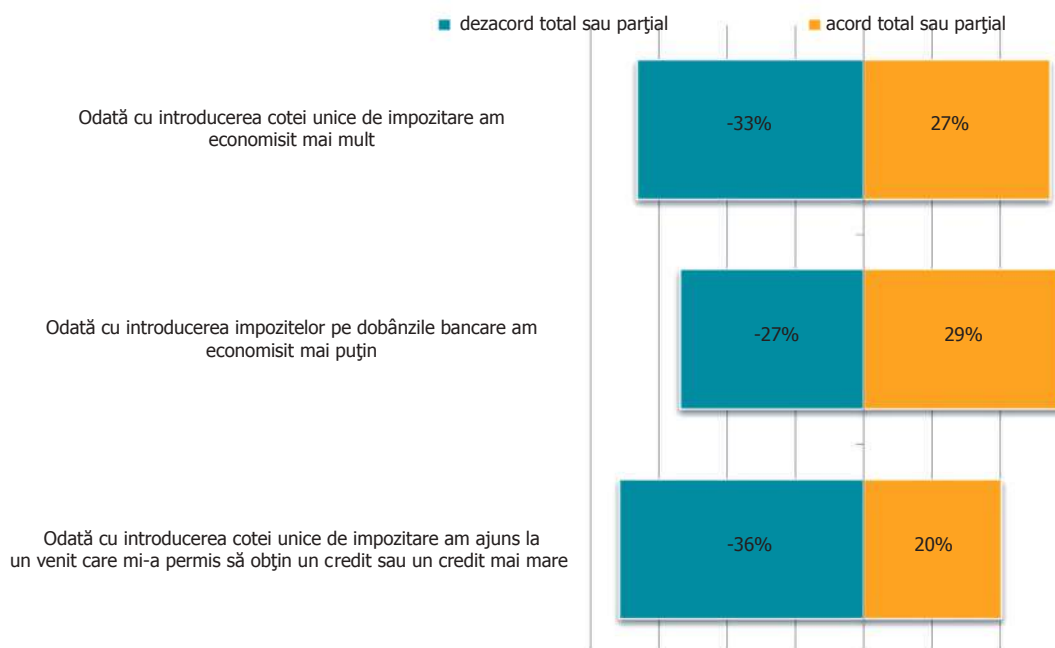
Dacă analizăm motivația economisirii din perspectiva a trei dimensiuni fundamentale, și anume economisirea pentru copii, studiile și viitorul lor, pentru siguranță și zile negre, precum și pentru locuință, achiziția sau întreținerea ei, se constată că vor să economisească mai mult pentru copii cei de vârstă medie (31-50 ani) (33%), cei cu educație liceală (31%), angajații și patronii (29%), cei cu venituri personale mari (peste 1.500 RON) (39%) și venituri familiale mari (peste 3.000 RON) (49%), cei din Oltenia și București (30%)

Pentru siguranță vor să economisească mai mult cei cu educație medie (34%) și superioară (38%), cei angajați (33%), cei cu venituri personale medii-ridicate (1.000-1.500 RON) (47%) și cei cu venituri familiale ridicate (peste 3.000 RON) (49%), cei din orașele cu 100-200 mii locuitori (37%), transilvănenii (36%).

Pentru locuință vor să economisească preponderent tinerii (18-30 ani) (24%), cei cu educație liceală (24%) și superioară (24%), angajații (27%) sau patronii (26%), cei cu venituri personale de peste 1.000 RON (34%), cei cu venituri familiale de peste 3.000 RON (42%), cei din mediul urban (17%-22%) și cei din București (33%).

În privința influenței asupra comportamentelor de economisire a unor factori precum introducerea impozitelor pe dobânzile bancare și a cotei unice de impozitare, opiniile sunt împărțite relativ egal. Introducerea cotei unice de impozitare nu a reușit să ofere populației venituri care să le permită să obțină un credit mai mare, consideră 36% dintre subiecți în timp ce alți 33% consideră că aceeași măsură nu a reușit să determine o posibilitate mai crescută de a economisi.

Grafic 13.14. În ce măsură sunteți sau nu de acord cu afirmațiile următoare?

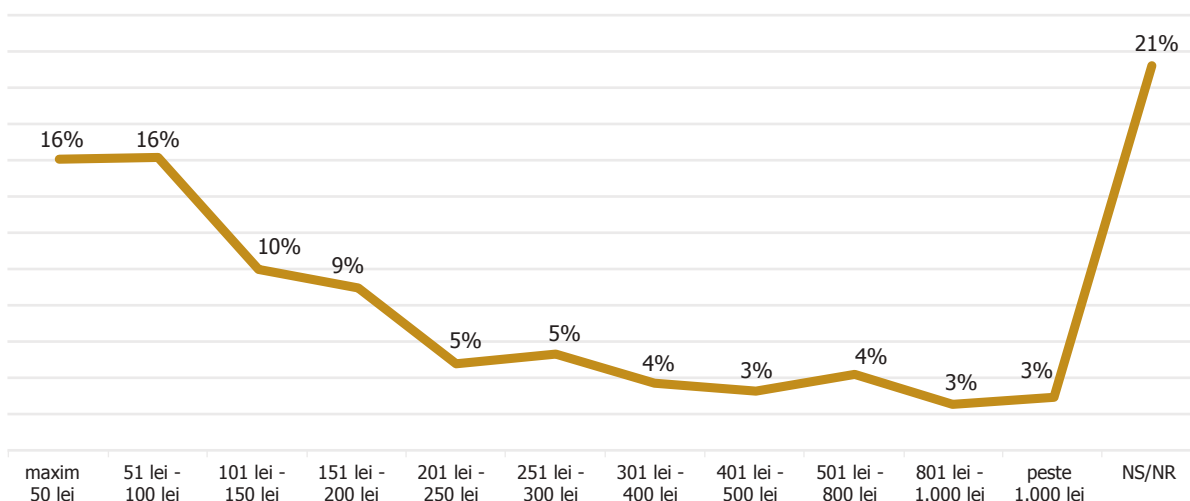

Influența pozitivă a introducerii cotei unice de impozitare asupra capacității de economisire a fost resimțită mai ales de tineri (18-30 ani) și maturi (31-50 ani), cei cu educație superioară, angajați sau patroni, liber profesioniști, cei cu venituri personale mari (peste 1.500 RON), cei cu venituri familiale medii și mari (peste 1.500 RON), cei din orașele cu peste 100.000 locuitori și cei din București.

Cei care dețin depozite bancare și conturi curente consideră într-o mai mare măsură decât ceilalți că introducerea cotei unice de impozitare i-a ajutat să economisească mai mult.

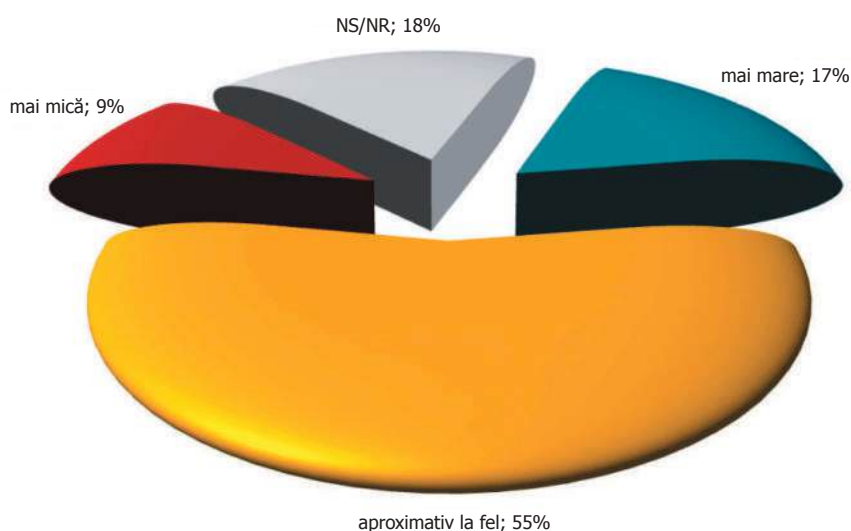
Subiecții care reușesc să economisească pot pune lunar deoparte, în medie, 235 RON, cu 44% mai mult decât valoarea aceluiași indicator din 2007, adică 163 RON.

Grafic 13.15. Aproximativ care este valoarea medie a sumei de bani pe care reușiți să o economisiți lunar, indiferent dacă e vorba de lei sau altă valută?

Deși majoritatea celor care economisesc declară că pot pune deoparte aceeași sumă de bani ca anul trecut, 17% reușesc să economisească mai mult decât în 2007 cu 250 RON, în medie, în timp ce 9% economisesc mai puțin, cu 150 RON în medie. Această situație este relativ similară cu cea de anul trecut, semn că se poate discuta de o tendință liniară de evoluție a economisirii.

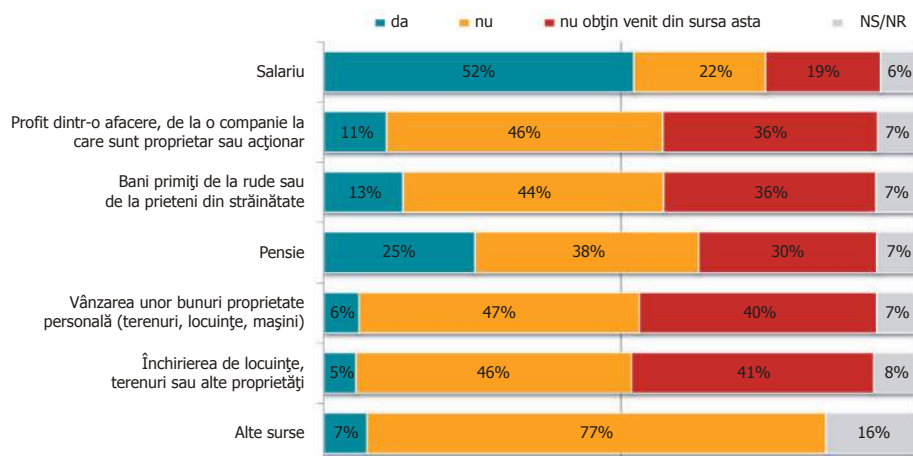
Grafic 13.16. În 2008, comparativ cu 2007, ați reușit să economisiți în medie, lunar, o sumă de bani...?

Reușesc să economisească mai mult cei de vârstă medie (31-50 ani), cei cu educație superioară, cei ocupați, angajați sau patroni, cei cu venituri personale și familiale ridicate, rezidenții din București.

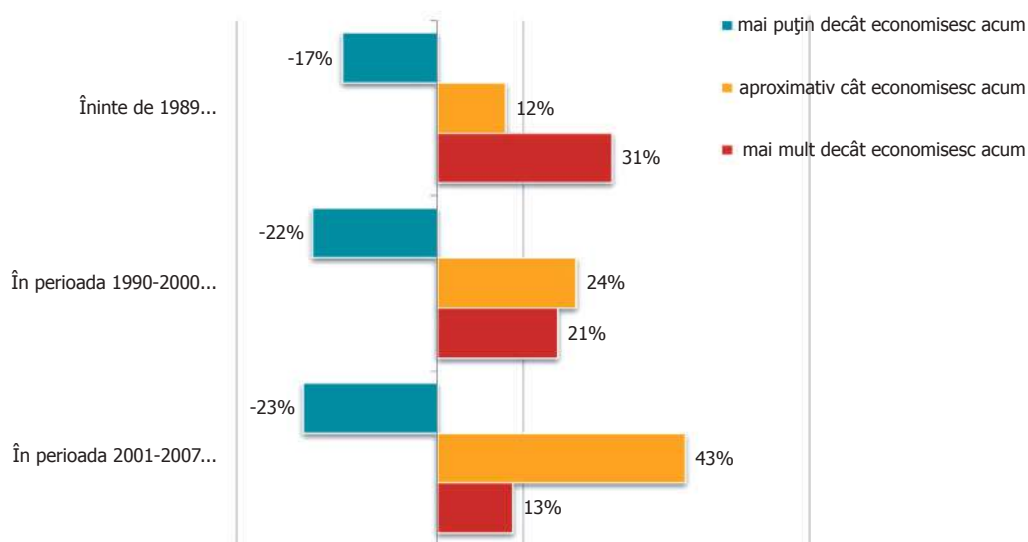
Sursele de economisire sunt, în principal, salariile și pensiile, urmate de transferurile de la rudele din străinătate și profiturile din afaceri.

Grafic 13.17. Dintre următoarele surse de venituri, din care reușiți să economisiți ceva de obicei?

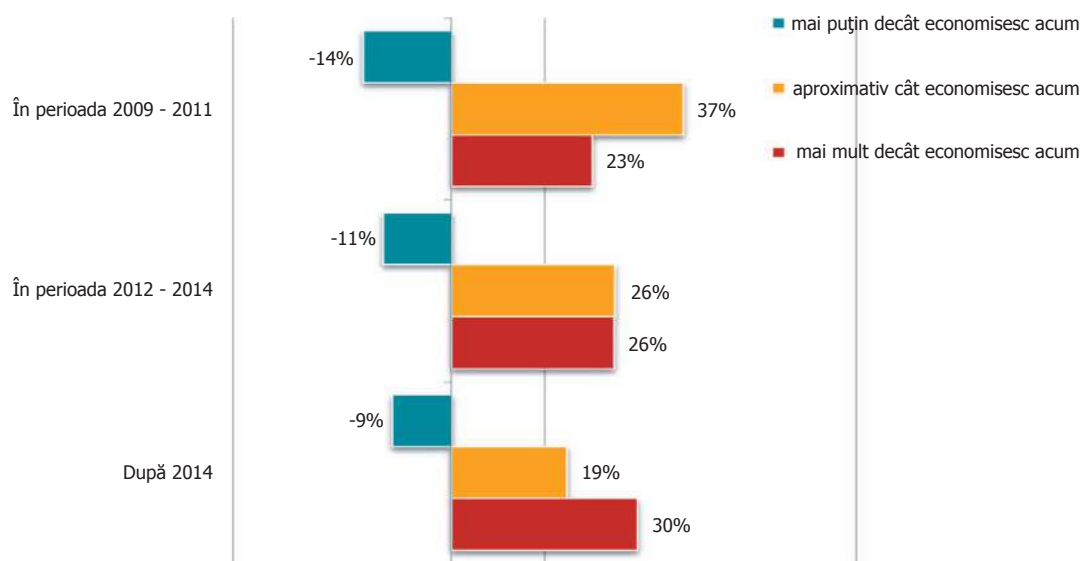
Cea mai propice perioadă de economisire este considerată cea de dinainte de 1989, când 31% dintre subiecți declară că au economisit mai mult decât acum, ca procent din venituri. Apoi, după 1989, ponderea celor care au reușit să economisească mai mult decât acum a scăzut până la 13%.

Grafic 13.18. ...ați economisit, ca proporție / procent din venituri...?

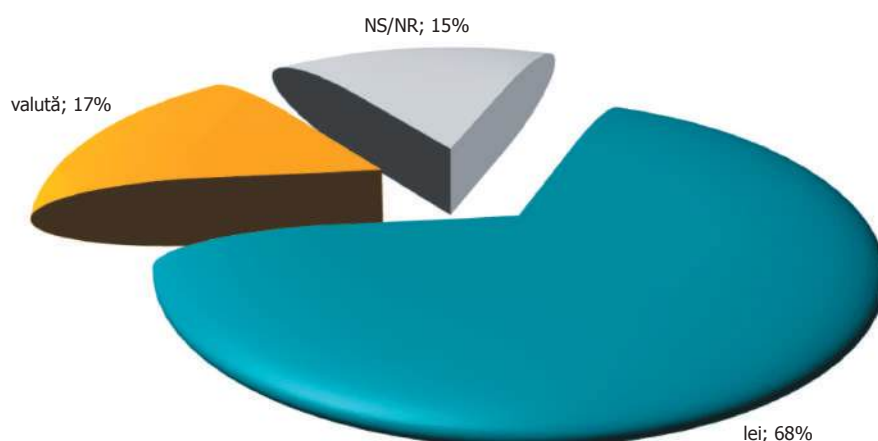
Pentru viitor, subiecții fac predicții cu un optimism ponderat pe termen scurt, mediu și lung. Astfel, numai 30% dintre subiecți consideră că, după 2014, vor economisi mai mult decât acum.

Grafic 13.19. Având în vedere felul în care credeți că se vor modifica veniturile și cheltuielile dumneavoastră, cum credeți că veți economisi, ca proporție / procent din venitul așteptat...?

Peste două treimi (68%) dintre subiecții care economisesc preferă să economisească în lei.

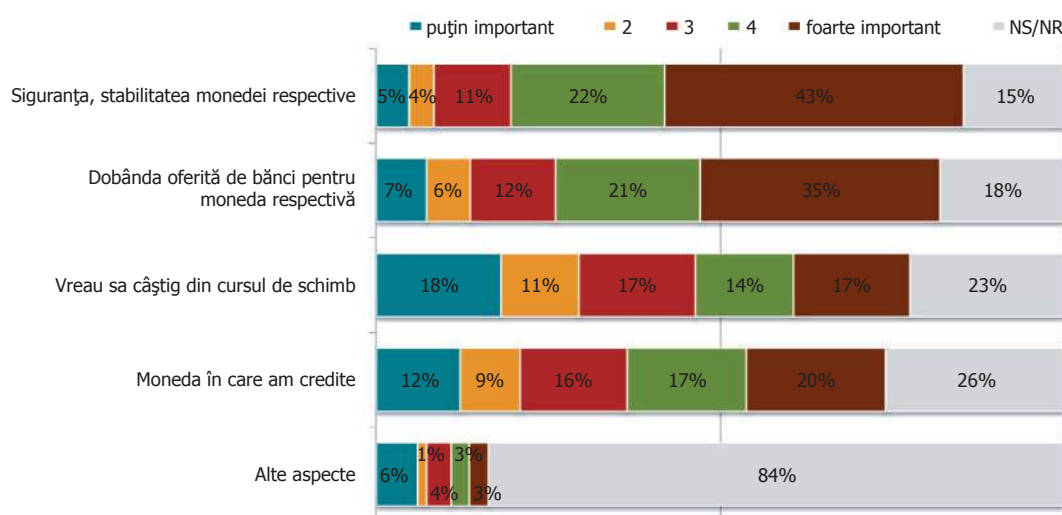
Grafic 13.20. Preferați să economisiți în lei sau valută?

Preferința pentru economisirea în valută se manifestă în cazul celor care economisesc sume mai mari, al tinerilor și al celor de vârstă medie, al celor cu educație superioară, al celor cu venituri ridicate și al celor din orașele foarte mari (peste 200 mii locuitori).

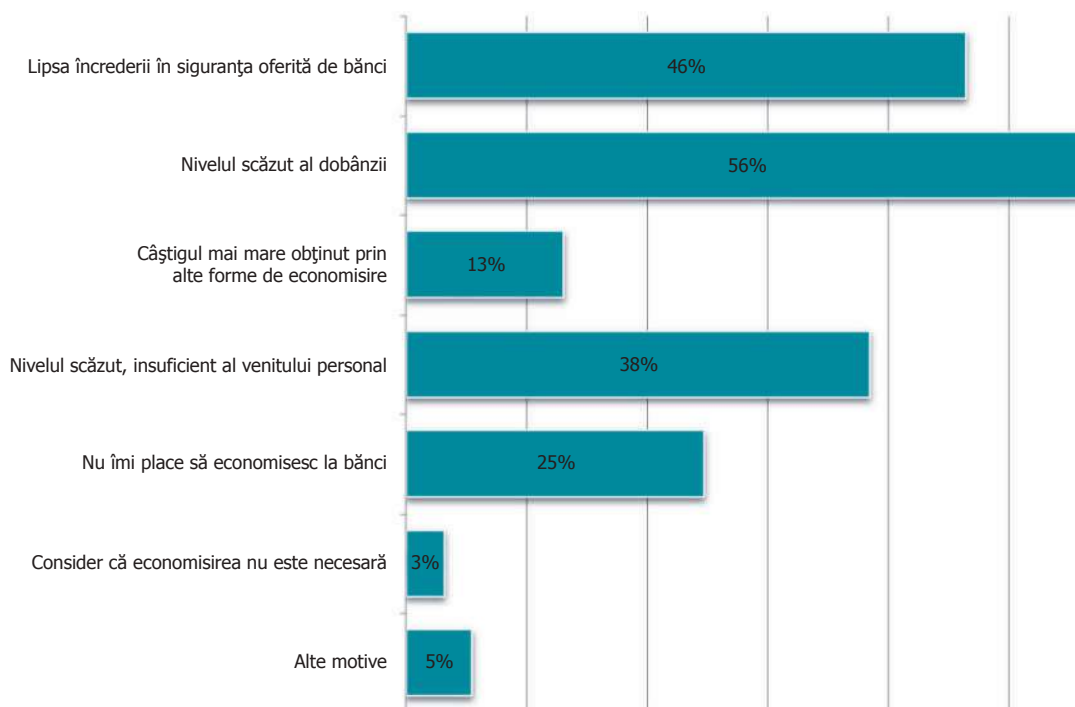
La baza deciziei de a economisi în lei sau valută stă, în primul rând, siguranța, stabilitatea monedei respective. Un alt aspect important este rata dobânzii la depozitele în moneda respectivă, în timp ce speculațiile pe marginea cursului de schimb și existența unor credite într-o anumită monedă sunt mai puțin importante.

Grafic 13.21. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți dacă să economisiți în lei sau în valută?

Ceea ce îi descurajează pe respondenți să utilizeze instrumentele bancare de economisire sunt nivelul scăzut al ratei dobânzii și lipsa de credibilitate a băncilor. Ca atare, în condițiile unei diminuări a încrederii în bănci, se poate anticipa un posibil recul în ceea ce privește economisirea în produse bancare.

Grafic 13.22. Care sunt principalii trei factori care vă descurajează să economisiți în produse bancare (cont de economii, depozit la termen, card de debit, certificate de depozit, etc.) ?

Tinerii sunt mai descurajați de faptul că pot obține câștiguri mai mari prin alte metode, în timp ce cei de vârstă medie (31-50 ani) sunt mai descurajați de nivelul scăzut al ratei dobânzii, iar cei vârstnici de lipsa încrederii în bănci.

Plusul de educație aduce cu sine și un plus de descurajare determinată de nivelul scăzut al ratei dobânzii sau de faptul că se pot obține câștiguri mai mari prin alte forme de economisire. Educația scăzută se asociază cu lipsa încrederii în bănci și lipsa dorinței de a economisi în produse bancare.

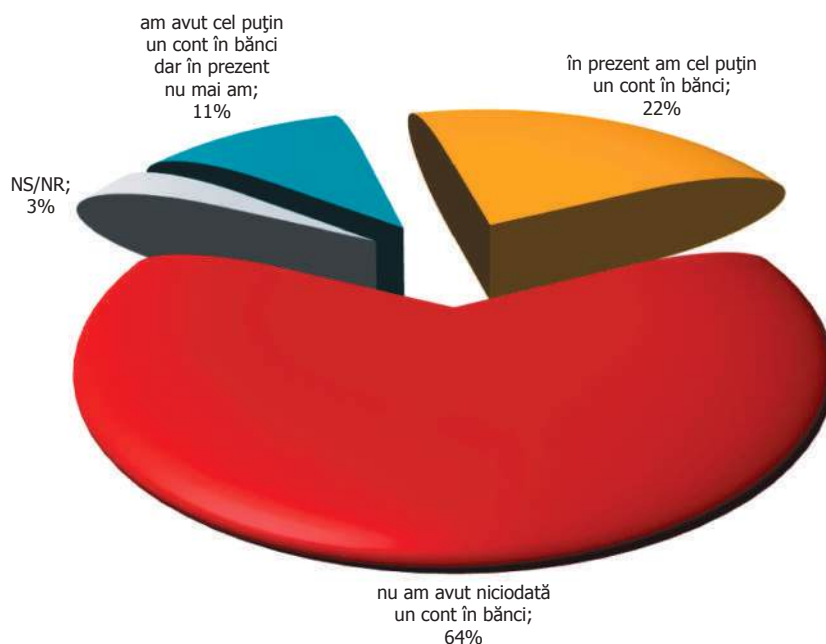
Cei cu venituri personale sau familiale medii sunt mai descurajați în a economisi în produse bancare din cauza lipsei de încredere și a nivelului scăzut al ratei dobânzii, în timp ce persoanele cu venituri mari consideră că pot câștiga mai mult prin alte mijloace, iar cei cu venituri mici nu au suficienți bani pentru a economisi sau nu le place să economisească în produse bancare.

Cei din mediul rural slab dezvoltat și din orașele foarte mici nu economisesc mai degrabă din cauza veniturilor mici și a lipsei de încredere în bănci, în timp ce persoanele din orașele mari au un plus de descurajare cauzat de faptul că pot obține venituri mai mari investind în altceva decât în produse bancare.

13.4. Comportament de economisire în produse bancare

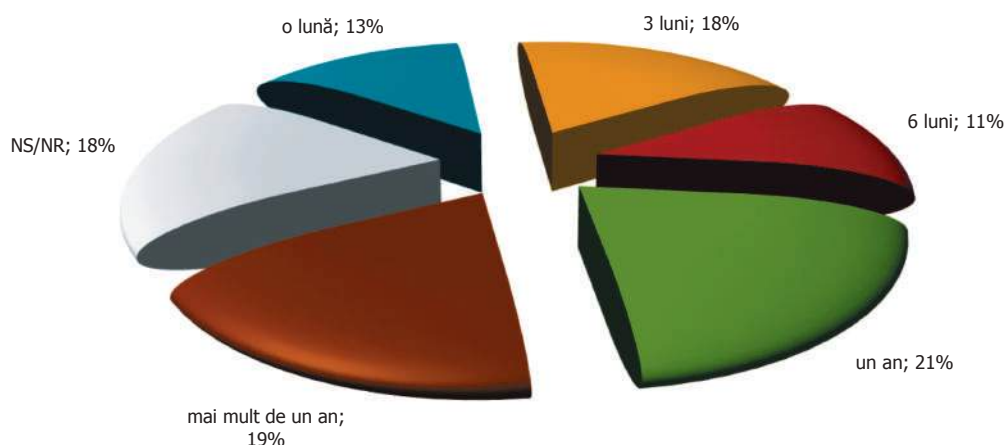
Dintre cei intervievați, 64% au declarat că nu au avut niciodată un cont în bănci, iar 33% dintre subiecți au sau au avut un cont în bănci.

Grafic 13.23. Care din următoarele afirmații este cea mai apropiată de situația Dumneavoastră?

Nu există o dominantă în ceea ce privește perioada preferată de economisire. 42% dintre subiecți preferă să economisească pentru o perioadă mai mică de 1 an, în timp ce 40% preferă să economisească pentru mai mult de un an.

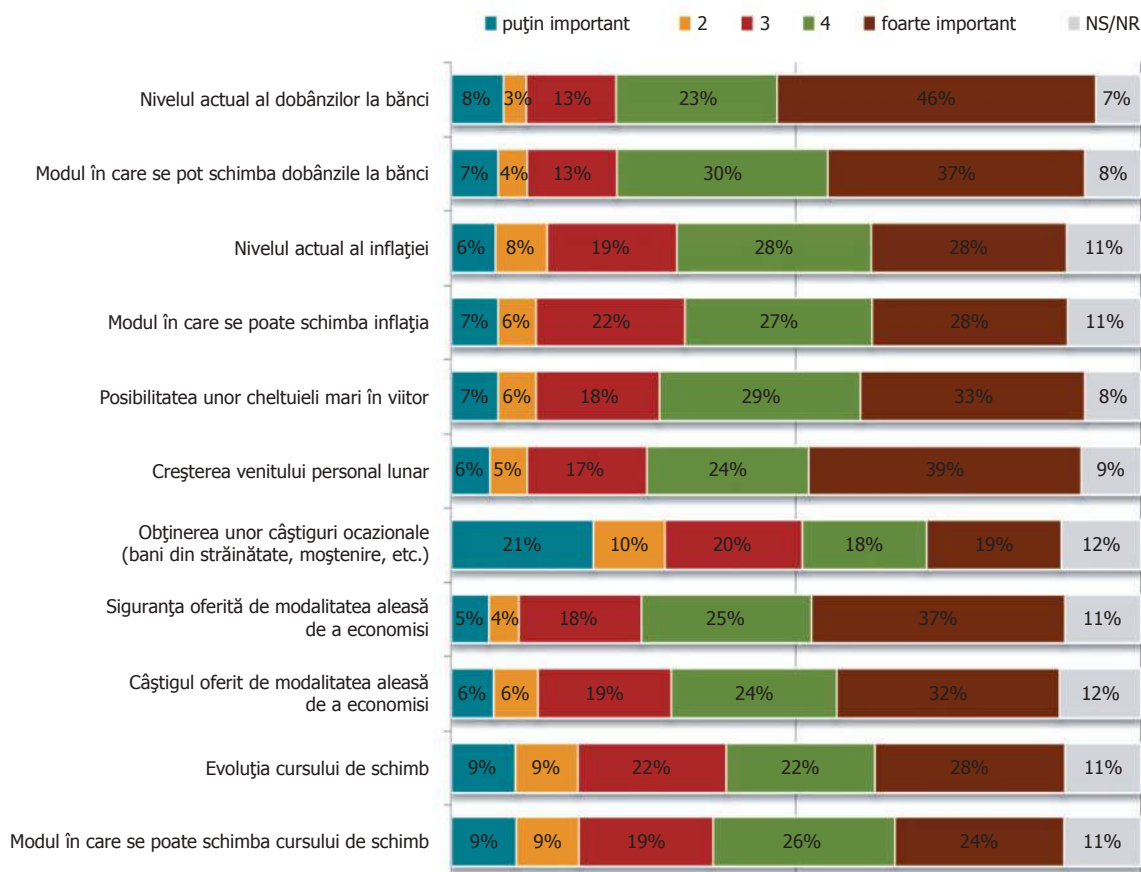
Grafic 13.24. Pe ce perioadă preferați să economisiți?

Cei care preferă să economisească pe o perioadă mai mare de un an economisesc sume mai mari, dar nu există o corelație directă între suma de bani economisită și perioada de timp preferată. Față de 2007 situația nu s-a modificat mult, diferența făcând-o ponderea ceva mai ridicată a celor care preferau să economisească pentru mai puțin de un an.

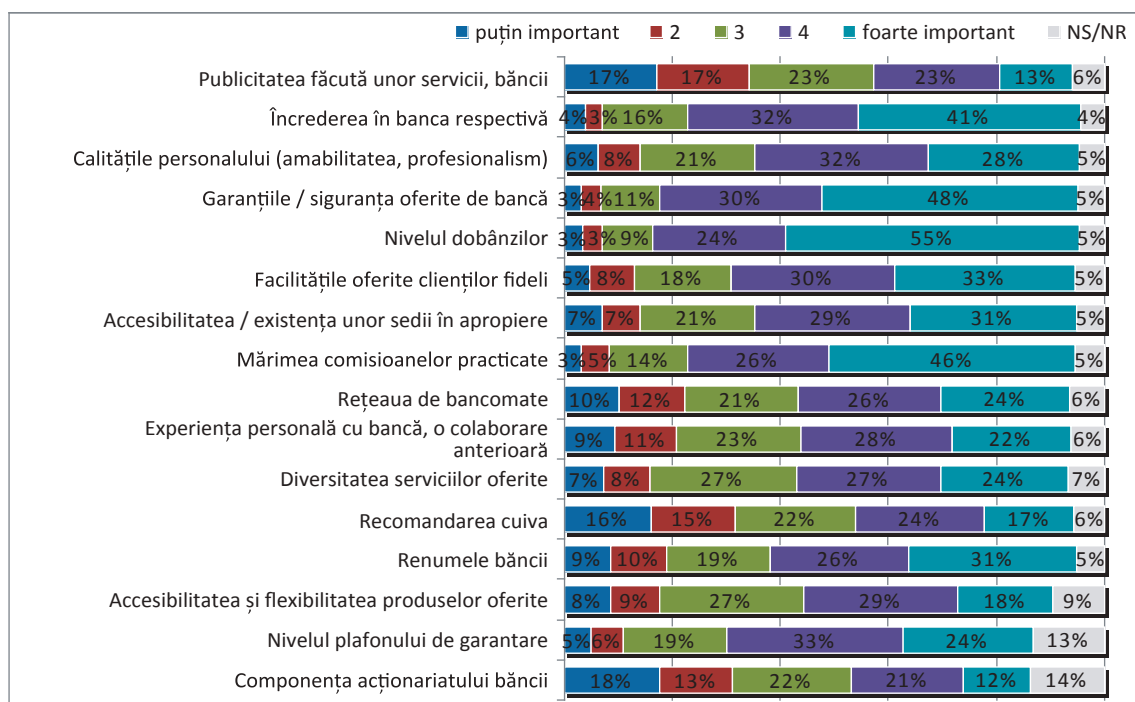
Nivelul dobânzilor și modul în care acestea se pot modifica reprezintă cele mai importante aspecte considerate atunci când indivizii decid să economisească prin bănci. Ele sunt urmate de modul în care va crește venitul personal și siguranța oferită. Deși românii apreciază ceva mai mult elementele de profit în raport cu elementele de siguranță, totuși se discută de un profit garantat, nu unul ocazional sau cu un coeficient ridicat de risc.

Grafic 13.25. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți să economisiți prin bănci?

În alegerea unei bănci contează, în primul rând, nivelul dobânzilor, garanțiile oferite de banca respectivă, mărimea comisioanelor practicate și încrederea în banca respectivă. Față de 2007 ierarhia de vârf nu s-a modificat deloc, fiind valorizate aceleași elemente.

Grafic 13.26. În ce măsură următoarele aspecte sunt importante atunci când alegeți o bancă?

Nivelul dobânzilor e mai important pentru cei cu venituri personale mari, de peste 1.500 RON, cu o medie de 4,6, pe o scală de la 1 la 5, unde 5 înseamnă importanță maximă, pentru cei cu un status ocupațional ridicat (4,5), pentru cei cu educație superioară (4,5) și pentru cei cu venituri familiale mari, de peste 3.000 RON (4,5), în timp ce este mai puțin important pentru elevi și studenți (3,7), cei din Oltenia, (3,9), cei neocupați (3,9) și cei fără venit (4,1).

Garanțiile oferite de bănci sunt mai importante pentru cei cu venituri familiale mici, sub 500 RON (4,7), dar și pentru cei cu venituri familiale mari, peste 3.000 RON (4,5), pentru cei fără venit (4,4), pentru cei din mediul rural cu dezvoltare medie (4,5), patroni și liber profesioniști (4,4), pentru cei cu venituri personale mari, peste 1.500 RON (4,4) în timp ce sunt mai puțin importante pentru cei de peste 70 ani (4,0), elevi și studenți (4,0) și pentru cei din mediul rural dezvoltat (4,0).

Mărimea comisioanelor bancare e mai importantă pentru cei cu venituri familiale mici, sub 500 RON (4,6), pentru cei cu venituri personale mari, peste 1.500 RON (4,4), pentru cei din orașele cu 30-100 mii locuitori (4,4), în timp ce aceasta este mai puțin importantă pentru elevi și studenți (3,6), pentru cei cu venituri familiale medii, între 501 și 1.000 RON (3,8), persoane casnice și șomeri (3,8) și pentru cei din orașele cu 100-200 mii locuitori (3,8).

Încrederea în bancă e mai importantă pentru cei din orașele cu 30-100 mii locuitori (4,3), cei cu venituri familiale medii, între 501-1.000 RON sau ridicate, peste 3.000 RON (4,2), pensionari (4,2) și mai puțin importantă pentru elevi și studenți (3,7), cei din mediul rural dezvoltat (3,8), cei din Oltenia (3,8), cei fără venit personal (3,9).

Nu există diferențe semnificative statistic în ceea ce privește importanța principalelor criterii de alegere a băncii între cei care dețin depozite bancare, certificate de depozit, conturi curente și cei care nu utilizează asemenea forme de economisire.

Trei din cinci persoane care dețin un cont bancar au fost informate cu privire la modul în care le sunt garantate depozitele bancare. În comparație cu 2007 situația e relativ similară, raportul dintre informați și neinformați fiind de 2 la 1.

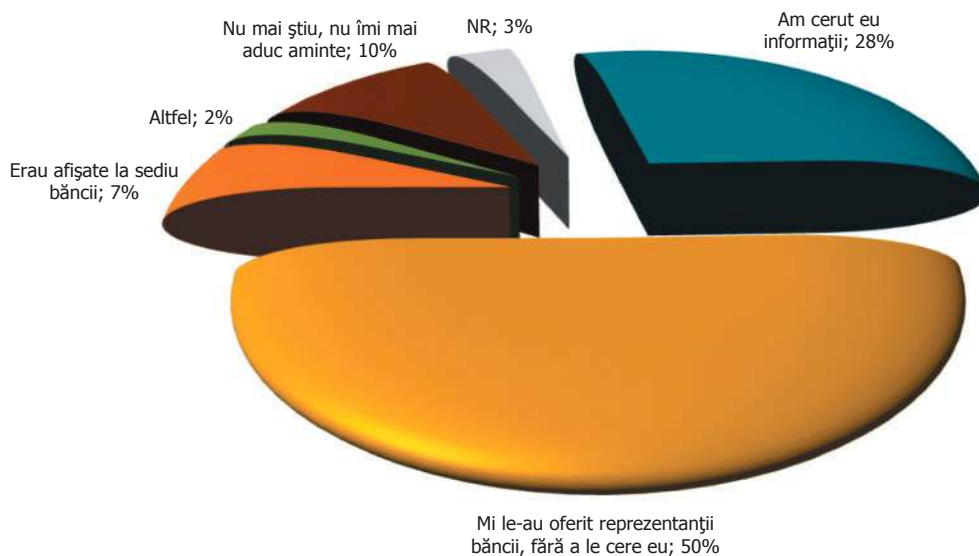
Grafic 13.27. În momentul în care ați deschis un cont sau depozit bancar, vi s-a spus ceva despre modul în care vă sunt garantate depunerile?

Au fost într-o mai mică măsură informați tinerii (18-25 ani), persoanele cu un grad scăzut de educație, persoanele casnice, șomerii, cei cu venituri mici, rezidenții din localitățile cu 30-200 mii locuitori.

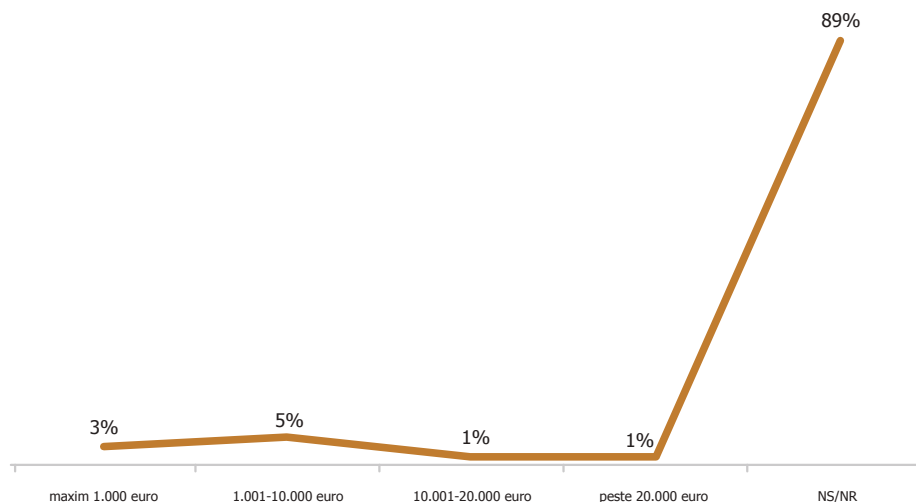
Jumătate dintre cei informați despre garantarea depozitelor au obținut informația fără a o solicita în timp ce 28% au cerut să li se furnizeze asemenea informații. Față de 2007 se constată o reducere ușoară a ponderii celor care au cerut informații, dar și a ponderii situațiilor în care reprezentanții băncii au oferit aceste informații fără o solicitare prealabilă din partea deponenților.

Grafic 13.28. Cum ați intrat prima dată în posesia acestor informații?

Totuși, se remarcă o scădere de la 95% la 89% a ponderii celor care nu pot indica o valoare a plafonului de garantare, și o ușoară creștere a ponderii celor care au indicat valoarea exactă (de la 10% în 2007 la 13% în 2008).

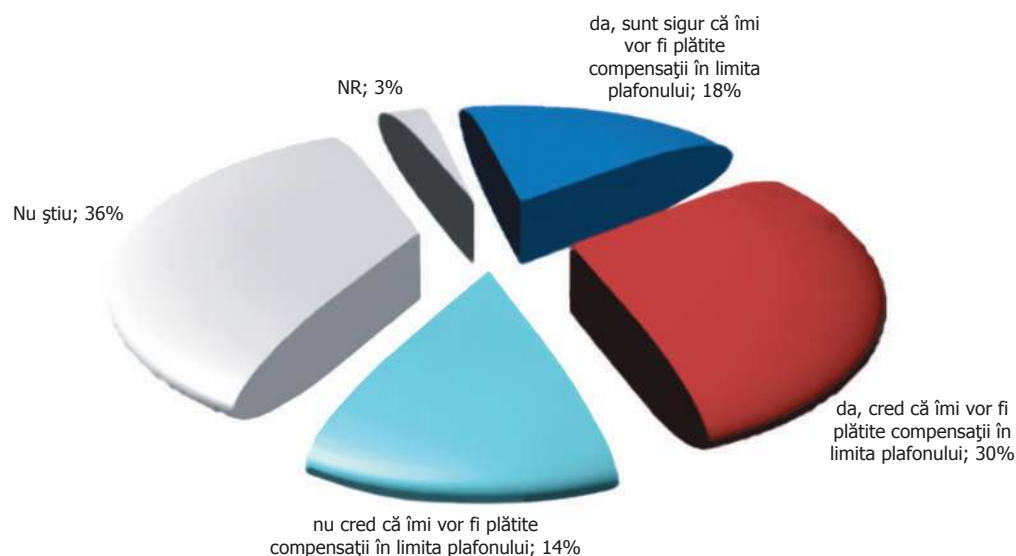
Grafic 13.29. Ne puteți spune aproximativ care e valoarea plafonului de garantare, exprimată în euro?

Sunt mai puțin informați în privința plafonului de garantare vârstnicii (92%), cei cu educație vocațională (92%), cei neocupați, elevii, studenții (96%) sau pensionarii, persoanele casnice (94%), cei fără venit personal (100%), cei cu venituri familiale reduse (95%), cei din mediul rural cu o dezvoltare medie (98%).

Numai 18% dintre cei care au conturi în bănci sunt siguri că, în cazul unui faliment, li se vor plăti compensații în limita plafonului de garantare, în timp ce 30% afirmă acest lucru cu un anumit grad de încredere iar 14% deponenți nu cred că li se vor plăti compensații.

Grafic 13.30. În cazul în care banca la care aveți economii intră în faliment, Dvs. ce credeți, vi se vor plăti sau nu compensații în limita plafonului de garantare?

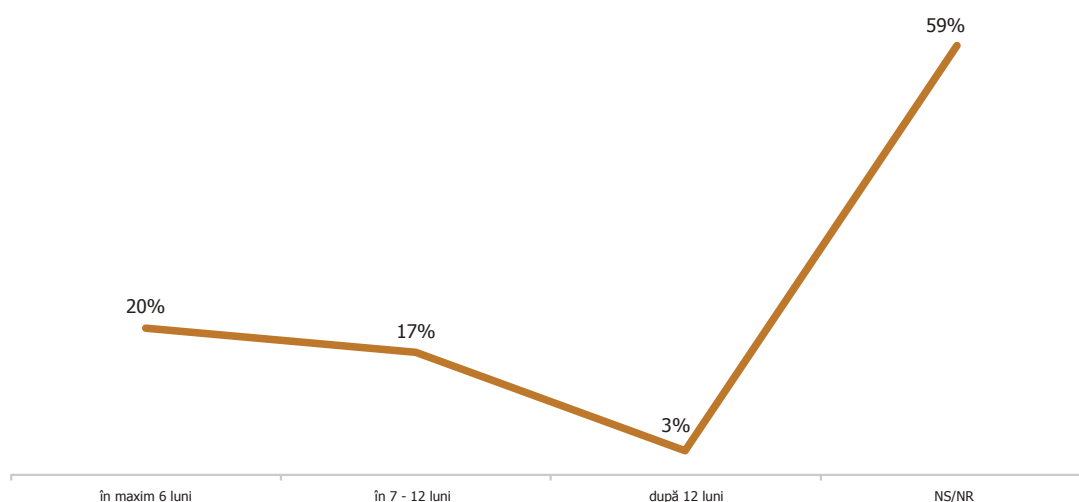

Cei care consideră că ar beneficia de compensații, apreciază că le vor primi în circa 9 luni (valoare medie).

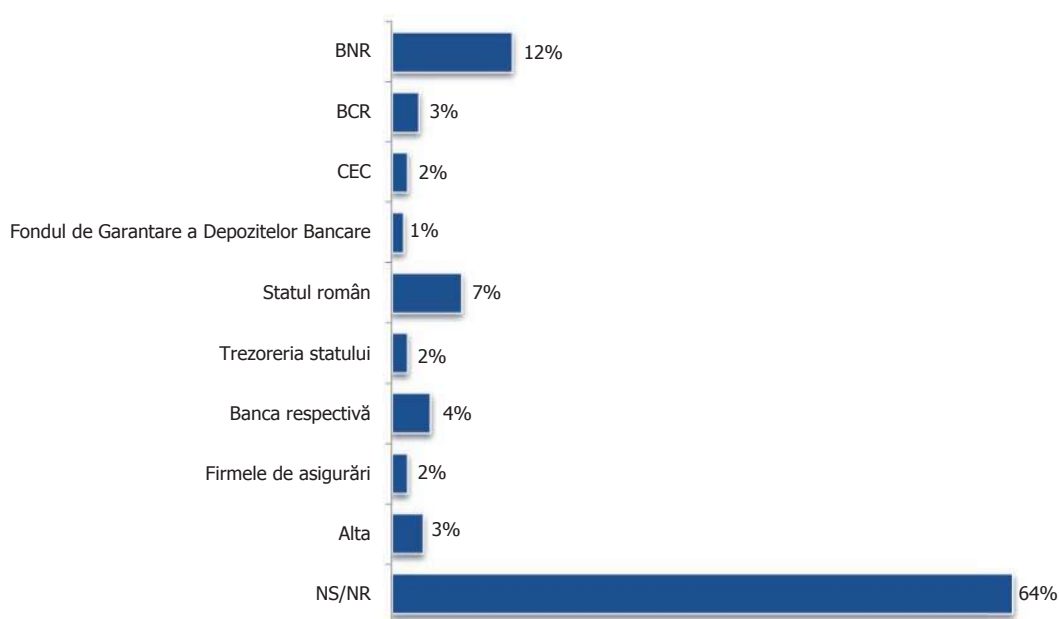
Nu cred într-o mai mare măsură că le vor fi plătite compensații tinerii (18-30 ani), 14%, maturii (31-50 ani), 15%, cei cu studii liceale (18%), cei neocupați, elevii, studenții (22%), pensionarii (15%), persoanele casnice, șomerii (14%), cei cu venituri personale scăzute (maxim 500 RON), 18%, sau medii (501-1.000 RON), 17%, cei cu venituri familiale medii (1.500-2.000 RON), 18%, sau medii-ridicate (2.001-3.000 RON), 17%, cei din orașele cu peste 100 mii locuitori (36%), cei din Moldova, 19%.

Grafic 13.31. Din câte știți Dvs., în cât timp vor fi plătite aceste compensații?

Aceste compensații vor fi plătite, în opinia acelorași subiecți, de BNR (12%) sau statul român (7%), în timp ce 64% nu știu cine va efectua aceste plăți.

Graficul 13.32. Din câte știți Dvs., ce instituție va plăti aceste compensații?

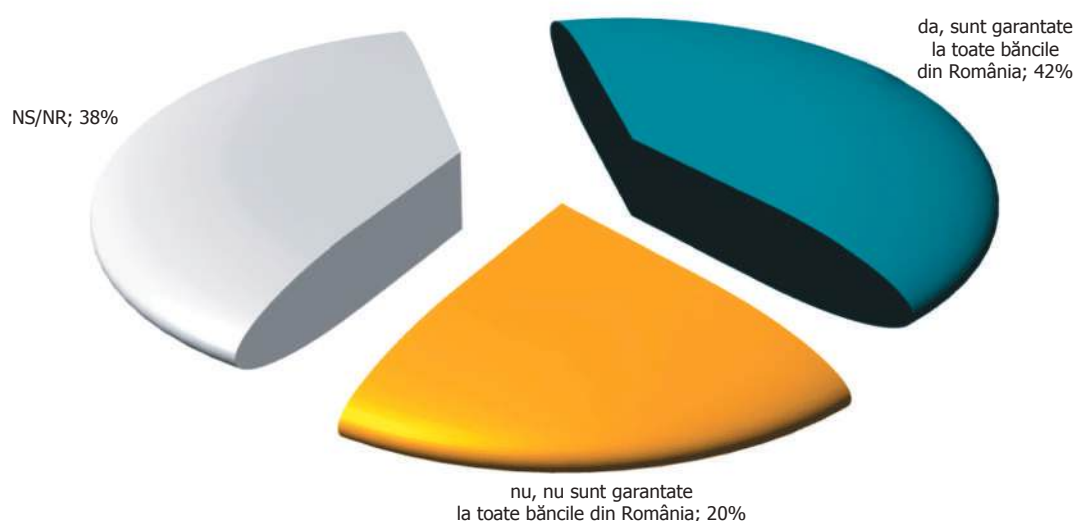

În ce privește nominalizarea instituției care plătește compensațiile, BNR este menționată într-o mai mare măsură ca fiind instituția care va plăti compensațiile de către tinerii de 18-30 ani (16%) sau persoanele de 51-70 ani (14%), de cei cu educație vocațională (14%), liceală (15%) sau superioară (16%), de șomeri, persoane casnice (17%), de persoanele angajate (16%), de cei cu venituri familiale medii (1.500-2.000 RON) (15%), de cei din mediul rural slab dezvoltat (18%) sau mediu dezvoltat (22%), de cei din Banat-Crișana-Maramureș (28%) sau Muntenia-Dobrogea (16%).

Fondul de Garantare a Depozitelor în Sistemul Bancar e menționat mai degrabă de bărbați, de cei peste 70 ani, de cei cu educație superioară, de pensionari sau angajați, de cei cu venituri familiale medii (1.500-2.000 RON), de cei din orașele cu peste 100 mii locuitori, de cei din Banat-Crișana-Maramureș și București.

42% dintre cei care consideră că vor primi compensații declară că sunt garantate depozitele de la toate băncile, în timp ce 20% consideră că sunt garantate numai depozitele de la anumite bănci.

Grafic 13.32. Din câte știți Dvs., sunt garantate depunerile la toate băncile din România sau numai la anumite bănci?

Persoanele de vârstă medie (31-50 ani) declară în proporție de 54% că sunt garantate depozitele la toate băncile, în timp ce tinerii (18-30 ani) declară în proporție de 28% că sunt garantate depozitele doar de la anumite bănci. Cei cu educație superioară declară în proporție de 52% că sunt garantate depozitele la toate băncile, în timp ce cei cu educație postliceală declară în proporție de 44% că sunt garantate depozitele doar de la anumite bănci.

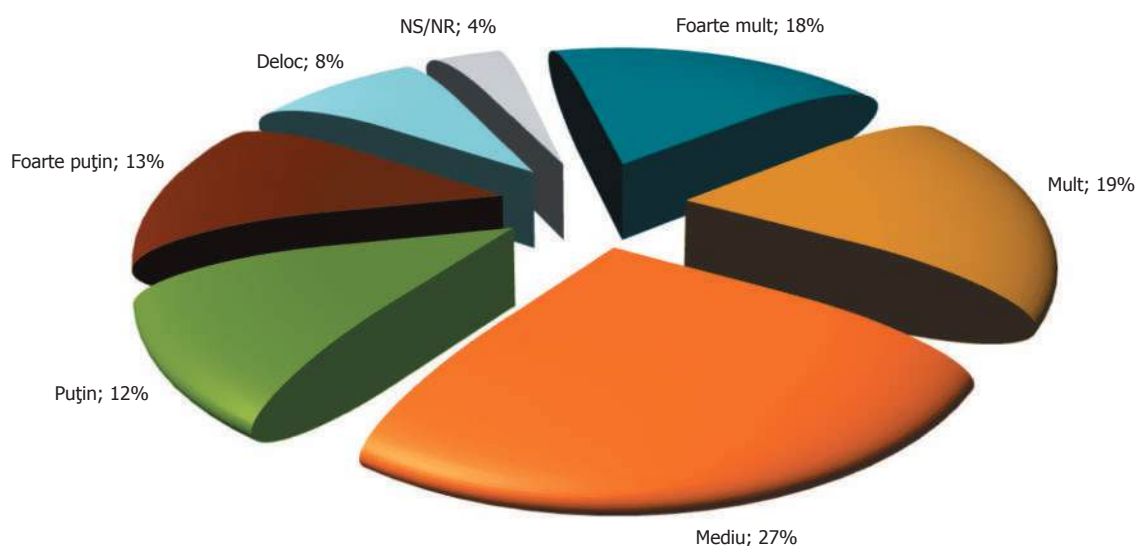
Patronii și liber profesioniștii sunt cei mai convinși, în proporție de 63%, de faptul că sunt garantate toate depozitele, indiferent de bancă, în timp ce pensionarii sunt cei mai pesimiști, 24% considerând că depozitele sunt garantate preferențial. Cei cu venituri personale medii-

ridicate (1.000-1.500 RON) declară în proporție de 44% că sunt garantate depozitele la toate băncile, în timp ce cei cu venituri personale mici (maxim 500 RON) declară în proporție de 33% că sunt garantate depozitele doar de la anumite bănci.

Cei din orașele cu peste 200 mii locuitori consideră în proporție de 66% că sunt garantate toate depozitele, în timp ce 40% dintre cei din mediul rural dezvoltat consideră că depozitele sunt garantate preferențial. Trei sferturi dintre bucureșteni cred că sunt garantate toate depozitele, în timp ce 33% dintre cei din Muntenia-Dobrogea consideră că nu sunt garantate toate depunerile.

Ceva mai mult de o treime dintre cei care dețin depozite în bănci sunt interesați în mare și foarte mare măsură de informații privind depozitele bancare, dobânzile, modurile de garantare, alte forme de economisire / investire în timp ce 33% sunt puțin sau foarte puțin interesați.

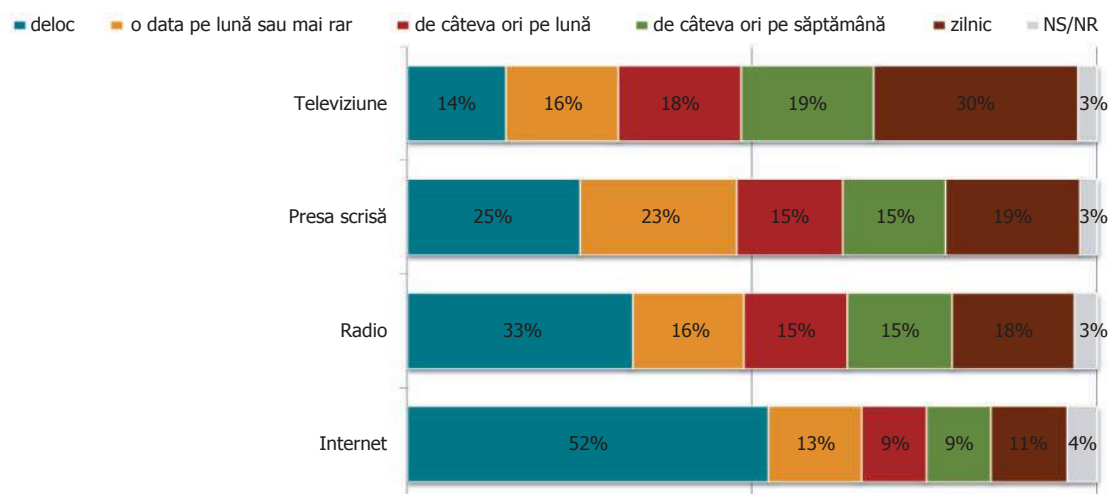
Grafic 13.33. În ce măsură vă interesează informații privind depozitele bancare, dobânzile, modurile de garantare, alte forme de economisire / investire?

Sunt mai interesate de informațiile de natură bancară și financiară persoanele de vârstă medie (31-50 ani), cei cu educație liceală, patronii, liber-profesioniștii, cei cu venituri personale medii-ridicate (1.000 RON-1.500 RON), cei cu venituri familiale medii și ridicate (peste 1.500 RON), cei din București.

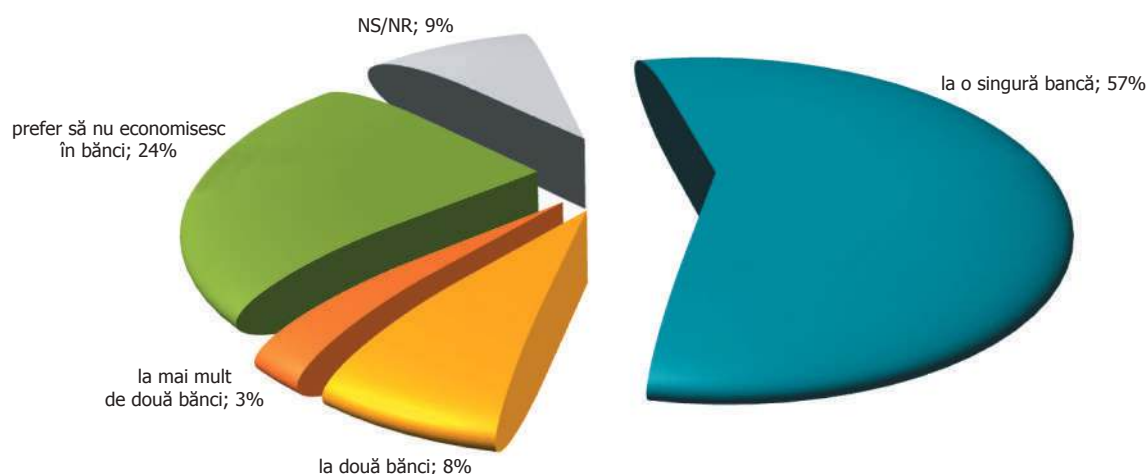
Sursele de informații utilizate sunt, în ordinea penetrării, televiziunea, presa scrisă, radioul și Internet-ul.

Grafic 13.34. Cât de des vă informați în privința problemelor economic-financiare (depozite bancare, dobânzi, moduri de garantare, alte forme de economisire / investire) din următoarele surse?

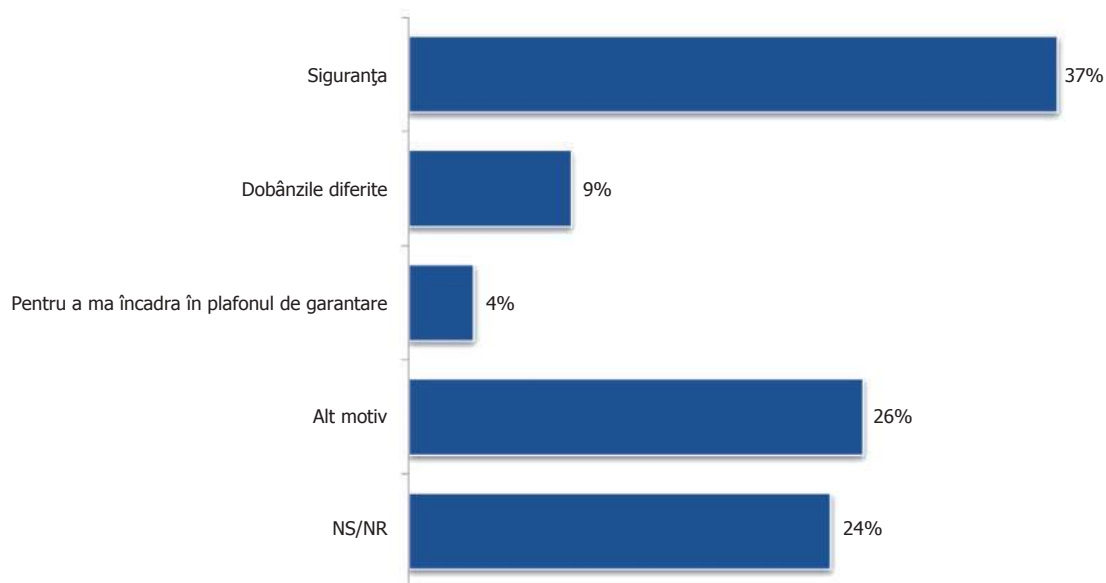
57% dintre cei care au sau au avut un cont bancar preferă relația cu o singură bancă, în timp ce 11% preferă relația cu mai multe bănci, motivând-o în special prin nevoia de siguranță pentru economii. În general, cei care aleg mai multe bănci sunt cei care dețin venituri mai ridicate și reușesc să economisească ceva mai mult.

Grafic 13.35. În acest moment economisiți la o singură bancă, la două sau mai multe bănci?

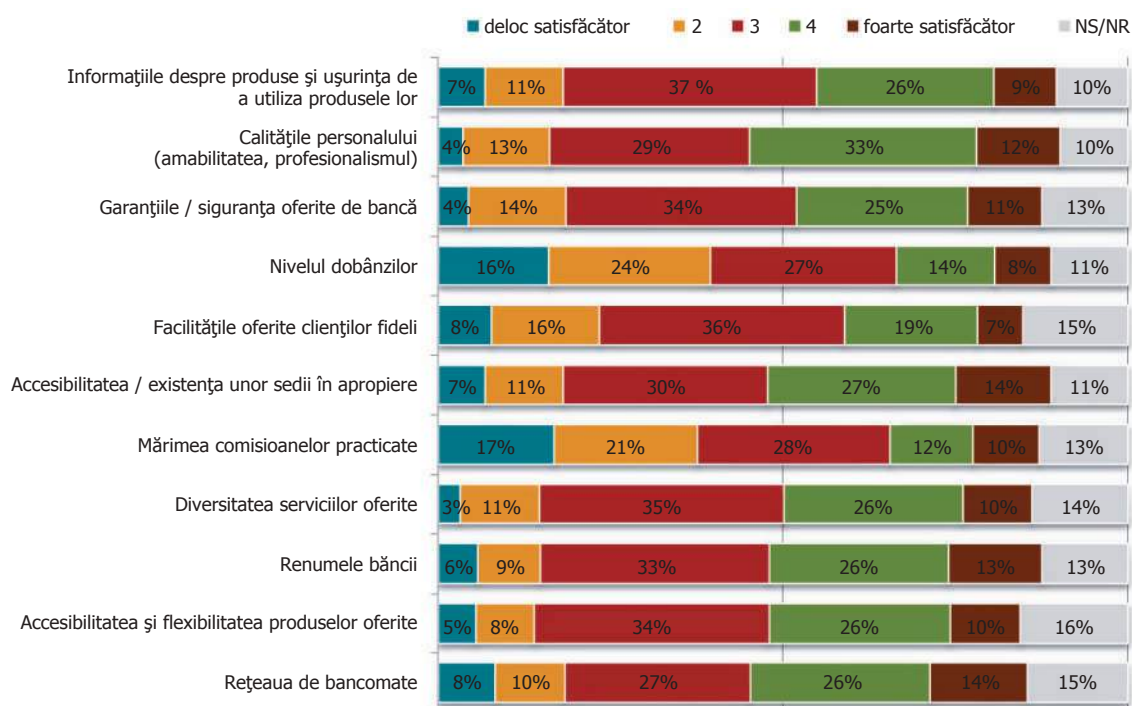

În raport cu propriile standarde, clienții băncilor găsesc cele mai satisfăcătoare aspecte ale activității bancare ca fiind calitatea personalului, renumele băncii, apropierea de locuință, în timp ce mai nesatisfăcătoare consideră aspecte ca nivelul dobânzilor, mărimea comisioanelor, facilitățile oferite clienților fideli.

Grafic 13.36. Care e motivul pentru care ați ales să economisiți în mai multe bănci?

Grafic 13.37. În ce măsură credeți că băncile din România satisfac cerințele dumneavoastră cu privire la...?

55% dintre subiecți au declarat că au găsit o bancă pe măsura pretențiilor lor, în timp ce 33% nu au descoperit încă una.

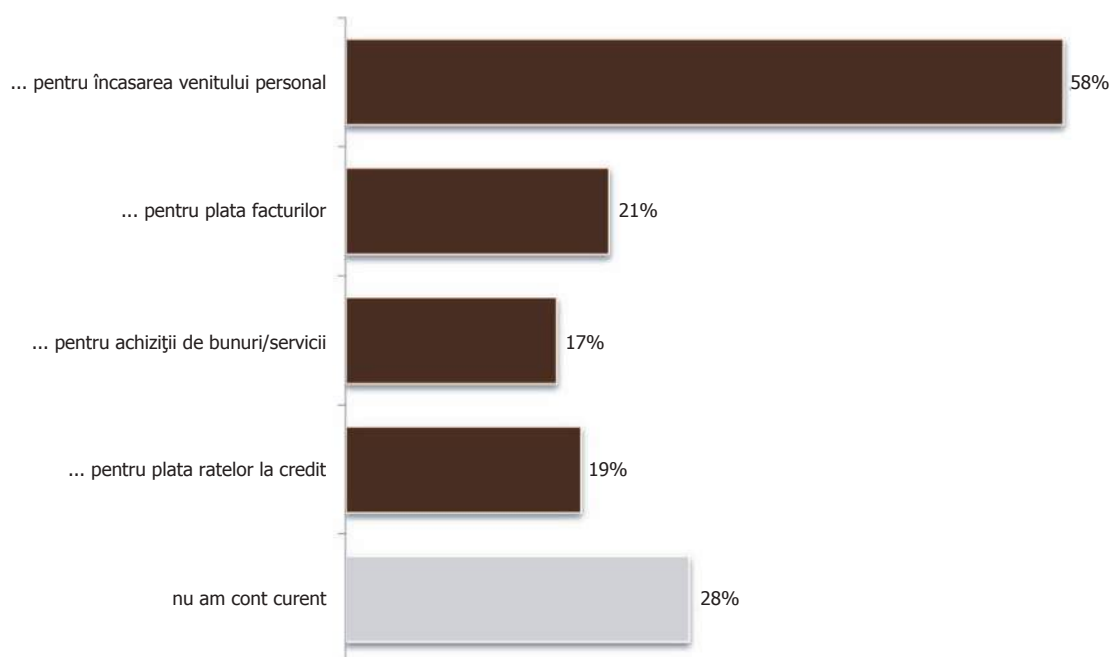
Grafic 13.38. Ați găsit vreo bancă, care să corespundă, în linii mari, cerințelor dumneavoastră?

Interesant e faptul că 14% dintre cei care au identificat o bancă pe măsura standardelor lor au o relație cu două sau mai multe bănci, în timp ce acei care nu au identificat-o preferă, în proporție de 41%, să nu mai economisească în bănci.

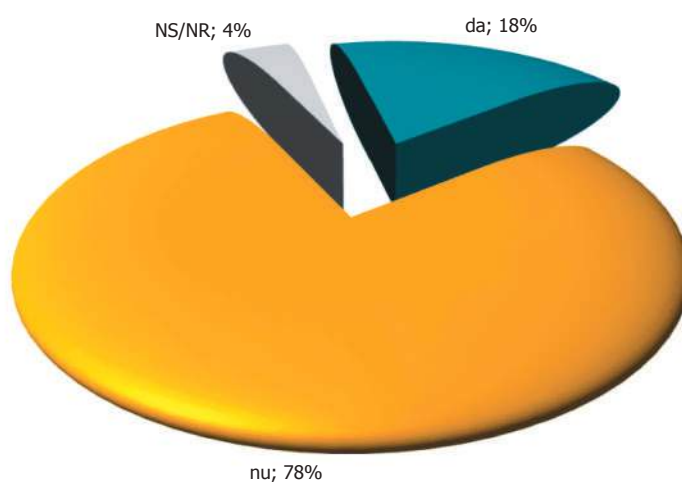
Aproape trei sferturi (72%) dintre cei care au sau au avut un cont în bancă au declarat deținerea unui cont curent, majoritatea pentru a-și încasa veniturile proprii (58%).

Grafic 13.39. Aveți un cont curent (inclusiv cont de card) pe care îl folosiți...?

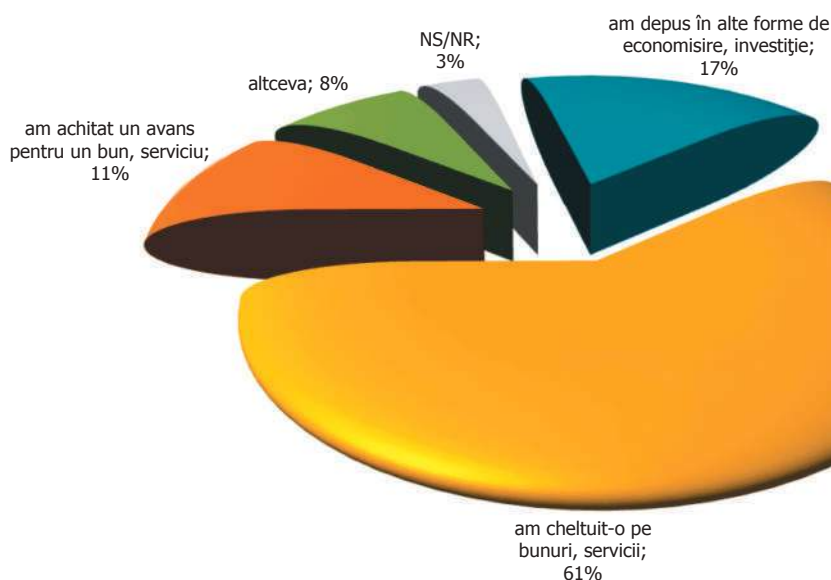
În 2007, circa 18% dintre subiecții care au sau au avut un cont în bancă au lichidat un cont sau depozit, valoare similară cu cea înregistrată pentru 2006.

Grafic 13.40. În 2007 ați lichidat vreun cont sau depozit, în lei sau valută?

Și motivația lichidării e cvasi-similară, peste 72% dintre subiecți cheltuind suma respectivă, în timp ce în jur de 17% au preferat o altă formă de economisire/investire.

Grafic 13.41. Ce ați făcut cu cea mai mare parte din acești de bani?

Printre cei care au lichidat un cont sau depozit în lei sau valută se numără persoanele cu educație postliceală (26%) sau superioară (23%), patronii, liber-profesioniștii (42%), dar și persoanele casnice, șomerii (25%), cei cu venituri personale mari, peste 1.500 RON (33%), cei cu venituri familiale mari, peste 3.000 RON (36%), cei din mediul rural dezvoltat (26%), sau orașele mari cu 100-200 mii locuitori (22%), cei din Moldova (30%).

Persoanele peste 70 ani, cei cu educație superioară, pensionarii sau cei ocupați, cei cu venituri personale medii-ridicate (1.000-1.500 RON) sau cei cu venituri familiale medii și ridicate (peste 2.000 RON), cei din orașele cu peste 100 mii locuitori, cei din București sau din Banat-Crișana-Maramureș au căutat într-o mai mare măsură alte forme de economisire.

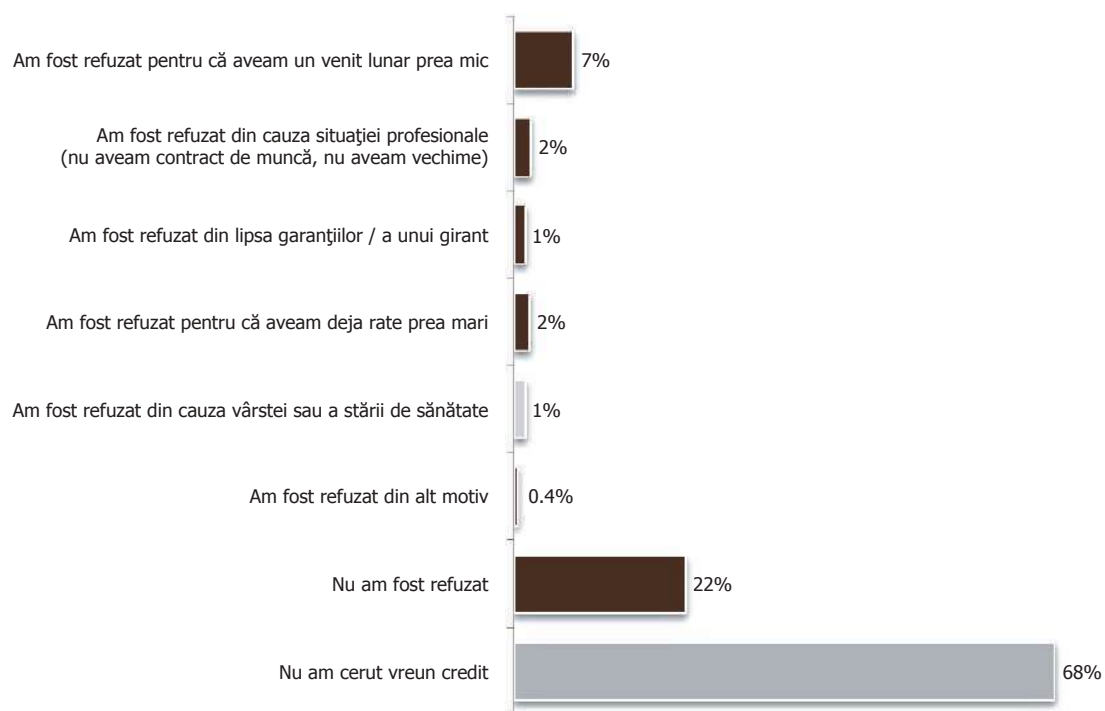
Tinerii (18-30 ani) sau adulții (31-50 ani), cei cu educație elementară, vocațională sau liceală, cei neocupați, elevii, studenții sau persoanele casnice, șomerii, cei cu venituri personale mici și medii (maxim 1.000 RON), cei din mediul rural sau orașele sub 30 mii locuitori, cei din Transilvania sau Muntenia-Dobrogea au preferat într-o mai mare măsură să cheltuiască sumele din depozit.

13.5. Comportament de utilizare a creditelor bancare

Scopul acestei secțiuni este de a oferi o imagine asupra utilizării creditelor bancare și a factorilor care influențează contractarea unui credit.

Dintre cei intervievați, circa 68% nu au încercat să obțină un credit în ultimii 2 ani. Dintre ceilalți, 22% nu au fost refuzați, în timp ce celorlalți nu li s-au aprobat cererile în special din cauză că aveau un venit prea mic.

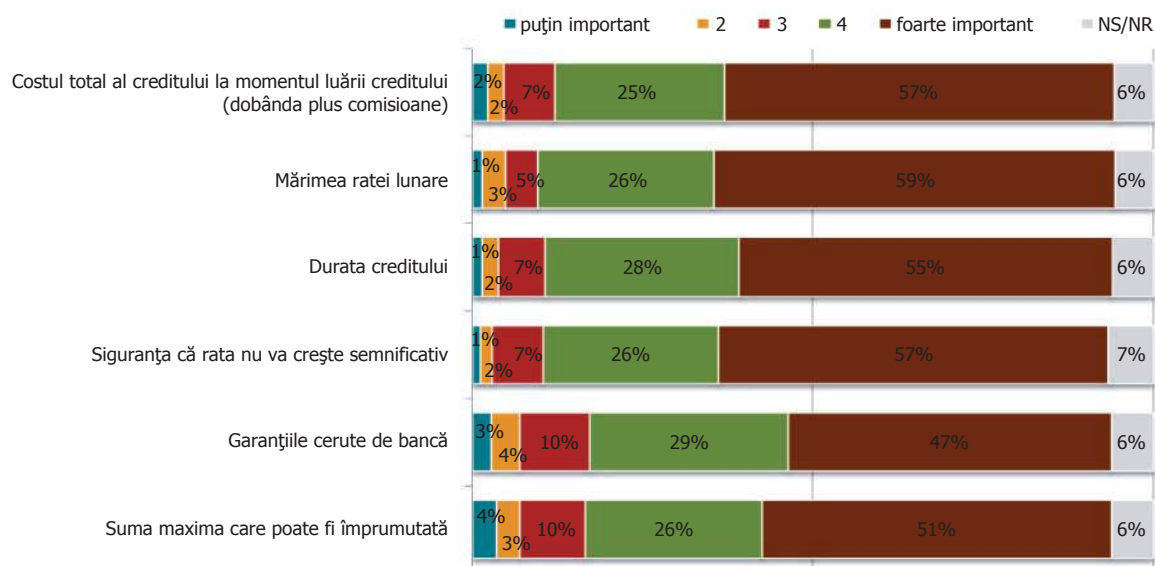
Grafic 13.42. În ultimii doi ani, vreo bancă v-a refuzat acordarea unui credit?
Dacă da, care au fost motivele?

30% dintre respondenți au experiența creditului, iar 20% au în prezent un credit. În contractarea unui credit, toți factorii implicați (cost total, mărime a ratei lunare, durată,

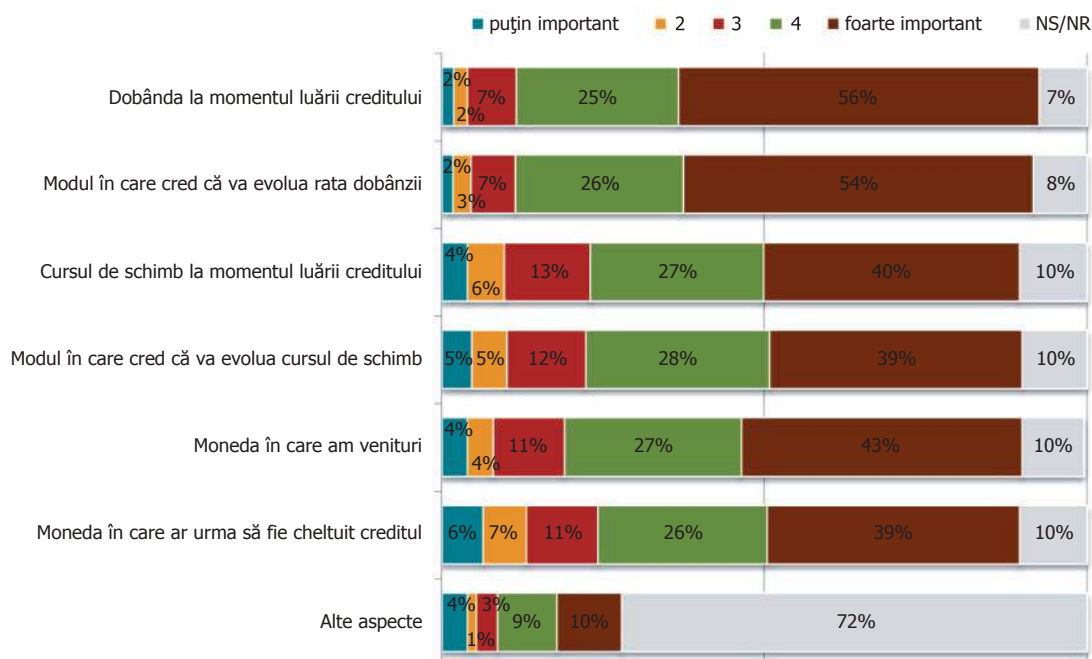
siguranța că rata nu va crește semnificativ, etc.) dețin un rol foarte important, fiind evaluați aproape similar.

Grafic 13.43. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți ce credit să luați?

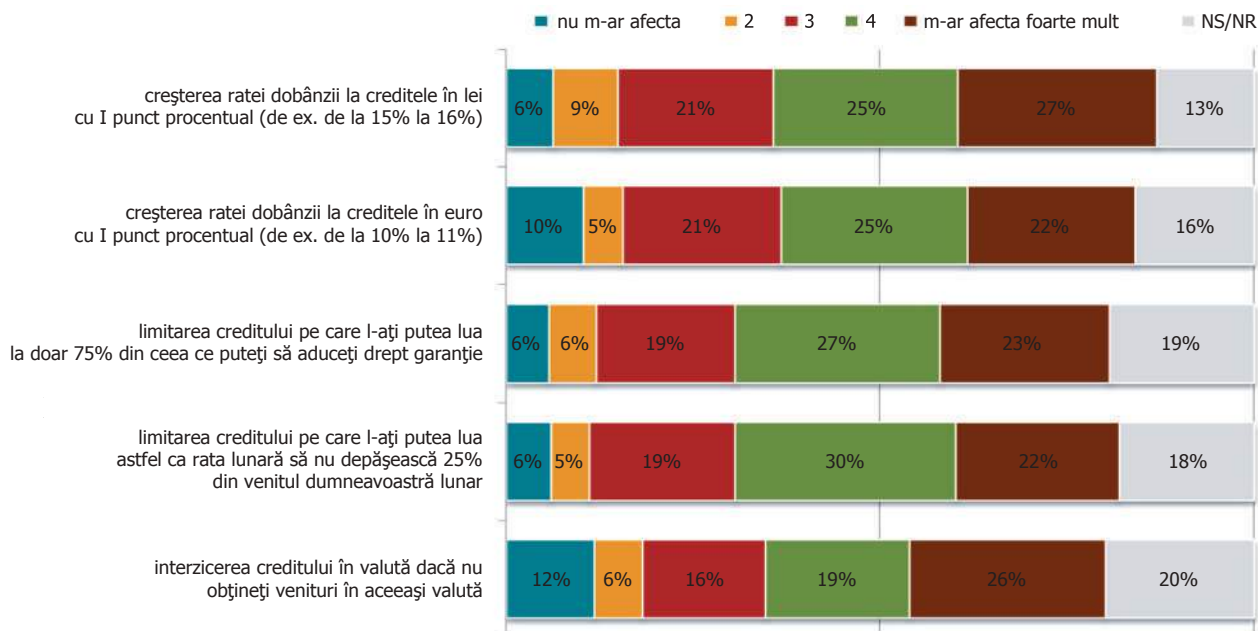
Decizia de a contracta un credit în lei sau valută depinde în primul rând de rata dobânzii în momentul creditării și de modul în care va evolua aceasta, deși toate celelalte aspecte, cursul de schimb, modul în care va evolua acesta, moneda în care a fost contractat creditul și moneda venitului sunt considerate importante.

Grafic 13.44. Cât de importante sunt următoarele aspecte atunci când decideți dacă să luați un credit în lei sau în valută ?

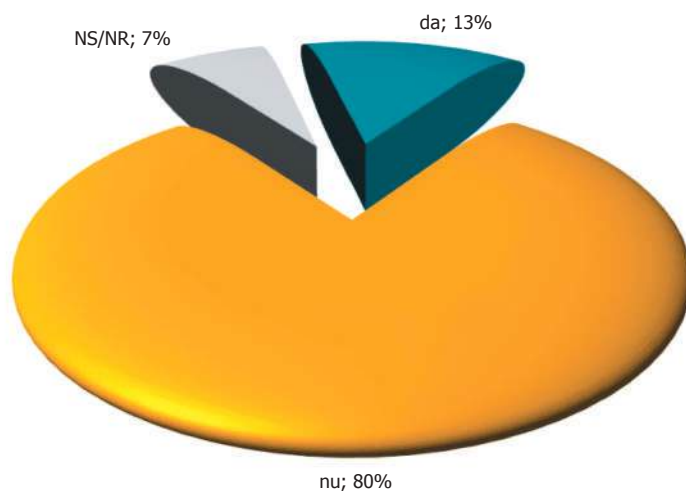
Creșterea ratei dobânzii la creditele în lei și limitarea creditului la o rată lunară de maxim un sfert din venitul lunar reprezintă cele mai importante aspecte care ar putea influența luarea unui credit.

Grafic 13.45. În ce măsură v-ar afecta următoarele aspecte decizia de a lua un credit?

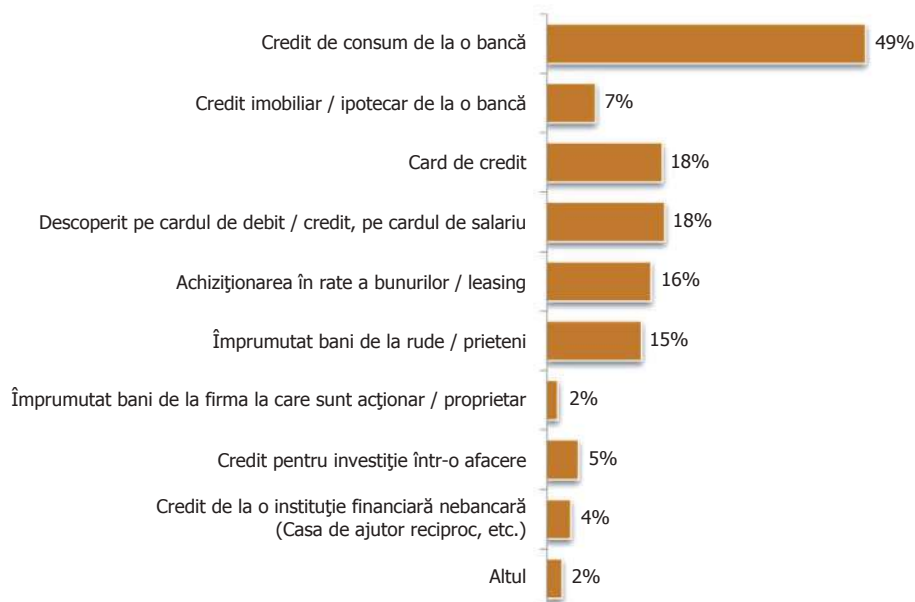
Contractarea de credite de la mai multe bănci pentru a putea completa suma necesară este o practică întâlnită în cazul a doar 13% dintre subiecții care au sau au avut un credit.

Grafic 13.46. Ați luat vreodată credite de la bănci diferite pentru că nu vi s-a acordat suma cerută de la o singură bancă?

Principalele credite contractate sunt creditele de consum (49% dintre cei care au sau au avut un credit), overdraft-ul și cardul de credit, cu o pondere de 18% fiecare, achiziționarea în rate/leasing-ul (16%).

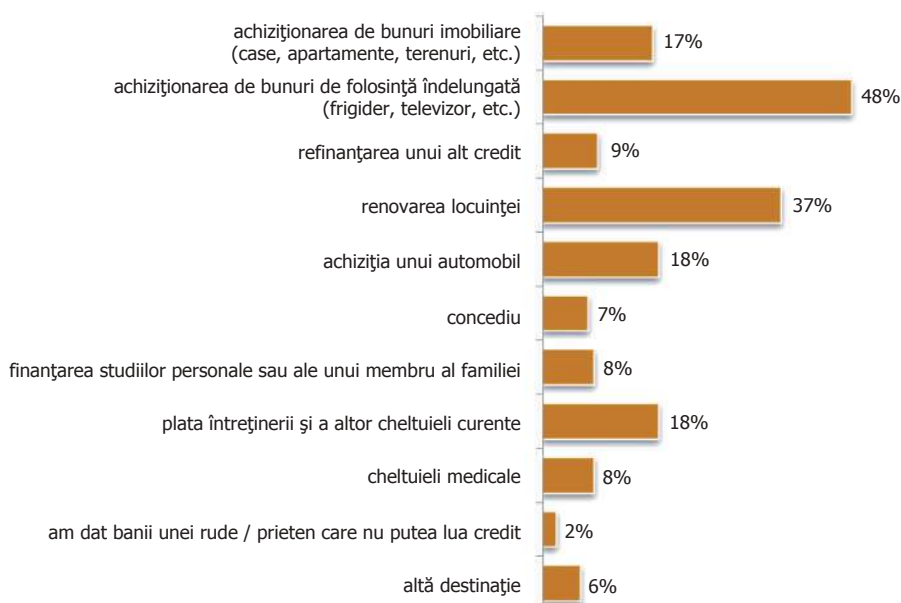
Grafic 13.47. La ce tip de credit ați apelat în ultimii doi ani ?

13% dintre subiecți au contractate credite la două sau mai multe bănci, majoritatea acestor credite (76%) fiind exclusiv în lei, în timp ce numai 13% sunt exclusiv în valută. Aproape jumătate (49%) din credite sunt cu dobândă fixă, iar 40% sunt cu dobândă variabilă.

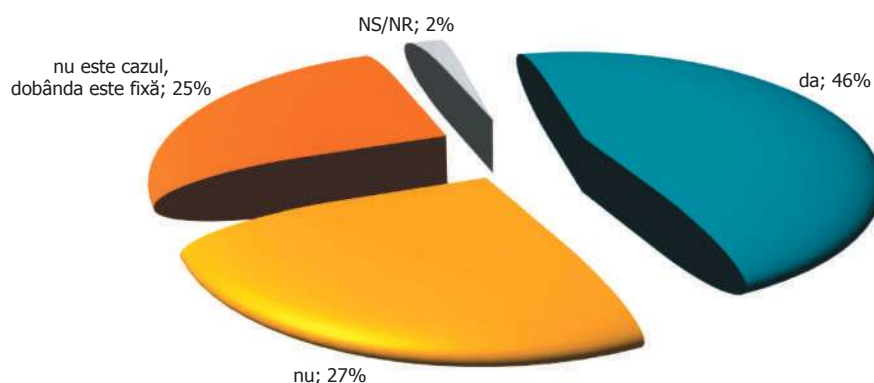
Principalele direcții în care au fost utilizate creditele contractate sunt: achiziționarea de bunuri de larg consum (televizoare, frigidere, etc.) (48%); renovarea locuințelor (37%); plata întreținerii (18%); achiziția unui automobil (18%); achiziția de bunuri imobiliare (17%).

Grafic 13.48. Dacă ați luat unul sau mai multe credite în ultimii doi ani, acesta/acestea a fost folosit /folosite pentru...?

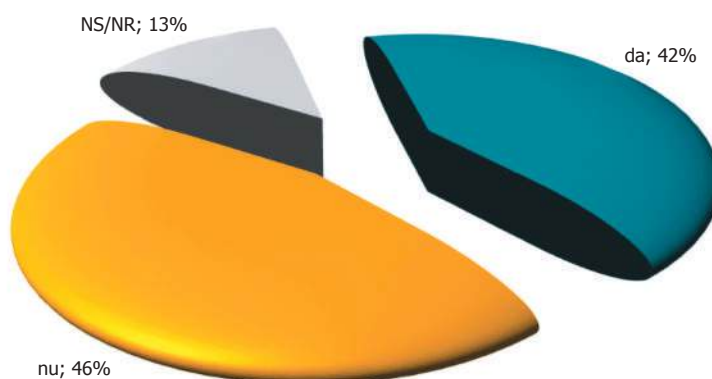
În privința gradului de informare despre anumite aspecte adiacente contractării unui credit, numai 46% dintre subiecți au fost informați despre faptul că în situația în care au unul sau mai multe credite luate de la bănci, o creștere mare a dobânzii duce la o creștere mare a ratei pe care trebuie să o plătească lunar, în timp ce 27% nu au fost informați.

Grafic 13.49. În situația în care aveți unul sau mai multe credite luate de la bănci, o creștere mare a dobânzii duce la o creștere mare a ratei pe care trebuie să o plătiți lunar. Acest fapt v-a fost explicat în momentul acordării creditului/creditelor?

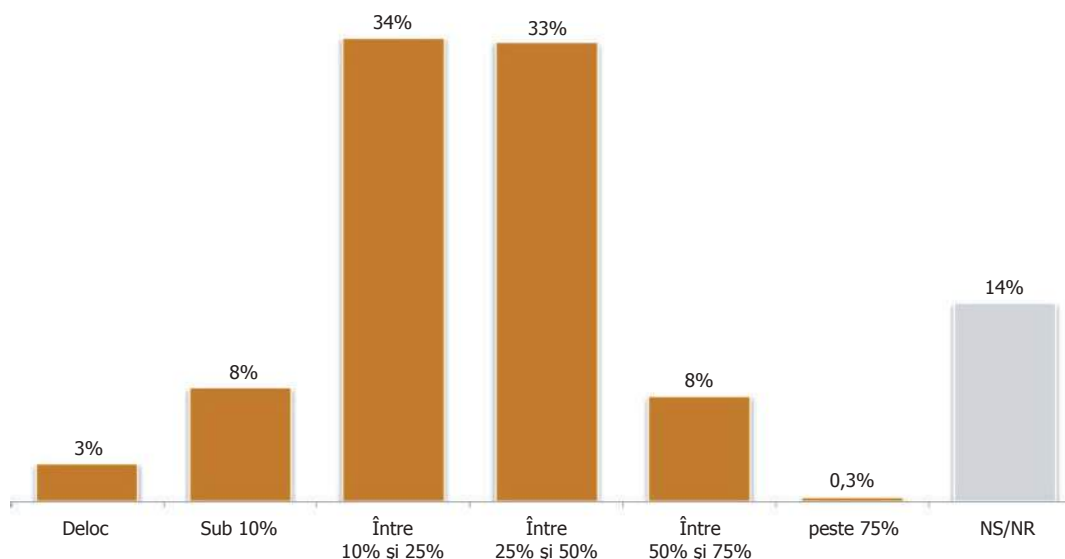
O situație ceva mai negativă o putem observa în cazul în care subiecții au unul sau mai multe credite în valută luate de la bănci iar o depreciere a monedei naționale duce la o creștere a ratei pe care trebuie să o plătească, informație pe care o dețin numai 42%, iar 46% nu au auzit de ea.

Grafic 13.50. În situația în care aveți unul sau mai multe credite în valută luate de la bănci, o depreciere, scădere a monedei naționale duce la o creștere mare a ratei pe care trebuie să o plătiți lunar. Acest fapt v-a fost explicat în momentul acordării creditului/creditelor?

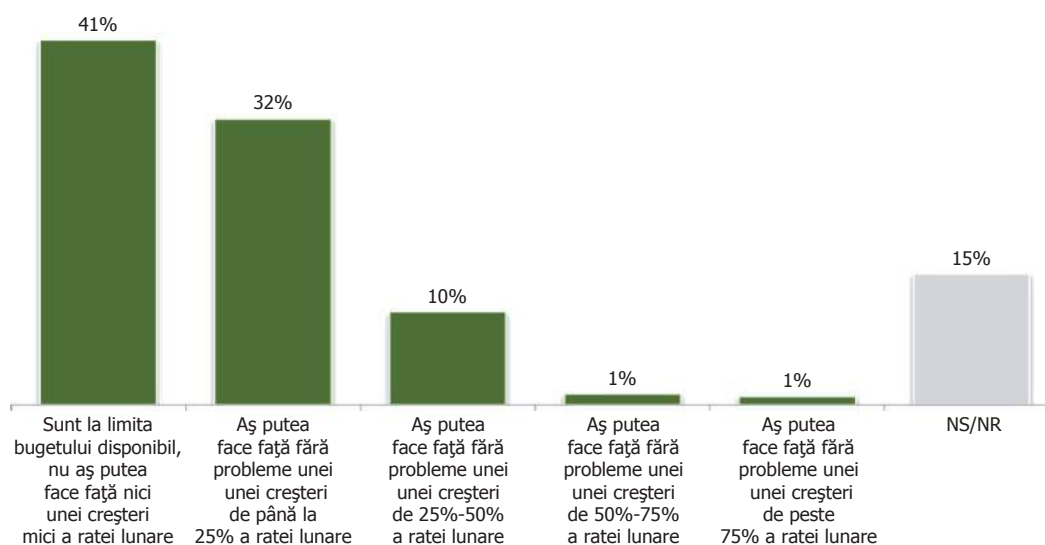
Pentru creditele pe care le au contractate, respondenții plătesc, în medie, o sumă ce reprezintă circa 28% din veniturile lunare.

Grafic 13.51. Cât la sută din venitul dumneavoastră lunar este folosit pentru achitarea unor rate la credite (incluzând aici și eventuale dobânzi la descoperit de cont /carduri de credit)?

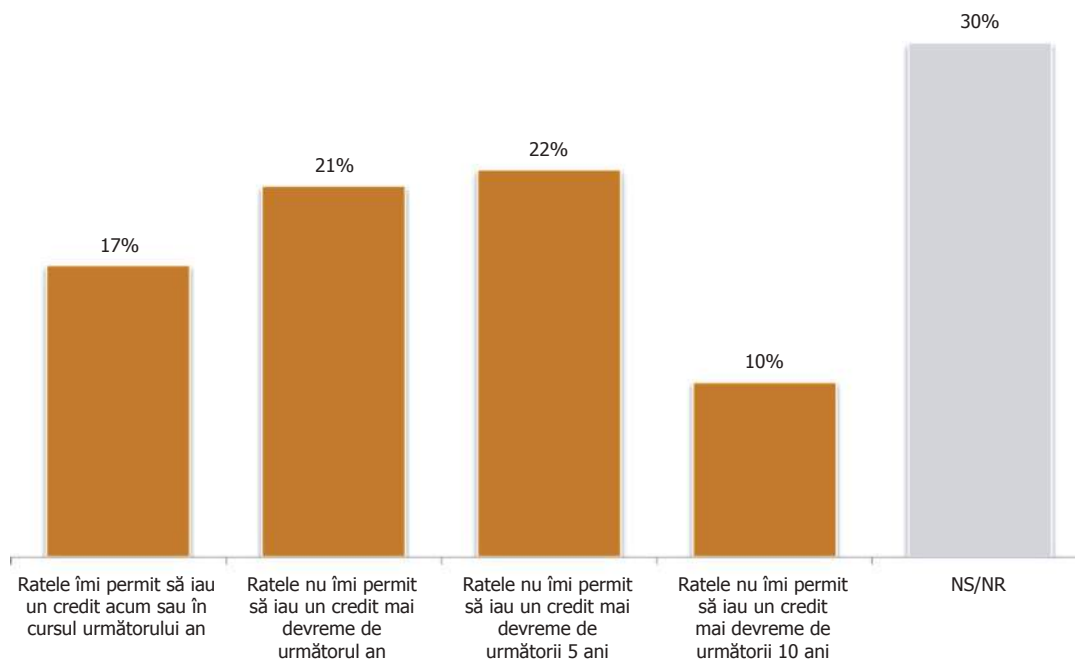
Totuși, 41% dintre subiecți se află la limita bugetului disponibil, nemaiputând face față unei creșteri a ratelor, iar 32% ar putea suporta o creștere de maxim 25%.

Grafic 13.52. În cazul în care aveți rate lunare de rambursat, ați putea face față unei creșteri a ratelor lunare?

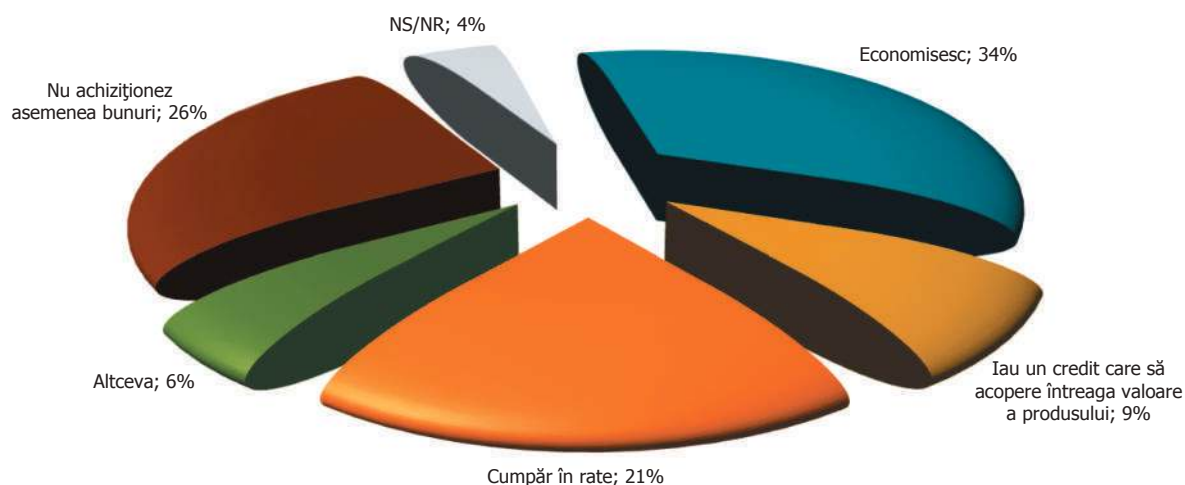
În privința posibilității de a contracta un nou credit, numai 17% dintre subiecți ar fi putut contracta la momentul studiului un nou credit, în timp ce 21% ar fi putut face acest lucru din anul următor studiului.

Grafic 13.53. Dacă veniturile gospodăriei dvs. nu se modifică, iar legislația cu privire la credite rămâne la fel, în cât timp credeți că veți mai putea lua un credit?

În ceea ce privește modalitatea de plată a bunurilor de folosință îndelungată achiziționate, aproximativ o treime dintre respondenți preferă economisirea, iar 21% dintre aceștia optează pentru plata în rate, pe când doar 9% dintre respondenți preferă contractarea unui credit care acoperă întreaga valoare a bunurilor. Aproximativ un sfert dintre respondenți au declarat că nu achiziționează astfel de bunuri.

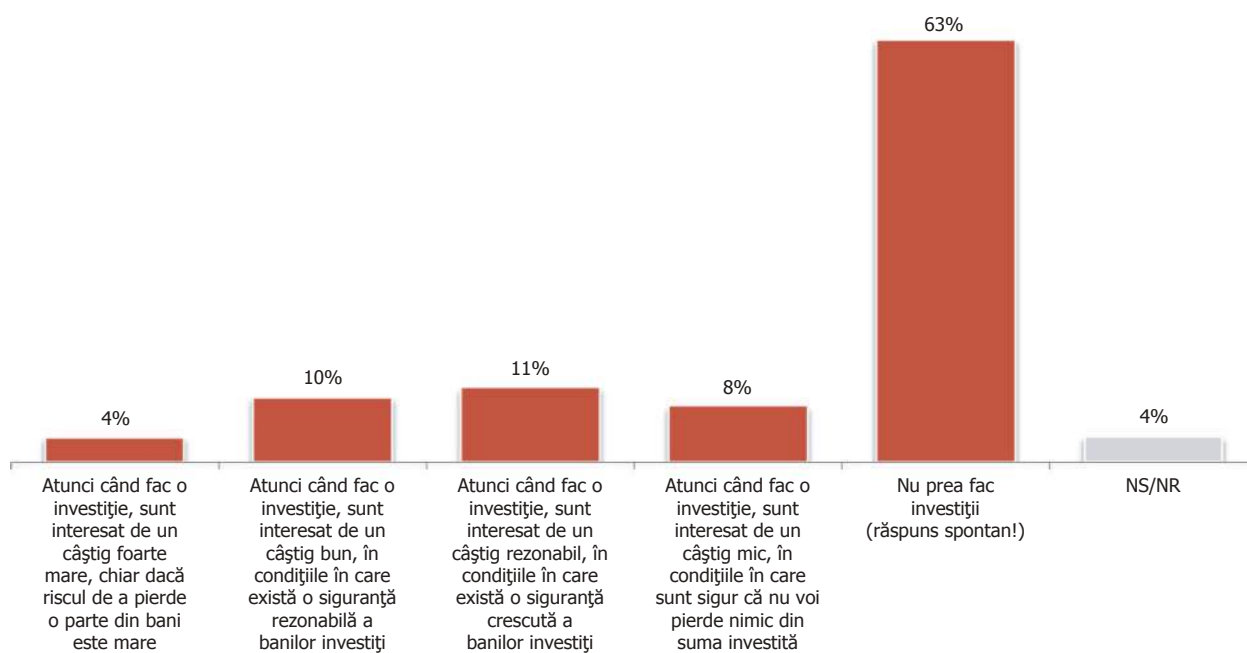
Grafic 13.54. Atunci când intenționați să achiziționați bunuri de folosință îndelungată, necesare familiei dumneavoastră, cum procedați de obicei?

Comportamentul românilor vis-a-vis de investiții poate fi caracterizat ca fiind unul mai degrabă prudent. Dintre cei doar 37% de intervieuați care fac investiții, cea mai mare parte preferă câștiguri mai mici, dar mai sigure, asumându-și riscuri mai mici de a pierde o parte din bani investiți.

Doar aproximativ 4% dintre respondenți sunt gata să își asume riscuri mai mari de a pierde o parte din bani, pentru a obține câștiguri foarte mari.

Grafic 13.55. Care dintre următoarele afirmații vă caracterizează mai bine atunci când faceți o investiție?

14. Factorii de influență asupra economisirii

Comportamentele financiare ale persoanelor fizice sau juridice au cauzalități diverse, unele dintre acestea fiind total non-economice (efectul de contagiune, așteptări subiective, efecte psihologice, etc.). Totuși, în general, ele sunt în corelație directă cu dinamica unor variabile macroeconomice care sunt fie generatoare, fie condiționează comportamentul de economisire, atât la nivelul volumului, cât și la nivelul structurii „portofoliului” de economisire. În cele ce urmează vom compara evoluția depozitelor totale și garantate ale persoanelor fizice și juridice cu dinamica câtorva variabile macroeconomice care sunt susceptibile să constituie cauzalități, în vederea extragerii unor concluzii privind comportamentele medii (statistice) în domeniul economisirii.

14.1. Inflația

Rata anuală a inflației IPC a ajuns, la finele anului 2008, la 6,30%, reprezentând o depășire cu 1,5 p.p. a pragului superior al intervalului de variație de +/- 1 p.p. din jurul țintei de inflație de 3,80% stabilite pentru 2008.

Față de evoluția înregistrată în prima jumătate a anului 2008, semestrul II 2008 se caracterizează prin reluarea procesului dezinflaționist și consolidarea tendinței descrescătoare a ratei anuale a inflației.

În semestrul II 2008, rata medie semestrială a prețurilor bunurilor de consum a fost de 7,46%, în scădere față de cea înregistrată în semestrul I 2008, respectiv 8,25%.

Dezinflația a fost antrenată de evoluția favorabilă a prețurilor produselor agroalimentare datorită unei producții agricole care a depășit așteptările, de cea a prețurilor combustibililor ca urmare a reducerii cotațiilor petrolului pe piața internațională, precum și de dinamica prețurilor administrate.

Procesul dezinflaționist a fost atenuat de evoluțiile negative ale dinamicii salariilor, superioară celei a productivității muncii, precum și de deprecierea cursului de schimb.

Riscurile inflaționiste ca urmare a evoluției pe termen scurt a cererii au continuat să fie semnificative, datele statistice pentru semestrul al II-lea din 2008 sugerând stoparea creșterii economice susținute, precum și o diminuare drastică a dinamicii cererii interne.

Pe perioada analizată în studiu, inflația (rata medie semestrială a prețurilor bunurilor de consum) și valoarea depozitelor bancare^{4 5} se prezintă în tabelul alăturat.

Tabelul 1

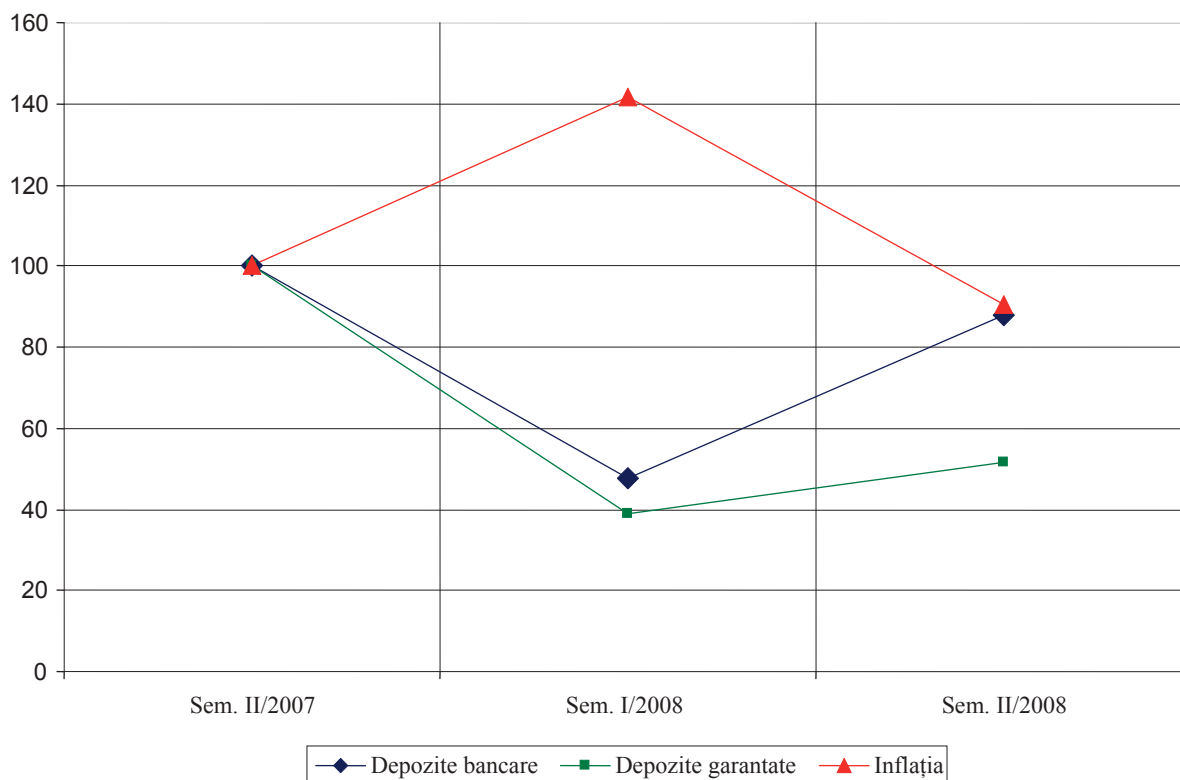
Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008
1.	Depozite bancare (flux semestrial) – echiv. milioane lei	52.856,50	25.216,60	22.199,64
2.	Depozitele garantate (flux semestrial) – echiv. milioane lei	24.312,70	9.414,53	4.871,47
3.	Inflația - %	5,83	8,25	7,46

⁴ Reprezintă valoarea depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond

⁵ Valoarea depozitelor bancare se poate exprima ca stoc la sfârșitul perioadei sau ca flux (diferența între valoarea depozitelor bancare la sfârșitul perioadei și începutul perioadei de analiză)

Corelația dintre dinamica depozitelor totale și/sau garantate și a inflației este negativă și de intensitate medie pe perioada analizată (după cum se poate observa din graficul următor), ceea ce confirmă faptul că impactul inflației asupra comportamentului de economisire prin cererea de depozite bancare este unul favorabil acțiunilor de constituire de depozite. Aceasta înseamnă că rolul dobânzii bancare pasive de preservare a puterii de cumpărare a economisirilor prin depozite bancare garantate este considerat semnificativ, dacă se au în vedere ultimele evoluții din anul 2008.

Grafic 14.1. Evoluția depozitelor bancare, a depozitelor garantate și a inflației

Creșterea veniturilor nominale ale populației din semestrul II 2008 a reușit să inducă o reducere clară de viteză a erodării nivelului lor real și, în această perspectivă, dinamica fluxurilor depozitelor, inclusiv a depozitelor garantate, a fost mai accentuată în semestrul II 2008 față de prima jumătate a anului.

14.2. Rata medie nominală a dobânzii bancare pasive

Randamentele pieței interbancare au continuat să crească în semestrul II 2008, iar cursul leu/euro s-a re poziționat pe un trend ușor ascendent începând cu luna septembrie 2008 și și-a sporit sensibil volatilitatea, sub influența extinderii ariei și magnitudinii crizei financiare internaționale, dar, mai ales, a manifestării și amplificării efectelor negative exercitate de aceasta asupra economiilor emergente. Dinamica anuală a masei monetare, cu toate că a rămas la un nivel înalt, și-a redus ritmul de creștere, atingându-se minimul ultimilor doi ani (17,7% în ultimul trimestru din 2008), reflectând tendința de descreștere a valorii principalei resurse de creație monetară – creditul acordat sectorului privat.

Ratele dobânzilor pieței monetare interbancare s-au poziționat la niveluri înalte, mai ales în trim IV 2008, resimțind influența schimbării structurale pe care a reprezentat-o trecerea sistemului bancar în poziție netă deficitară a lichidității.

Efectele acestora au fost amplificate de acțiunea unor factori externi decurgând din prelungirea și accentuarea efectelor crizei financiare internaționale care s-a concretizat în creșteri sporadice neobișnuit de ample ale randamentelor interbancare și, implicit, în sporirea sensibilă a volatilității acestora.

În ultima perioadă a anului 2008 s-au produs o serie de evenimente cu efect asupra ratelor dobânzilor pe termen scurt. În debutul lunii octombrie, randamentele interbancare s-au plasat în partea superioară a coridorului determinat de ratele dobânzilor facilităților permanente, iar ulterior au urcat abrupt și au rămas la valori deosebit de ridicate până în primele zile ale lunii următoare. La originea acestei evoluții s-a aflat un cumul de factori precum:

- „contaminarea cu neîncredere” a instituțiilor de credit, în contextul intensificării turbulențelor de pe piețele financiare internaționale;
- relativa segmentare a pieței interne și posibila ajustare descendentă a limitelor de expunere între unele bănci;
- creșterea incertitudinii operatorilor privind condițiile lichidității – curente și pe termen scurt;
- amplificarea cererii speculative de lei a nerezidenților, mai ales în a doua parte a lunii octombrie.

Rata dobânzii bancare pasive constituie, în mod evident, coeficientul de fructificare directă a depozitelor. Pe perioada analizată, valoarea medie nominală a acestui indicator a crescut atât la depozitele în lei, cât și la cele denominate în valută (atât pentru persoane fizice cât și pentru persoane juridice) la nivelul semestrului II 2008, comparativ cu semestrul I 2008. La depozitele denominate în lei, între cele două semestre menționate se înregistrează o creștere a ratei medii a dobânzii bancare pasive, pentru depozitele constituite în lei de către persoanele fizice, cu mult mai mare comparativ cu rata corespunzătoare a dobânzii la depozitele constituite în valută de către persoanele fizice. Același fenomen se manifestă și în cazul persoanelor juridice, dar cu o intensitate mai mică. Datele statistice privind dinamica ratei medii a dobânzii bancare pasive și dinamica depozitelor garantate se prezintă în tabelul următor.

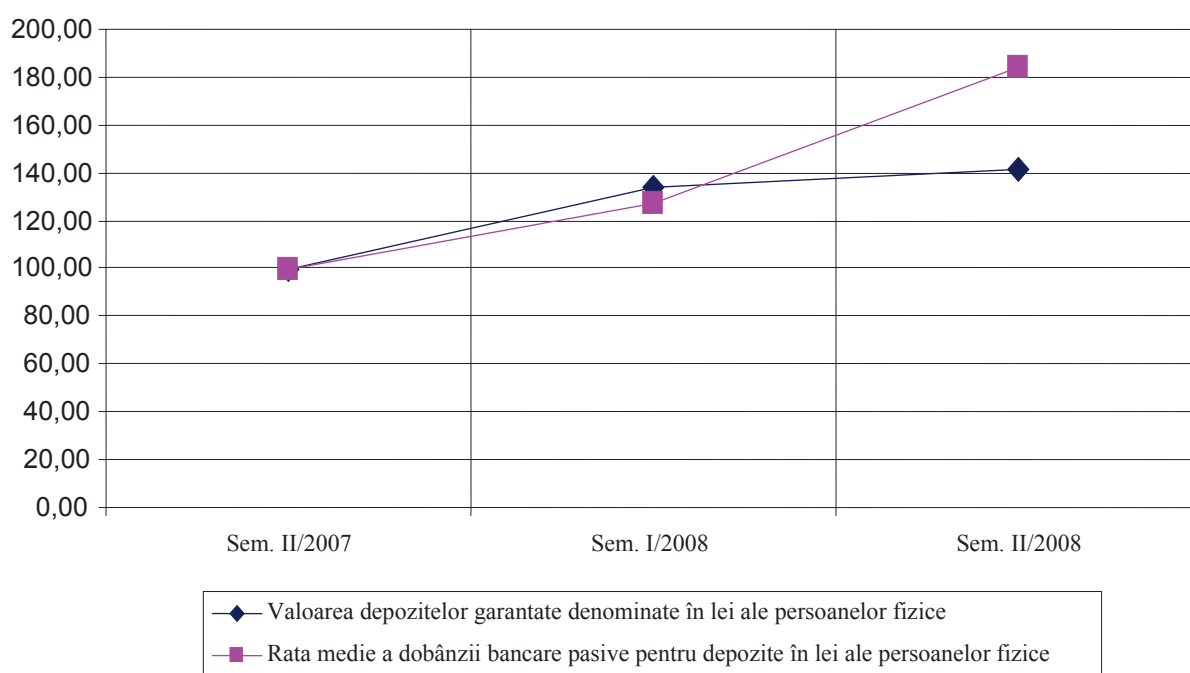
Tabelul 2

Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008	Rata nominală de modificare (%) Sem. II/2008 față de:	
					Sem. I/2008	Sem. II/2007
1.	Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele fizice în lei (mil. lei)	34.606,20	46.345,50	48.937,28	5,59	41,41
2.	Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele fizice în valută (echivalent mil. lei)	30.779,10	28.872,57	30.865,43	6,90	0,28
3.	Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele juridice în lei (mil. lei)	19.402,10	24.449,20	24.225,20	-0,92	24,86
4.	Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele juridice în valută (echivalent mil. lei)	14.754,70	9.289,46	9.800,26	5,50	-33,58

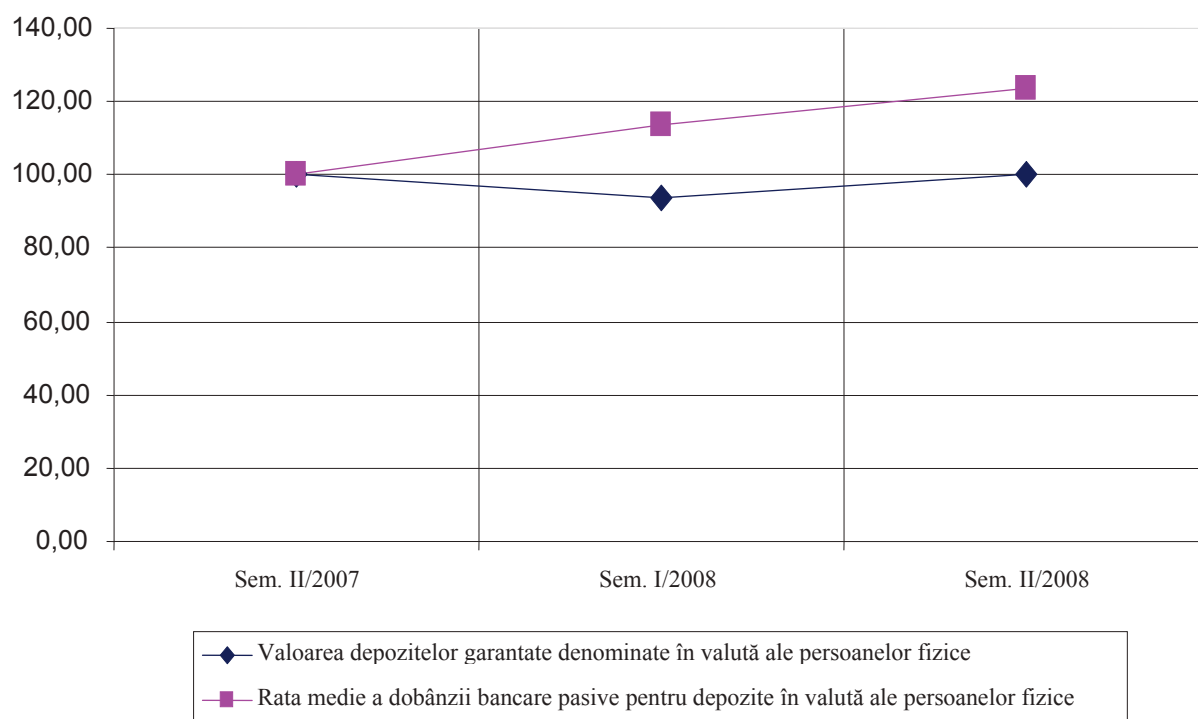
5.	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru persoanele fizice, în lei - % -	6,66	8,49	12,24	44,17	83,78
6.	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru persoanele fizice, în valută (echivalent mil. lei) - % -	3,53	4,02	4,37	8,71	23,80
7.	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru persoanele juridice, în lei - %	6,58	9,41	13,37	42,08	103,19
8.	Rata medie a dobânzii bancare pasive pentru persoanele juridice, în valută (echivalent mil. lei) - %	3,33	4,39	5,32	21,18	59,76

Relațiile de cauzalitate dintre valoarea depozitelor garantate denumite în lei și rata medie nominală a dobânzii bancare pasive sunt pozitive (direct proporționale) și destul de intense. Cea mai puternică legătură statistică se constată la nivelul depozitelor garantate constituite de persoanele fizice (0,8295), iar cea mai slabă la depozitele garantate constituite de persoanele juridice (0,7908). Corelația dintre valoarea depozitelor garantate în valută și rata medie nominală a dobânzii bancare pasive este negativă (invers proporțională), atât pentru persoanele fizice (-0,0576) cât și pentru cele juridice (-0,8416). Sugestive sunt, în acest sens, graficele următoare.

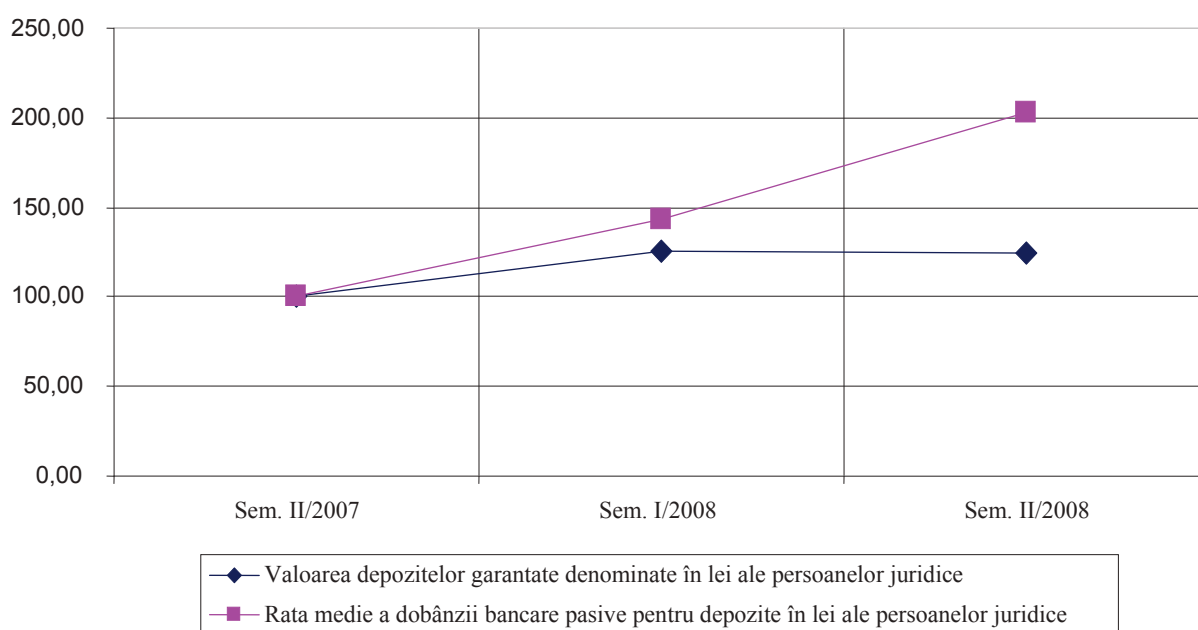
Grafic 14.2. Evoluția depozitelor garantate denumite în lei ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor fizice

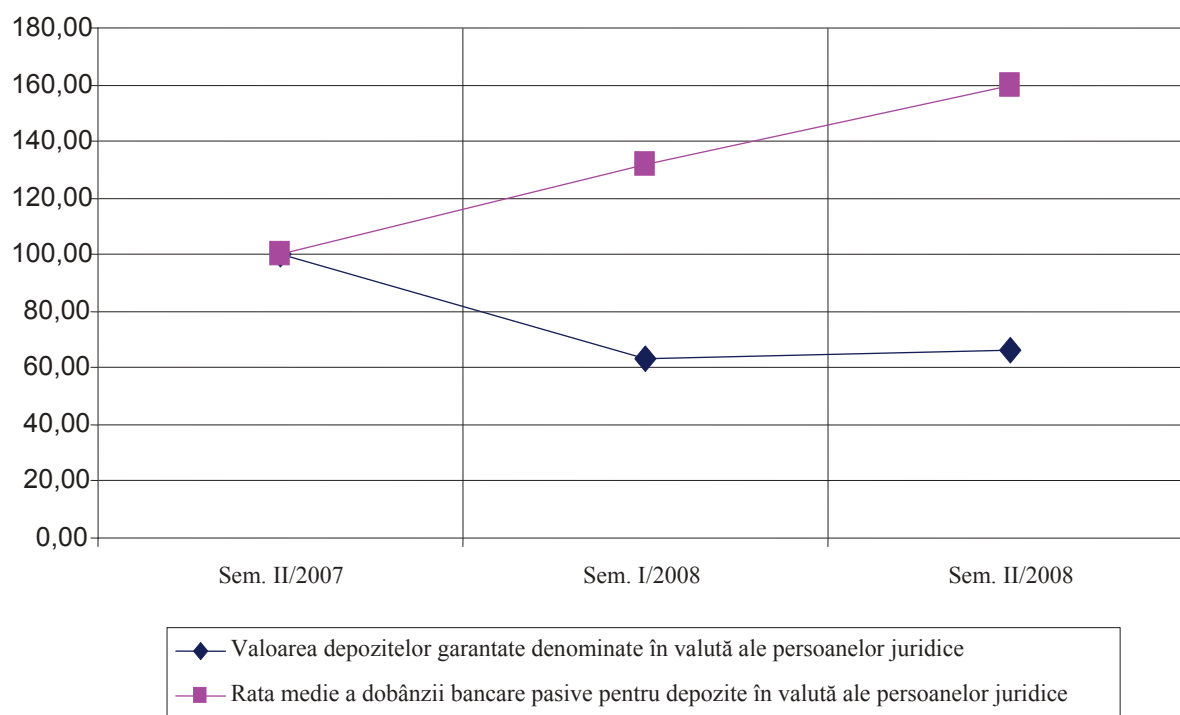
Grafic 14.3. Evoluția depozitelor garantate denuminate în valută ale persoanelor fizice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor fizice

Grafic 14.4. Evoluția depozitelor garantate denuminate în lei ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în lei ale persoanelor juridice

Grafic 14.5. Evoluția depozitelor garantate denuminate în valută ale persoanelor juridice și a ratei medii a dobânzii bancare pasive pentru depozitele în valută ale persoanelor juridice

Ancorarea așteptărilor inflaționiste a fost făcută de Banca Națională a României în semestrul II 2008 prin ridicarea nivelului dobânzii de politică monetară, controlul ferm al masei monetare și menținerea nivelului ridicat al rezervei minime obligatorii în lei și valută, în vederea reducerii – din păcate cu o viteză mai redusă după puseul inflaționist prelungit – a excesului de cerere persistent și al celui de lichiditate sezonier.

Primul efect al evoluției dobânzii de politică monetară s-a manifestat la nivelul randamentelor interbancare care, în general, s-au aliniat, în perioada analizată, dobânzii BNR, ca urmare a acceptării în integralitate, de către banca centrală, a ofertelor instituțiilor de credit la licitațiile de depozite pe scadență scurtă (două săptămâni). Au fost efectuate și operațiuni open – market pe maturități mai scurte, care au facilitat, pe ansamblu, o bună rezistență și contracarare a șocurilor temporare asupra lichidității.

Dobânda de politică monetară și cea interbancară au interferat din punct de vedere al costurilor, afectând cu puțin trendul ascendent al ratelor medii la depozitele noi ale populației și ale persoanelor juridice.

14.3. Produsul Intern Brut

Produsul Intern Brut reprezintă unul dintre cei mai cuprinzători indicatori economici ce reflectă „starea națiunii”, iar corelația statistică dintre evoluția acestuia și evoluția indicatorilor privind depozitele bancare, în general, este de natură să ajute la identificarea cauzalităților sau/și condiționalităților formării și modificării comportamentelor de economisire. Pe perioada analizată, situația se prezintă ca în tabelul următor:

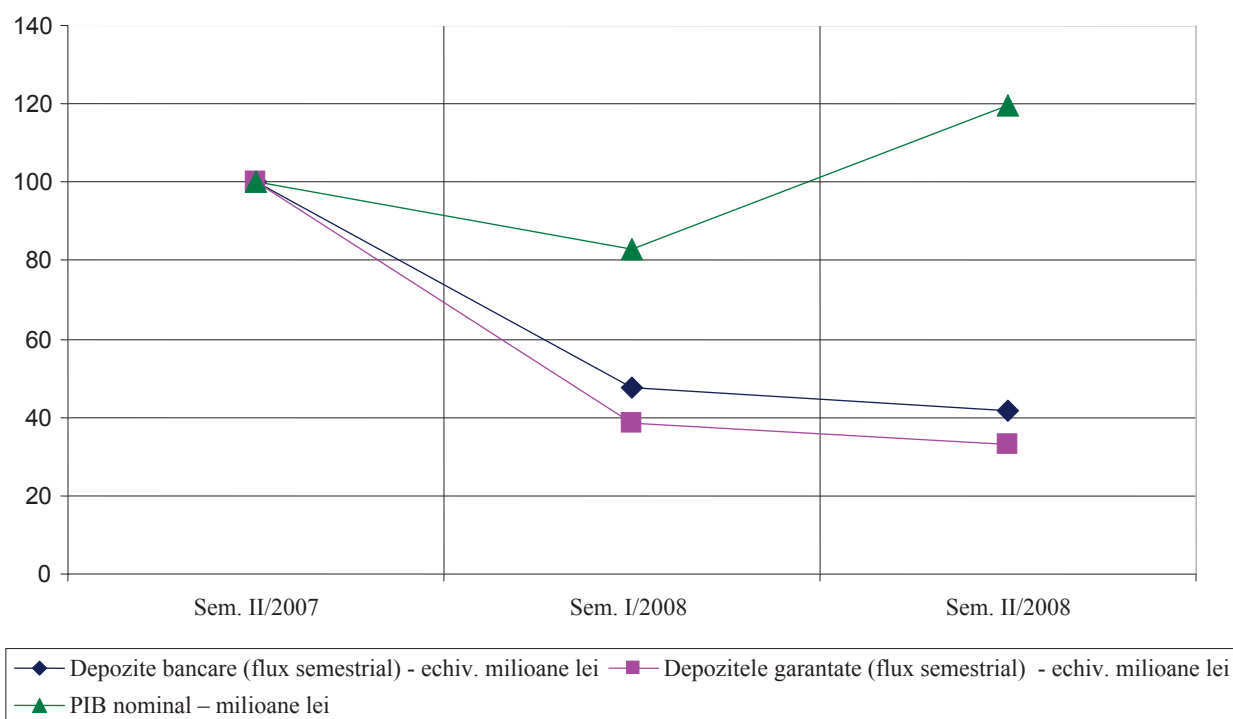
Tabelul 3

Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008	Rată nominală de modificare (%) Sem. II/2008 în comparație cu:	
					Sem. I/2008	Sem. II/2007
1.	Depozite bancare (flux semestrial) – echiv. milioane lei	52.856,50	25.216,60	22.199,64	-11,96	-58,00
2.	Depozitele garantate (flux semestrial) – echiv. milioane lei	24.312,70	9.414,53	4.871,45	-48,26	-79,96
3.	PIB nominal – milioane lei	248.804,00	206.204,60	297.754,10	44,40	19,67

Dinamica comportamentului de constituire a depozitelor bancare nu este influențată în mod direct de dinamica PIB, ci efectul acestuia din urmă este mediat de dinamica altor variabile macroeconomice legate cauzal sau structural. În timp ce PIB-ul nominal a crescut cu 44,40 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 și cu 19,67% față de semestrul II 2007, fluxurile semestriale pentru depozitele constituite la instituțiile de credit participante la Fond au fost inferioare în semestrul II 2008 atât față de semestrul I 2008 cât și față de semestrul II 2007 (atât cele totale, cât și cele garantate).

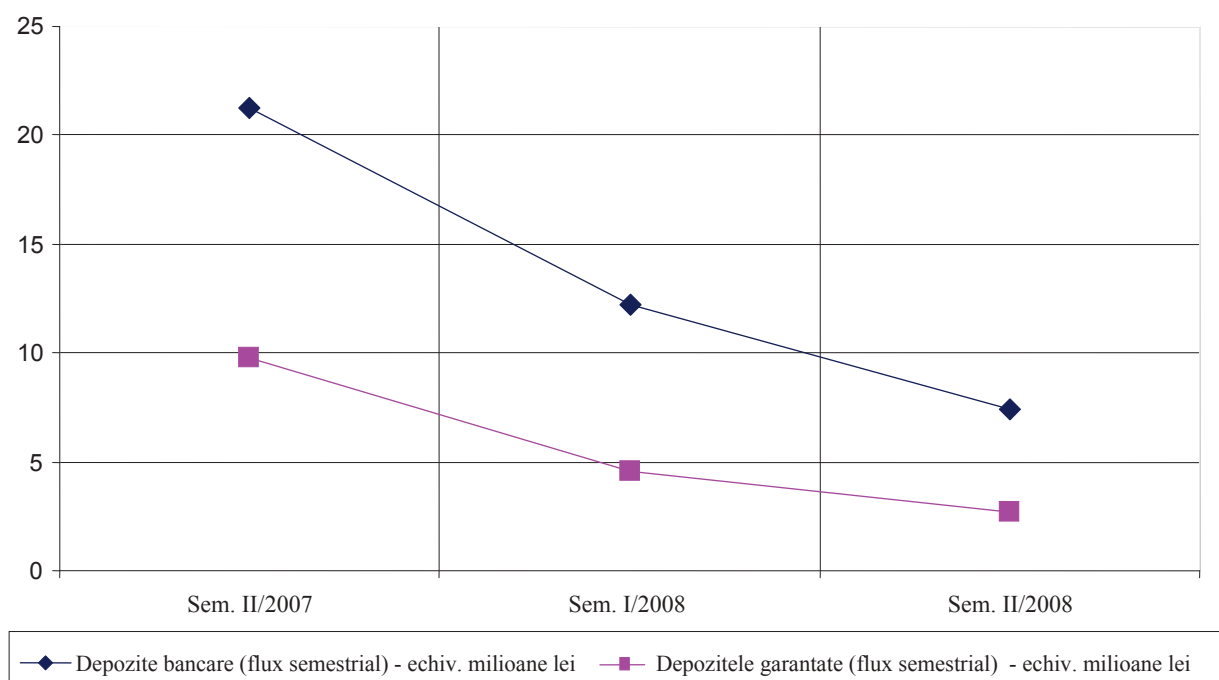
Cauzalitatea corelațiilor trebuie căutată în factorii de creștere ai PIB. Este de menționat că în semestrul II 2008, dinamica PIB a fost susținută de presiunea cererii de ansamblu, cu departajarea impactului consumului gospodăriilor populației și a celor al societăților comerciale nefinanciare. Investițiile, în ansamblul lor, și-au consolidat rolul de motor al creșterii PIB, contribuind la dinamica înaltă a absorbției interne.

Grafic 14.6. Evoluția Produsului Intern Brut, a depozitelor totale și a depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond

Analiza ponderii fluxurilor semestriale corespunzătoare depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond, precum și a celor pentru depozitele garantate în PIB se prezintă ca în graficul următor.

Grafic 14.7. Ponderea în Produsul Intern Brut a depozitelor totale și a depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond

Trebuie menționat că există o tendință evidentă de reducere a ponderii în PIB a fluxurilor monetare corespunzătoare depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond precum și a celor pentru depozitele garantate. Pentru perioada analizată, PIB a avut o creștere constantă și destul de semnificativă, iar fluxurile monetare pentru depozitele constituite la instituțiile de credit participante la Fond, precum și cele pentru depozitele garantate au fost pozitive, dar cu tendință de reducere constantă, fapt ce nu poate fi utilizat într-o predicție pe termen scurt. În anul 2009 corelația pornește de la alte premise: PIB va avea o evoluție negativă, iar comportamentul de economisire a populației și a agenților economici s-ar putea să se schimbe în mod dramatic în raport cu anul 2008.

14.4. Economisirea totală

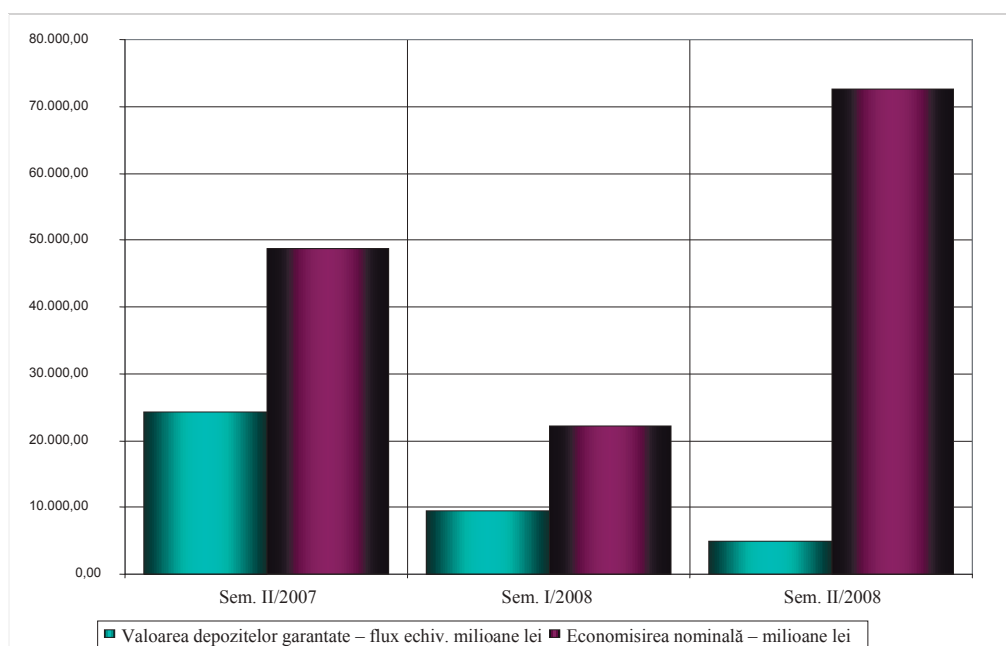
Din perspectiva economisirii totale, comportamentul de economisire sub forma depozitelor garantate se prezintă astfel:

Tabelul 4

Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008	Rată nominală de modificare (%) Sem. II/2008 în comparație cu:	
					Sem. I/2008	Sem. II/2007
1.	Depozitele garantate (flux semestrial) – echiv. milioane lei	24.312,70	9.414,53	4.871,45	-48,26	-79,96
2.	Economisirea totală – milioane lei ⁶	48.752,00	22.142,60	72.589,40	227,83	48,90

Evoluția celor doi indicatori se prezintă ca în figura următoare.

Grafic 14.8. Evoluția depozitelor garantate (fluxuri semestriale) și a economisirii totale

După cum se observă și din figura de mai sus, economisirea totală nu mai este constituită preponderent din valoarea depozitelor bancare. În timp ce valoarea depozitelor garantate, din punct de vedere al fluxurilor, a scăzut în semestrul II 2008 cu 48,26% față de semestrul I 2008, economisirea a sporit de peste 3,27 ori în aceeași perioadă. Se transmite astfel un semnal cu privire la problema asigurării lichidității în sistemul financiar-bancar, deoarece formele alternative, cu toate că pot să prezinte grade de lichiditate mult mai mică decât depozitele sau, dacă este vorba despre „stopări la sursă” ale economisirii (așa-numita economisire „la ciorap”), atunci acestea din urmă pot fi sustrate, în mod rigid, din circuitul economic.

⁶ Determinată ca diferență între PIB nominal și consumul final nominal total. Ca și PIB, economisirea este considerată a fi deja un flux.

14.5. Creditul bancar neguvernamental

Creditul acordat sectorului privat și-a redus doar ușor ritmul de creștere în raport cu nivelul record pe care l-a înregistrat în perioada anterioară, ambele componente, dar mai ales cea în valută înregistrând o scădere de dinamică. Evoluția acestor împrumuturi a resimțit efectul inhibitor pe care l-au exercitat asupra ofertei de credite criza financiară internațională și în particular:

- 1) aplicarea noilor coeficienți de provizionare a creditelor în valută;
- 2) creșterea costurilor resurselor atrase de la „băncile – mamă” și posibila reducere a acestor fluxuri;
- 3) amplificarea practicii de transferare în străinătate a unor părți din portofoliul de credite al băncilor.

În acest sens, au acționat:

- a) comportamentul agenților economici de a face apel la împrumuturi direct din străinătate;
- b) creșterea ratelor dobânzilor pentru cea mai mare parte a diferitelor categorii de credite noi;
- c) potențiala atingere a pragului de suportabilitate a îndatorării de către segmentul populației cu venituri reduse.

Impactul conjugat al acestor factori a fost ușor superior efectului stimulat pe care l-au exercitat menținerea concurenței puternice din sistemul bancar, continuarea creșterii veniturilor persoanelor fizice, precum și potențiala îmbunătățire a situației financiare a firmelor românești (cel puțin în primele trei trimestre din anul 2008).

Există o relație biunivocă între economisirea prin depozite bancare și creditul neguvernamental. Depozitele bancare se pot constitui ca resursă pentru acordarea de credite prin sistemul bancar. De asemenea, creditul neguvernamental poate constitui o sursă de depozite fie direct, fie, mai ales, indirect, prin efectul economic al creditului de a produce venituri care, la rândul lor, să constituie surse de economisire sub forma depozitelor. Situația statistică pe perioada analizată se prezintă în tabelul următor.

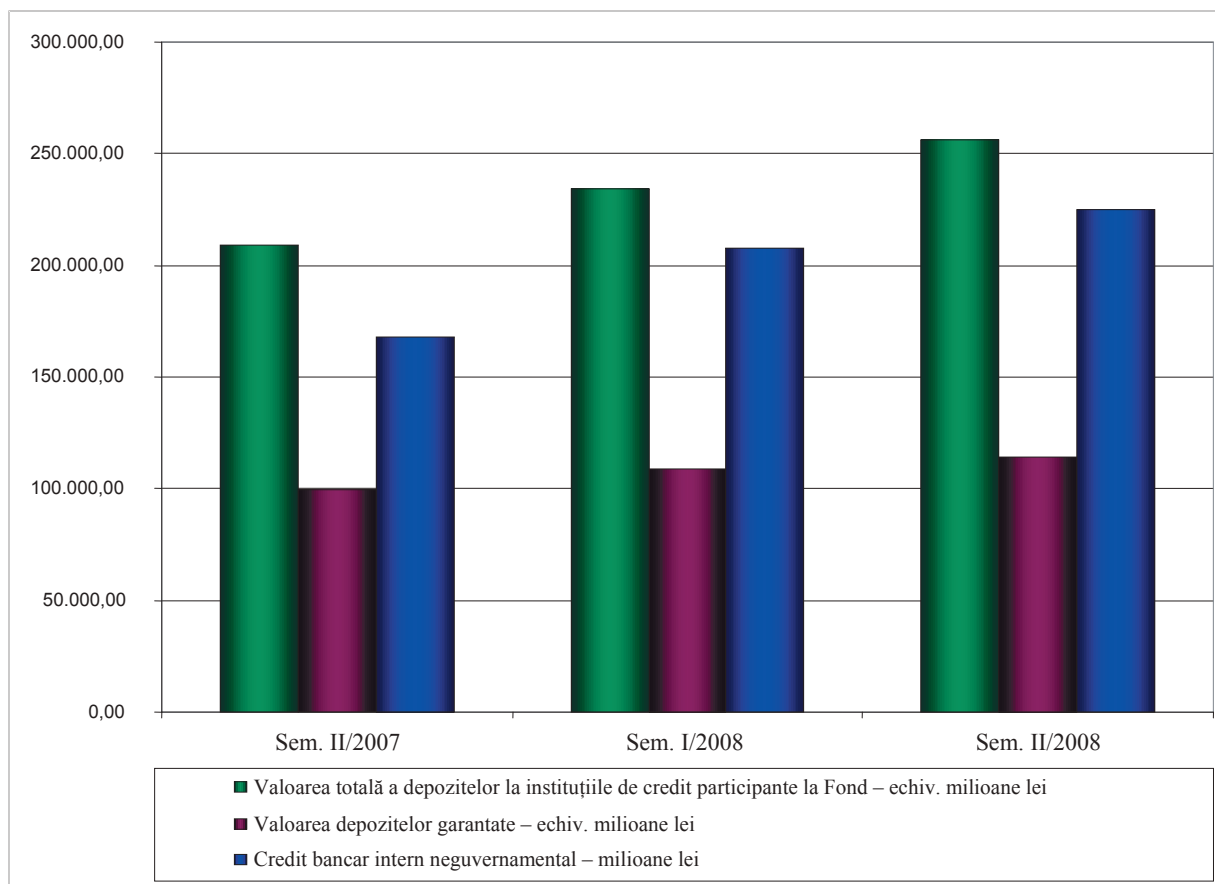
Tabelul 5

Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008	Rată nominală de modificare (%) Sem. II/2008 în comparație cu:	
					Sem. I/2008	Sem. II/2007
1.	Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond – echiv. milioane lei	208.891,20	234.107,80	256.307,44	9,48	22,70
2.	Valoarea depozitelor garantate – echiv. milioane lei	99.542,20	108.956,73	113.828,18	4,47	14,35
3.	Credit bancar intern neguvernamental (existent la sfârșitul perioadei) – milioane lei	167.957,00	207.448,00	224.951,00	8,44	33,93

Există o corelație statistică pozitivă și extrem de puternică, atât pentru valoarea totală a depozitelor (0,9834) cât și pentru valoarea depozitelor garantate (0,9993). Cu toate acestea, trebuie să ținem seama că, în principiu, creditele bancare constituie sursă de economisire într-o formă indirectă, adică

prin efectul asupra veniturilor. Or, aceasta presupune un decalaj în interiorul căruia creditul să se poată „transforma” în venit.

Grafic 14.9. Evoluția creditului bancar intern neguvernamental, a valorii totale și a valorii depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond

14.6. Veniturile populației

Datele statistice pentru perioada analizată indică o dinamică pozitivă a venitului disponibil, în condițiile în care ritmul salariului nominal brut se situează în jurul nivelului de 16,40 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008, iar nivelul mediu al pensiei medii brute nominale a sporit în aceeași perioadă cu 2,38%.

Ritmurile de creștere a câștigurilor salariale s-au menținut alerte datorită următoarelor cauze:

- majorarea salariului minim pe economie începând cu luna ianuarie 2008 (de la 390 lei la 500 lei și apoi la 540 lei);
- primele și stimulentele acordate în special în luna decembrie 2008;
- negocierile salariale impuse prin mișcări sindicale de amploare desfășurate la nivelul unor ramuri importante și aplicate retroactiv.

Evoluția depozitelor constituite de persoanele fizice și venitul mediu, exprimat atât sub forma salariului nominal brut, cât și sub forma pensiei medii brute nominale, pentru perioada analizată, se prezintă ca în datele din tabelul următor.

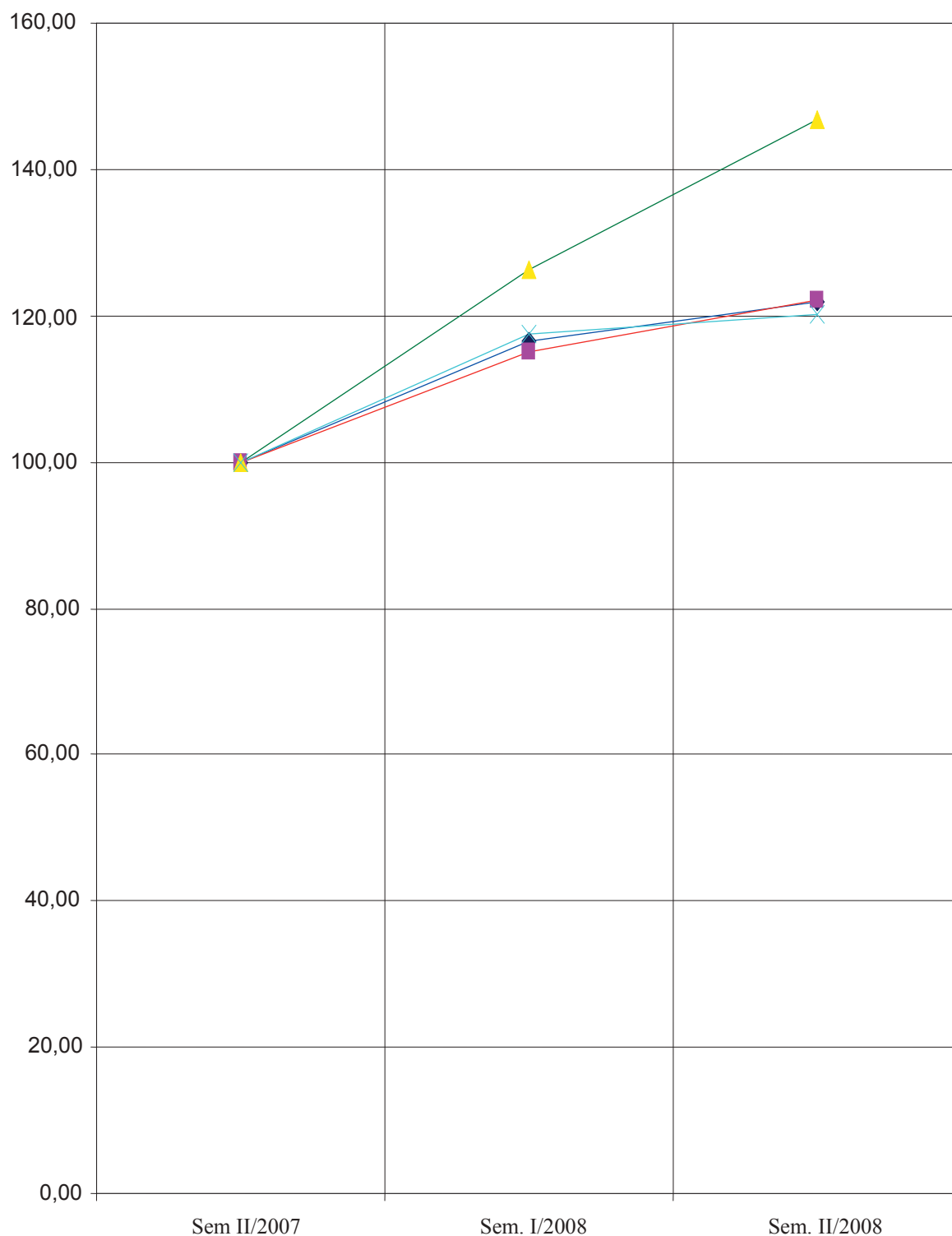
Tabelul 6

Nr crt	Indicatorul	Sem. II/2007	Sem. I/2008	Sem. II/2008	Rată nominală de modificare (%) Sem. II/2008 în comparație cu:	
					Sem. I/2008	Sem. II/2007
1.	Valoarea depozitelor constituite de persoanele fizice la instituțiile de credit participante la Fond – echiv. milioane lei	65.612,00	76.440,15	80.048,98	4,74	22,02
2.	Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele fizice – echiv. milioane lei	65.385,40	75.218,07	79.802,72	6,07	22,03
3.	Câștig salarial nominal brut (la sfârșitul perioadei) – lei/lună	1.377,00	1.738,00	2.023,00	16,40	46,91
4.	Pensie medie bruta nominală – lei/lună	466,00	547,00*	560,00*	2,38	20,17

*) Estimări CCFM Victor Slăvescu

Așa cum era de așteptat, valoarea depozitelor constituite de persoanele fizice este puternic și pozitiv corelată cu veniturile (coeficienții de corelație sunt pozitivi). Se observă că câștigurile salariale nominale brute au crescut cu 16,40 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008, în timp ce valoarea depozitelor constituite de persoanele fizice la instituțiile de credit participante la Fond a sporit cu 4,74% în aceeași perioadă. Trebuie remarcat, de asemenea, faptul că peste 99,69% din valoarea depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond sunt garantate. Se remarcă astfel tendința populației de a transfera în economii sporurile salariale și, în special, în depozite cu valoare sub cea a plafonului de garantare. Trebuie remarcat însă că datorită efectelor negative ale crizei financiare internaționale, comportamentul populației are o ușoară tendință de modificare și se observă o creștere a diversificării formelor de economisire (să nu uităm că în această perioadă au apărut mecanisme economico - financiare noi, cum ar fi cele legate de fondurile de pensii private).

Grafic 14.10. Evoluția câștigului salarial mediu net, a pensiei medii brute nominale, a valorii totale și a valorii depozitelor garantate constituite la instituțiile de credit participante la Fond

- ◆— Valoarea depozitelor constituite de persoanele fizice la instituțiile de credit participante la Fond – echiv. milioane lei
- Valoarea depozitelor garantate constituite de persoanele fizice – echiv. milioane lei
- ▲— Câștig salarial mediu net – lei/lună
- ×— Pensie medie bruta nominală – lei/lună

15. Concluzii

Valoarea totală a depozitelor la instituțiile de credit participante la Fond a fost în semestrul II 2008 cu 9,48 % mai mare față de semestrul I 2008 și cu 22,70 % față de semestrul II 2007, ceea ce denotă păstrarea încrederii populației și a agenților economici pentru această formă de economisire. Depozitele constituite la instituțiile de credit participante la Fond reprezintă în semestrul II 2008 cca. 95,26 % din totalul depozitelor din sistemul bancar.

Economisirea monetară sub forma depozitelor bancare se subsumează dinamicii unor variabile macroeconomice care sunt fie generatoare, fie condiționale ale comportamentului de economisire, atât la nivelul volumului, cât și la nivelul structurii „portofoliului” de economisire.

Una dintre aceste variabile macroeconomice o reprezintă inflația. Corelația dintre dinamica depozitelor totale și a inflației a fost negativă și de intensitate medie. Astfel, impactul inflației asupra comportamentului de economisire prin cererea de depozite bancare a fost unul favorabil acțiunilor de constituire de depozite. Aceasta înseamnă că rolul dobânzii bancare pasive de preservare a puterii de cumpărare a economisirilor prin depozite bancare garantate a fost considerat semnificativ, dacă se consideră ultimele evoluții din anul 2008.

Creșterea veniturilor nominale ale populației din semestrul II 2008 și mai ales din luna decembrie 2008 a reușit să inducă o reducere clară de viteză a erodării nivelului lor real și, în această perspectivă, înclinația de a economisi, pe ansamblul perioadei, a rămas la fel de puternică. De asemenea, se remarcă tendința de economisire mai accentuată a gospodăriilor populației, în comparație cu cea a societăților comerciale nefinanciare.

Rata dobânzii bancare pasive constituie, în mod evident, coeficientul de fructificare directă a depozitelor. Corelația dintre valoarea depozitelor garantate și rata medie nominală a dobânzii bancare pasive a fost pozitivă în semestrul II 2008.

Cea mai puternică legătură se constată la depozitele garantate denominate în lei, constituite de persoanele fizice.

Comportamentul de economisire prin constituirea de depozite bancare nu este influențat în mod direct de dinamica PIB, efectul acestuia din urmă fiind „intermediat” de influența altor variabile macroeconomice legate cauzal sau structural. În timp ce PIB-ul nominal a crescut cu 44,40 % în semestrul II 2008 față de semestrul I 2008 și cu 19,67% față de semestrul II 2007, fluxurile semestriale pentru depozitele constituite la instituțiile de credit participante la Fond au fost inferioare în semestrul II 2008 atât față de semestrul I 2008 cât și față de semestrul II 2007.

De asemenea, trebuie menționat că în perioada analizată există o tendință evidentă de reducere a ponderii în PIB a fluxurilor monetare corespunzătoare depozitelor constituite la instituțiile de credit participante la Fond precum și a celor pentru depozitele garantate.

Este de menționat că în semestrul II 2008, dinamica PIB a fost susținută de presiunea cererii de ansamblu, cu departajarea impactului consumului gospodăriilor populației și a celui al

societăților comerciale nefinanciare. Investițiile, în ansamblul lor, și-au consolidat rolul de motor al creșterii PIB, contribuind la dinamica înaltă a absorbției interne.

Economisirea totală nu mai este constituită preponderent din valoarea depozitelor bancare. În timp ce valoarea depozitelor garantate, din punct de vedere al fluxurilor, a scăzut în semestrul II 2008 cu 48,26% față de semestrul I 2008, economisirea a sporit de peste 3, 27 ori în aceeași perioadă. Se transmite astfel un semnal cu privire la problema asigurării lichidității viitoare în sistemul financiar-bancar, deoarece formele alternative prezintă grade de lichiditate mult mai mică decât depozitele sau, dacă este vorba despre „stopări la sursă” ale economisirii (așa-numita economisire „la ciorap”), atunci acestea din urmă pot fi sustrate, în mod rigid, din circuitul economic.

Totuși, trebuie să remarcăm că principalele tendințe ce s-au manifestat în semestrul II 2008 nu pot fi extrapolate pentru anul 2009, cel puțin pentru semestrul I 2009, când sunt de așteptat o serie de modificări în comportamentul de economisire al populației și al agenților economici.

Printre factorii care condiționează aceasta enumerăm:

- reducerea semnificativă a nivelului de producție;
- creșterea nivelului șomajului;
- reducerea veniturilor populației și ale agenților economici;
- creșterea dificultăților de finanțare a agenților economici;
- un nivel al veniturilor bugetare inferior celui din aceeași perioadă a anului trecut.

Ca urmare, efectele se vor resimți în:

- reducerea cererii populației și a agenților economici;
- reducerea comenzilor de stat;
- reducerea nivelului general de economisire.

Se pot configura două scenarii referitoare la procesul de economisire:

- un scenariu optimist, în care fluxurile corespunzătoare depozitelor bancare vor fi pozitive, dar inferioare celor din semestrul II 2008. În acest sens, credem că se va produce o reducere a ponderii valorii depozitelor peste plafonul de garantare și o creștere a numărului de deponenți cu o valoare mică a depozitului. Se va păstra însă ponderea semnificativă a depozitelor garantate ale persoanelor fizice în valoarea totală a depozitelor garantate;

- un scenariu pesimist, în care fluxurile corespunzătoare depozitelor bancare vor fi negative în raport cu semestrul II 2008. Valoarea depozitelor bancare, în special pentru agenții economici, se va reduce, îndeosebi pentru cele în valută, pe fondul creșterii nevoilor de finanțare a producției.

De asemenea, înrăutățirea situației veniturilor populației va conduce la un transfer monetar dinspre economisire spre consum, care va afecta valoarea depozitelor constituite de persoanele fizice, existând tendința de a se înregistra fluxuri monetare negative.

**Lista instituțiilor de credit participante la schema de
garantare a depozitelor la 31 decembrie 2008**

Nr.crt.	Denumirea instituției de credit
I. Bănci - persoane juridice române	
1.	Banca Comercială Română - S.A.
2.	RAIFFEISEN BANK - S.A.
3.	BRD - Groupe Societe Generale - S.A.
4.	ATE BANK ROMÂNIA - S.A.
5.	UniCredit Țiriac Bank - S.A.
6.	Bancpost - S.A.
7.	Banca de Export Import a României EXIMBANK - S.A.
8.	Banca Românească - S.A. Membră a Grupului National Bank of Greece
9.	Credit Europe Bank (Romania) - S.A.
10.	Banca Transilvania - S.A.
11.	MKB ROMEXTERRA Bank - S.A.
12.	ALPHA BANK ROMANIA - S.A.
13.	PIRAEUS BANK ROMANIA - S.A.
14.	RBS Bank (România) – S.A. (fosta ABN AMRO Bank (Romania) - S.A.)
15.	OTP BANK ROMANIA - S.A.
16.	Citibank Romania - S.A.
17.	BANCA COMERCIALĂ INTESA SANPAOLO ROMANIA - S.A. (fosta BANCA COMERCIALĂ SANPAOLO IMI BANK ROMANIA S.A)
18.	Emporiki Bank – Romania - S.A.
19.	LIBRA BANK - S.A.
20.	Banca C.R. Firenze România - S.A.
21.	ROMANIAN INTERNATIONAL BANK - S.A.
22.	MARFIN BANK (ROMANIA) – S.A. (fosta EGNATIA BANK (ROMANIA)- S.A.)
23.	Banca Comercială CARPATICA - S.A.
24.	BANK LEUMI ROMANIA - S.A.
25.	VOLKSBANK ROMANIA - S.A.
26.	ProCredit Bank - S.A.
27.	Raiffeisen Banca pentru Locuințe - S.A.
28.	PORSCHE BANK ROMANIA - S.A.
29.	C.E.C. BANK – S.A. (fosta Casa de Economii și Consemnațiuni C.E.C.-S.A.)
30.	HVB BANCA PENTRU LOCUINȚE - S.A.
31.	Banca Millennium - S.A.
32.	BCR BANCA PENTRU LOCUINȚE – S.A.

II. Cooperative de credit - Case centrale

1. Banca Centrală Cooperatistă CREDITCOOP

Lista depozitelor negarantate

1. Depozite plasate de către persoanele aflate în relații speciale cu instituția de credit, respectiv: administratorii, inclusiv conducătorii, directorii, cenzorii, auditorii independenți, acționarii semnificativi, deponenții cu statut similar în cadrul altor societăți din același grup, familiile persoanelor fizice de mai sus - soții, precum și rudele și afinii de gradul întâi, persoanele terțe care acționează în numele deponenților menționați, precum și societățile din același grup.
2. Depozite ale persoanelor fizice și juridice, inclusiv entități fără personalitate juridică care au obținut, pe bază individuală, rate de dobândă și concesiile financiare care au contribuit la agravarea situației financiare a instituției de credit.
3. Depozite ale instituțiilor de credit, inclusiv cele provenind din fondurile proprii ale acestora, cu excepția depozitelor instituțiilor de credit în faliment.
4. Depozite ale instituțiilor financiare.
5. Depozite ale societăților de asigurare-reasigurare, inclusiv intermediarii în asigurări.
6. Depozite ale organismelor de plasament colectiv, precum fonduri mutuale, societăți de investiții.
7. Depozite ale fondurilor de pensii.
8. Depozite ale autorităților publice centrale și locale.
9. Depozite ale regiilor autonome, companiilor naționale, societăților naționale, societăților comerciale, altele decât microîntreprinderile, întreprinderile mici și mijlocii.
10. Depozite nenominative.
11. Datorii de natură obligatară, precum și obligații care izvorăsc din acceptele proprii și bilete la ordin emise de instituția de credit.
12. Depozite rezultate din tranzacții pentru care au fost pronunțate hotărâri judecătorești definitive de condamnare pentru infracțiunea de spălare de bani.